

Gaby
Michailescu
^LEONARD^

soldatul de ciocolată
Gaby Michailescu

LEONARD

soldatul de ciocolată

București ~ 1984

EDITURA MUZICAL

Țăra zut de C. Baraschi

Coperta de :

ELISABETA - VERONICA DUMITRACHE

Celei loite din îngemănarea aurorei

să-mi însuflețească visele tinereții,
neuitatei

MARGARETA
DUMITRESCU

UCTei ce l-au văzut în splendoare și-au zis că
iubirea s-a născut odată cu el...
Ivit dintr-un ghiocel și-o viorea...
Armoniile chipului i-au dat în viață, fără greș,
perfectiune ; nu atît pentru el, cît pentru bucuria
celorlalți. S-au abandonat primăverilor, să le înfru-
musețeze, să fie mai dulci, nimbîndu-le cursul cu
noblețea figurii, princiare. La apariția lui s-au înfiorat
petalele, a prins strălucire raza de soare... Venit din
nevăzut ca și amorul — amoru-i trecător... — fusese dat
oamenilor pentru încîntarea lor, pentru intima lor
transfigurare. Aceștia, prinzînd din minunatul basm
glicina atîtor daruri, a fost firesc să răspundă cu
idolatrie. Făcîndu-și din el și din nețărmurita-i visare de
dăruire icoana ogîndirilor de fericire. Fascinați, s-au tot
dus după el, pierzîndu-și. sufletele, beți de amoare, cît
va fi fost să vremuiască armoniosul scînteietor miracol...
Vraja fiindu-i celestă, n-au avut cum s-o pipăie și și-au
amestecat-o în bătăile inimii... N-au avut a-i smulge nici
un accent, căci toate veneau de la sine.
Și de foarte departe... Femeile i-au ghicit mai precis
lămurirea cu viața — se ivise pentru ele și pentru a lor
frenenzie neîncetată de la facerea lumii. De aceea, cînd s-
a stîns, meteor, au plîns în pumni, frumoasele !
Din cale afară scurtă viață, a trecut ca o faran-
dolă... Au căzut toate măștile în fața lui, și s-au arătat cu

toate-le, splendori, urîţenii. Nici cele aflate la cea de a treia tinereţe, la ultima lor tresărire a visului, n-au fost străine de vraja Luceafărului de poveste, neîntîlnit pînă atunci pe aste tărîmuri... Privindu-l şi întinerindu-se cu respiraţia lui, au scrutat prin *jace* a *main* suvenirul primului neuitat iubit... A picat o lacrimă, care ar fi fost în aurora de demult simplă nestemată de rouă. Tinereţea fugise ca o hoaţă. Elevele de şcoală şi-au făcut din el mugur de adolescenţă. Şi ca să-i viseze miozotislui, au adormit cu fotografia lui sub perină.

Din cale-afară greu să-i reconstitui nemurirea ! Încercînd să mă pierd în cele patru vînturi, numai aşa crezînd că pot ajunge pînă la flacăra lui ameţitoare, nopţi întregi m-am trezit cu teama de a nu fi putut decît să dau în gol, cu sărmanele mele cuvinte...

Şi-atunci : am implorat mintea, explozia sufletului, năvala singelui bătrîn — de contradictorii epoci parcurse — să facă ceva, să-şi unească frenezia vibraţiilor.

Bătăile inimii mi-au galopat şi ele, să cuprindă cît de cît din fantasma slobozită peste româneşti tărîmuri. Era un murmur de izvoare şi o adiere de zefir, prin care duhul nopţilor înstelate venea către noi, să ne stăpînească... Adîncul mării se pierduse în ochii lui cu toate cîntecele sirenelor... Cutremurător mister : ochii aceştia, de la transfigurare la transfigurare, alţii ; mai frumoşi, mai de neînţeles în farmecul lor, mai tulburători. Gene enorme, băţînd în sprîncene, reveria amurgurilor. Povestea ochilor lui : deliruri, otrăviri, sinucideri... Privirile i-au mers pe rostul primăverii, pe flori, pe umeri dezgoliţi, în penumbra cu suave parfumuri. Priviri de ageră necontrafacere a sufletelor, de dulce bunătate, de alean ! Reflexele în lumină ale sprîn- cenelor — săgeţi ale bătrînului Cupidon — au luat inimile femeieşti la semn, dar nu mai era nevoie... Femeile făcuseră deja din superbul vis, basm de intimă savoare, trecîndu-şi semizeul pe sub arcade de roze, lăcrămioare, violete de Parma.

Frunte călăuzită spre stele, în nopţile înstelate, de spectacol. Cîrlionţi părului mătăsos i-au fluturat în vînt, a pierde-vară... Fluiera vîntul în buclele lui ca după lîna de aur a Argonauţilor... Marea înpuma corăbiile, viaa nemuritoare melodii pe buzele adorabilului, voluptoase, cîştigîndu-i cînta- rea fermecată, nesfîrşite şoaapte de amor, năucitoare sărutări pătimaşe... Pentru desfătarea oamenilor şi eternitatea iubirii. Dragostea îşi găsise idolul dezlănţuit, călcînd şi somn şi stele în picioare... Superbul credea în vîrtejul nemuritor al valsului ; era adorabil ca un arzător dulce blestem ; din ciripitul chitarelor năştea ametistul serenadelor nostalgice ; înfăşură pe plînsul violinelor vraja misterioasă de sugestor, făcînd în soarele reflectoarelor ce voia din cuvinte, dîndu-le valoare, sens adevărat, definitiv. Ca un vraci, a înflăcărat şi diminuat cuvintele, după bunul plac, creînd cu nimicnicia lor, joc orbitor de sensuri la marea serbare imperială, care a fost cariera lui. Ca să împli- nească astă osîndă a dat din singele lui cît să se sfîrşească, tulburător de tînăr... Picătură cu picătură, seară de seară ! Otrava tutunului l-a ajutat, licoarea vinului i-a întetit nebunia, corul de extaz al admiratoarelor împresurîndu-i scaunul domnesc, pe care trona, încununat cu laurii triumfului, dînd certitudine operetei româneşti în lume.

Bărbătească, paradiziacă apariţie, metamorfozată — prinţ, bandit, conte, cerşetor — destinată încoronărilor de artă, mult mai la îndemîna sufletului nostru, şi mai sus ca cele dinastice.

Leonard.
O întîmplare a bunului Dumnezeu.

13 decembrie 1886 : a răsărit din drumul fără pulbere, la Galați.

24 decembrie 1928 : s-a spulberat în fulgii Moș-Ajunului, la Cîmpulung.

În Bădălanul Galaților. Amor la toartă între Constantin Nae, mecanic de locomotivă, și nevasta maistorului său, o vieneză.

Pînă la urmă, soț și soție.

Rod al amestecului de ginți, un băiat. Răsărit de soare în casa din mahala, frumos de pică !

Euforia ce veghează somnul plătind șoptind nani, nani, puilul mamei, încălzește dansul fulgilor prin fereastră...

La determinarea senzitivei romanțioase mame, pruncul urmează să primească un nume completamente ieșit din comun, Leonard. Tatăl, fiu de brutar — pîine caldă la răscruce de drumuri, lîngă Galați, la Bărboși — se arată la început contrariat de numele ales, pentru prima oară auzit de el. Vasăzică : Leonard Nae. Surîde. Își răsucesce mustața... Și fie din mare dragoste pentru femeia care i-l făcuse, fie întrevăzînd un semn pentru urmaș, acceptă ca acesta să fie botezat cu pecetea numelui care habar n-are cum de se pripășise în familia sa... Se încinge o strașnică petrecere, cu lăutari. Botezul se întinde trei zile și trei nopți, cu Bădă- lanul nins, dezlăntuit peste căsuța fericirii. Și în timp ce Constantin Nae nu prididește să închine cu belșugul urărilor, subliniate de arcușurile scripca- rilor, un Moș-Crăciun al închipuirii materne răstoarnă sacul cu toate darurile pe somnul surîzător al îngerului, care nu-și visează destinul... La scurt timp, mama moare.

Mecanicul de locomotivă uită repede grațiile Dunării albastre... Se recăsătorește. Leonard are o altă mamă, care nu e a lui... Se poartă sever cu el. Nu-i ia în seamă firea lipicioasă, comunicativă, prietenoasă. E indiferentă pînă și la frumusețea ce sare în ochi și de care vorbește toată mahalaua. Probabil își zice : nu e din pîntecele meu, copilul viene- zei... Tatăl, care îl iubește cu adevărat, e mai mult dus, pufîind impetuos fumul locomotivei... Țîncul îi așteaptă nerăbdător abaterile pe-acasă, căci știe că o să fie îmbrățișat, luat pe genunchi, mîngîierile calde răvășindu-i buclele, făcîndu-l să uite în acele clipe trista nedreaptă copilărie care-i crește anii.

Într-o bună zi însă, datorită serviciului, Constantin Nae se mută cu familia la Buzău. Angajat să deservească linia ferată particulară Buzău-Ne- hoias. Se stabilește „peste linie”, în fața gării, unde trag din greu muncitele gospodării ale sirbilor pripășiți ca producători de zarzavaturi. Nimerește în curte cu o familie, Maximilian. Familie nevoiașă, în care mama — tatăl murise de o boală grea — abia face față să-și crească fata și trei băieți. Ultimul, pe nume Velimir. Acesta trece din școală în școală — e mai mare decît copilul mecanicului de locomotivă cu patru ani — și, condiționat, să nu i se retragă hainele și ghetele cumpărate de un unchi, se hotărăște să se țină regulat de carte. La școală, dovedește ușurință în a memoriza poezii, afurisenia uneia din ele, de George Sion, spusă cu gura pînă la urechi, convingînd dascălul să-l treacă clasa... Dînd ghes haimanălcului, cam rabdă de foame. A nimerit, odată, și la teatru, plecînd după actul I, crezînd că „drăcovenia” se sfîrșise... între el, oricum „experimentatul”, și mai micuțul Leonard începe o fragedă prietenie. Fumul locomotivelor de manevră din gară nu ține seama și întunecă nu numai cerul de deasupra, ci și dorința de libertate, de suflet întins hai-hui, a celor doi...Dar vine vîrsta școlii și pentru copilul lui Constantin Nae. Imensă fericire ! Simte că ghiozdanul din spate îi înlesnește un prim pas al eliberării mult

visate... Cît de cît scapă asprimii vitregei mame. leșit pe poartă, ochii lui luminoși gonesc tristețea, deschizîndu-se ca regina nopții la apariția stelelor... Străzile Buzăului sînt ale lui și-i îmbrățișează copilăria întocmai părintelui cînd revine din „cursă”. Începe să-și dea seama de adevărata lui fire. Prietenos, bun, generos, comunicativ, întru- cîtva și șmecher. Ar da de pe el, dar n-are ce... E isteț. Învață bine. Deprinde totul cu ușurință. Vrea să știe, să cunoască. Excelează în devotament și dăruire. Dascălul îl place de la început ; e cucerit nu numai de serafica frumusețe, ci și de lipicioasa simpatie care anulează distanța. Devine repede preferatul îndrumătorului, în fruntea clasei. Ceilalți școlari se uită la el cu jind... Toți îl iubesc, căci e pus și pe pozne. Ceea ce îi este interzis acasă, face din plin în mijlocul celorlalți copii, în recreațiile de la școală, desăvîrșind fantezia unui abundent spirit de imitație. Candida maimuțările amuzante executate cu autoritate, spre deliciul prichindeilor... În felul acesta, fără să vrea să fie, e cineva.

Revine acasă îmbujorat ca un trandafir mareșal, și trece la colț... N-au coborît din nevăzut doritele mîngieri materne : madam Nae n-are cum fi înduioșată, n-o interesează ce notă a luat băiatul în catalog, rămîne drastică.

La sfîrșitul primei clase e premiant și obligat să apară în public. Firesc, fără stropșeli ca ceilalți, spune, într-un fel al lui, „cîntecelul” lui Alecsandri, *Șoldan viteazul*. Mecanicul e mîndru ca de locomotiva lui... Soața schimbă vorba, nu arată nici un fel de interes reușitei.

Mișcîndu-se în acest univers al său, la fel de silitor, termină clasele primare și intră la liceul „Hașdeu”, visînd să ajungă ceva...

În timpul acesta, mai marele Maximilian, evoluează, dă și mai tare în haimanalic. Face pe caraghiosul prin podurile cu fin ale caselor, punîndu-și pe picioare un soi de trupă de teatru. Sușotește lui Leonard ce și cum, neîndurata destrămîndu-le obișnuit confidențele, nu o singură dată alungîndu-l pe sîrb.

Dar, de inimă bună, peste cîtva timp moare. Văduv, a doua oară, Constantin Nae decide să părăsească Buzăul și să se mute cu copilul în Capitală. Așa ajunge Leonard în freamătul Bucureștilor.

Leagănul teatrului muzical românesc rămîne Craiova. Mult înaintea Bucureștilor, urbea olteană, încărcată de aurul latifundiilor, beneficiase de o strălucită trupă, ai cărei corifei — cîn- tăreți, comici —* ridicaseră vitregiile începuturilor teatrale cu acest dulce inimos gen. În special în operetă ei au consfințit roadele dăruirii lor... Ne- mergînd teatrul, moșierii cheltuindu-se în străinătate, *Mamzelle Nitouche*, *Giroffle-Giroffla*, *Frumoasa Elena*, *Boccaccio*, *Clopotele din Corneville*, *Fata mamei Angot*, *Briganzii*, *Mascotta*, *Chouffleuri*, *Clereta în concentrare* — era voga creațiunilor franțuzești — ridică lumea în extaz, exercitînd mirajul încîntătoarelor tulburătoare seri. La acest remember al renumitei formații artistice — reviem ce înalt în inserare gloriilor lor uitate, mintea-mi tulburată îmi dictează să nu omit numele vreunuia : Irina de Vlădaia, Josefina Gălușcă, Nicu Poenaru, Aron Boba, devenit Bobescu, creatorul „dinastiei”, bunicul celebrei violoniste Lola Bobescu, Ion Băje- naru, Dimitrie Rașianu, Anestin, Nae Popescu, Ion Tănăsescu, Fărcășanu, Crețu, Nanu...

Tot scenei craiovene trebuie să-i dăm întietate cînd vin la rînd, să se instaleze în frunte, operele vieneze. *Vînzătorul de păsări*, *Voievodul țiganilor*. Directorul de-atunci, pe nume Grecescu, necunoscut promotor — sînt aproape 90 de ani — bagă mîna în

buzunar și aduce pe cheltuiala lui renumita baghetă vieneză, capelmaistrul Weiss. Un alt cra- iovean, Pencioiu, traduce, primul la noi, *Vinzătorul de păsări*. Iar cel dintâi Adam, păsărarul, e baritonul Nicu Poenaru.

„Mincătoria” a fost totdeauna în teatru precum liturghia la biserică... Dramaticii craioveni, geloși de succesele reprezentanților „genului ușor”, profită de schimbarea directorului ; fac zid comun împotriva operetiștilor, cerînd „ținută”, pretinzînd altă menire scenei lor... Impun melodramele. Astfel se desface faimoasa glorioasă trupă. Și elementele principale, devotate genului, încep să colinde țara, cu formații proprii. Impetuosul Aron Bobescu — și familia — mai mult în Moldova ; Josefina Gălușcă la Vilcea și Cîmpulung. Nicu Poenaru nu arată preferințe ; se produce, cu ai săi ciraci, la București și în toate orașele de provincie.

În aste vremi bechere, cînd oamenii — antreprenori de pampleziruri — fac numai ceea ce le trece prin cap și le dictează inima, Constantin Nae își dă băiatul la un pension, renumitul Institut Otescu, din Calea Dorobanți. Gălățeanul-buzo- ian descinde aici într-un mediu propice artelor. E luat repede de iureș, aproape ca într-o întrecere. I se dă cu dragă inimă ! Chiar îi place, începe să se pasioneze. Remarcă cum Anton (Tony) Bulandra, băiatul farmacistului de la Tîrgoviște, mai mare ca el cu cîțiva ani, își tot „repară” dicțiunea — e cepeleag — cu metoda meșterului său de la Conservator, Nottara. E atent la „vocalizele” lui Deme- trescu de Sylva, care ia lecții de canto cu profesorul de la liceul Matei Basarab, Tache Popescu. Cînd Nonna Otescu, băiatul directorului pensionului, arpegiază pe clapele clavierului, în încercări componistice, e numai urechi. Tinerii se produc între ei, poartă discuții, emit păreri. E o atmosferă de caldă frățietate, în care talentul extra-scolar al fiecăruia face ce poate...

Curînd își dă în petec și Leonard. Și încă bine ! Cîntă, spune versuri, trage pe diblă, face comicării, multiplicîndu-se în diverse și pitorești personaje. De unde i-a venit ? Cine l-a învățat ? Le-o fi smuls văzduhului... N-a învățat de la nimeni ! A venit...

Un drept al lui, de descălecător pe latifundiile năzuințelor de artă.

Ca să-și marcheze artisticăraia, bate în ținte pe capacul pupitrului fotografia „marelui” care plecase de la noi cu textul lui *Hamlet* zăvorît în sicriu, Grigore Manolescu.

A crescut.

S-a înălțat.

Pe unde trece, fascinează. Primește belșug de răvașe de la îndrăgostite. Scrisul tremurat al unei atari nefericite îl încredințează că dacă nu-i dă o întîlnire, își pune lațul de gît ... Leonard are 13 ani.

1900.

Maximilian sosește la București, trimis de di- rectorul liceului buzoian, Basil Iorgulescu, să dea examen la Conservator. Cu o poezie de Theodor Speranția, reușește. Reînoadă prieteșugul cu Leo- nard. Descoperă în el un altul, mult mai matur, și care-i pomeneste permanent de aspirații artistice... N-are cum să-i contrazică visul, deoarece el însuși cîntă deja cuplete în Cîsmigiul vinzolelii de slujnice și ordonanțe... Studios însă, meticulos, aplicat, îi atrage atenția să se țină și de liceu. Drept răspuns, Leonard pierde cartea pe drum. Nici un alt gînd, decît să devină artist, nu-i mai ostioiește febra minții și aiurările sufletului rob. Nerăbdător, își pune toată nădejdea în scîndurile mirifice ale scenei !

I se ivește ocazia.

La 14 ani.
O producție de fine de an a Institutului la Teatrul Edison.
O comedie muzicală în care interpretează rolul unui bețiv. Rupe !
Dă de-a azvîrlita cu toți ceilalți.
Realizare de artist format : machiaj, împleticeli nu exagerate, timbru penetrant și o trecere de rampă, cuceritoare, de la intrare. Surprinsă de asemenea maturitate la un simplu licean, întreaga asistență întârzie în sală să-l aplaude, să comenteze, plecînd cu numele lui pe buze. Între spectatori, în- tîmplător, renumitul Nicu Poenaru, care colindă țara cu trupa lui de operetă. Se arată la fel de entuziasmat. Împărtășește la plecare celor din jur, interesați să afle ce crede, autorizata părere a consacratului :
— Și după ani de meserie rar poate fi realizat așa ceva... Talentat foc ! Brava lui !
Reîntors la pension Leonard rămîne același.
Gîndește că așa trebuia să se întîmple. Nu și-o ia în cap. Acest început i-a deslușit și i-a împlinit ceea ce simte în el ; că poate juca orice rol, cît de divers, că îi stă în posibilități să îndeplinească orice, cît de greu, acolo, în imperiul reflectoarelor ... Aflînd de comentariul favorabil al lui Poenaru, aleargă după el, îl găsește la restaurantul unde renumitul artist ia obișnuit masa.
Încercînd, dezinvolt, liceanul i se adresează, fără înconjur :
— Vă caut de mult, domnule Poenaru ... Să mă luați în trupă.
Creatorul *Vînzătorului* îl recunoaște. Ride plin, și-l pune la punct :
— Mai va... N-am trebuință de copii în trupă !
Nu spune nimănui la Institut de încercarea eșuată.
Tristețea cauzată de nereușita tentativei nu durează. Parcă răspunsul lui Poenaru i-a dat și o fărîmă de speranță, căci se îndirîjește. Ia cîteva lecții de canto cu Tache Popescu. Paralel trage pe vioară, „furînd” de la un bătrîn italian care dă lecții în Institut. E atîta de plin că nu mai are nevoie... Începe să învețe, și să le experimenteze în felul său, tiradele, monoloagele pe care Tony Bulandra le birîie pentru Conservator. Agață cartea definitiv în cui și, pe brînci, pornește pe drumul elixirului artistic...
Își dă seama, că așa e mai puternic, mai adevărat. Nu i-a spus-o nimeni, dar aici simte ivirea lui pe lume...
Maximilian, fără angajament, în panică, îi descrie mizeria vieții de artist — foame, frig, ghetе scîlciate și nici măcar un muc de țigară ... Nu găsește cel mai infim ecou în sufletul pătimașului. Ceva mai mult, Leonard îi răspunde fredonînd bărbătește un cuceritor vals vienez.
După care adaugă :
— Dragă Max, nu știu cine-mi spune, dar îmi spune... Sînt sortit să trec prin viață ca un arcuș pe o vioară...
Celebritatea licărește în ochii adumbriți ai frumosului, fascinantă stea polară ; în timp ce pasărea paradisului e pe-aproape, să-i intraripeze lutul.
Tînș-grăpiș mai trece cîtva din școala fituită.
Constantin Nae nu știe ce să creadă de băia- tu-său, care începuse atît de bine la Buzău. Unchiul lui Leonard, datorită ajutorului căruia intrase la Otescu, amenință cu neplata consistentelor taxe. Numai că fermecătorul, fermecat de scenă, își vede mai departe de vocalize, să-și încălzească glasul ...
Într-una din veri, aflîndu-se la o rudă la Botoșani, profită de venirea în turneu a lui Poenaru, și-l atacă din nou ... Face audiția, desfășurîndu-se cu aplomb — cîntă,

declamă, spune proză. Direc- torul-artist e cucerit definitiv de calitățile și stăruința adolescentului, și-i susține încrederea.

Dar nu-l povățuiește să părăsească școala.

La citva timp, Leonard o face fără nici un regret, mai cu seamă că unchiul, exasperat de notele proaste, încetează să-i plătească întreținerea la pension.

De-aici înainte, pe orice cale, zi-noapte, sfințenia teatrului pogoară pe fruntea lui ! Logodirea cu scena e pe vecie, fără nici o opreliște. Maximi- lian, contrariat, e înmărmurit de atîta îndirjire. Sau prevede năvala celebrității pe superbul nerăbdător, hărăzit să-i piardă pe drum pe absolut toți ceilalți ...

Să-i reînnoiască rugămintea — are 16 ani —

Leonard îl caută din nou pe Nicu Poenaru. Il nimereste tocmai întors, cernit, de la înmormîntarea mamei sale. Deși momentul nu e de loc favorabil, adolescentul insistă. Directorul, plîns, se întreabă : de unde atîta perseverență ?... Și pe răsturnarea timpului, prin vagul lacrimilor abia sbicite, se și vede, la fel pe el, cu douăzeci de ani în urmă, soli- citînd angajament lui „Musiu" Millo, după care fugise de-acasă. Înduioșat, repetă bunăvoința de-a- tunci :

— Te-am luat ! Cu doi lei pe zi.

1903, toamna. Poenaru își instalează trupa la Focșani, excelent oraș de teatru, pe care-l socotește un soi de fief al lui. Urmează să înceapă repetițiile. Leonard aleargă spre urbea rodului ameiților ca un școlar ieșit pe poartă la plecarea în vacanță.. Are 16 ani și un număr de luni. A venit cu ce e pe el și două-trei cămăși într-un geamantânaș ponosit.

Angajat tenor în cor leagă prietenie, din prima zi, cu un alt corist, brăilean, George Niculescu, bas. Amiciția lor purcede de la pîrdalnica de locuință, căci, fugari la fel de săraci, prevăzători, nu-și pot permite luxul celor consacrați din trupă să tragă la hotel. Chiar dacă viața e a lor și tinerețea doldora de vise, închiriază o cămăruță amărită la Moritz-dulgherul. Un pat, o masă de brad — à la Eminescu — și în totul, depozitat talașul blănilor trase la rîndea și rumegușul ferăstraielelor... Reco- mandîndu-se artiști — Leonard poartă lavalieră și manșete de cauciuc — tîmplarul surîde îngăduitor ; probabil știe ce-l așteaptă...

De la prima repetiție vocile amîndurora fac impresie.

Încep în cor — opereta *Pericola*. Tricoul de scenă al lui Leonard e numai găuri și ca să nu se cunoască, găsește soluția : cu grimonul de machiaj își colorează pielea, în nuanță ... Neavînd pantofi de scenă și neexistînd nici în garderoba companiei, pur și simplu își întoarce ghetetele pe dos... La scurt timp i se dă un rol de bătrîn. îl compune cu un haz atît de suculent, cu atîta dăruire, că succesul serii e al lui. A doua zi, în mizeri- cordia de la Moritz-dulgherul, întrecerile celor doi — vocalizele și intonațiile tinerești — ridică rumegușul în tavan și vîntură talașul pe fereastra larg deschisă. Deocamdată lemnarul nu-și dă seama dacă atare reclamă îi va atrage clientela...

Ca niciodată, focșănenii amatori de distracție și să risipească banii, se abțin. Nu vin la spectacole. Poenaru pune opera comică a lui Adam, *De-aș fi rege*. Distribuie în rolul pescarului Pifear pe Leonard ; în prințul Kador, basul de la Brăila. Gîndește că aceste noi nume vor atrage publicul. De unde ?... bunii spectatori de altădată dovedesc aceeași totală nepăsare. Directorul nu poate plăti, încît Leonard, ca și ceilalți tineri, se mulțumește și cu 25 de bani pe zi.

Începe foamea ! Parte integrantă din viața acto- rilor ! Noroc cu admirabilul director — trecuse și el prin

asta. Caracterizându-l un susținut dar de convingere, știind unde să apese pe melodramaticul vieții, obține de la restauratorul Vlădescu masă, pe sponci, pentru trupă, pe credit.

Și așa, anotimpul strugurilor se duce pe coarda razachiei... Nici un semn de îndreptare. Încep și ploile de noiembrie, noroaietele, ca tacîmul să fie complet. Poenaru totuși se îndrîjește, mai speră. Ași ! Sălile stăruie goale ca un Cerc de recrutare după încorporare ...

Colac peste pupăză, începe să fulguiască. Pișcă frigul.

Făcînd bilanțul, dezastruos, directorul se decide să ridice ancora.

Adio, urbe recalcitrantă, o să ne dorești ! Spre' alt oraș, providențial !

Înălțînd imn de slavă restauratorului, îl convinge să-i păsuiască datoria întregii trupe, pînă la o nouă vizitare a orașului :

— Scumpule, de unde ?... Ai văzut cum mi-a mers... Ce Trafalgar a fost ! Mai dau eu pe-aici ... îți achit data viitoare.

Împăcat, Vlădescu e gata să scape o lacrimă pe frontispiciul vieții de artist. Se mulțumește să strîngă cald, de duioasă despărțire, mîna directorului.

Apar însă Leonard și Niculescu.

— Don'director, ce facem cu Moritz-dulghe-rul ?... Ne trebuie bani să plătim camera.

— Ce-ați păzit, de nu l-ați cîștigat ?... pînă acum ? ... V-am spus nu o dată : convingerea e totul, și la scenă și în viață. Determinați-l să vă aștepte ; ajunși la Iași, vă dau bani să-l achitați.

Contrariați, cei doi rămîn locului, ceea ce urcă

■tonul lui Poenaru :

— Și mai la urma urmelor, aveți geamantane... Foarte bine vă pot ține locul pînă să plătiți datoria.

Neavînd încotro, dulgherul e obligat să accepte tîrgul. Și Leonard, ca și brăileanu, se despart de Focșani strict cu ceea ce e pe ei...

Nici la Galați nu e altfel. Afluența nu umflă punga lui Poenaru. Hai la Buzău ! Aceeași soartă ; nu vine lumea ! Și zăpezile iernii care pustiesc trista expediție, în care singur Leonard stăruie diafan, copilul visului neînfriecat la vicisitudinile pribegiei, fericit că și-a găsit jucăria : orbitoarele lumini ale rampei.

**Învață partiturile
celorlalți, toate rolurile,
fără să-și facă gîndul că
le va juca vreodată ;
observă tot timpul ce fac
interpreții principali,
artiști experimentați ;
trage cu urechea la orice
discuție ce se poartă în
jurul meseriei. E mai mult
decît harnic. Se atașează
cu fiecare clipă grea de**

Poenaru, s-ar duce după
el pînă la capătul lumii...
Nu fiindcă e favoritul
publicului. A deschis ochii
pe el și îl simte la scenă
cîntăreț cu inflexiuni
catifelate, valorifi- cînd
admirabil conținutul
sufletesc al melodiilor ;
artist stăpîn pe
momentele de dramoletă,
de comedie, în egală
măsură. În plus,
descifrează în sacrificiul
lui, acest apostolat care
merge direct la sufletele
oamenilor..

.Neavînd cu ce și unde, Leonard doarme în teatru.
Fiind frig — geruiește afară — se acoperă cu decorurile,
se înfășoară în praful culiselor... Se visează, țînc, aici pe
scena de la „Moldavia”, cu cununița de premiant care
înlăcrimează iubitorul părinte ... Cîte s-au schimbat de-
atunci ! Ce traiectorie parșivă are viața ! La ziuă se
deșteaptă neodihnit și, cu toată sănătatea puternică, îl
încearcă primele junghiuri... O singură cămașă — a
fericitului ! — dar... s-a murdărit. Se vrea cochec. Și-
atunci, iese din oraș, aleargă pe cîmp la apa Buzăului.
Dinspre munte apa nu se mai cunoaște, troienită de
infiniul alb... Peste lîntoliul înghețat pogoară melodia
lineară a ninsorii în care țîgnalul crivățului naște
reminiscențe... Pe lume nu mai e nimic decît un artist și-
o cămașă murdară... Cu mîinile care nu și le mai simte
scurmă zăpada, obllăduit de croncănitul ciorilor ce-i
îmbulzesc vietatea. Cu greu reușește o copcă în ghița
translucidă. Și gol pînă la brîu, dîndu-se crivățului, își
spală meticolos rufa, după care o întinde peste niște
bieți supraviețuitori mărăcini, să i-o zbicească, scoartă,
gerul. Cu torsul bărbătesc gol, în pustiul alb, ninge
abundent pe el ca pe-o statuie. Și viscolește peste
Leonard, și viscolește...

Cu aceeași cămașă descinde la Iași.

Aici, iarnă polară.

Bocnă Lăpușneanu, bocnă Sărăria, ghețușca
Păcurarilor dă sâniile peste cap și, probabil, la Bucium,
în inserare, colții lupilor hămesiți mușcă din fumul
hogeagurilor o iluzorie îndestulare... Dispărută și
gureșenia vrăbiilor, ascunsă în clopotnița bătrînă de la
Golia, dragile de ele își ascut ciocurile de metalul
clopotelor, înghețate și ele, în speranța firimiturilor
primăverii. De vor ieși din așa o iarnă ...

Trupa trage la Hotel „Rusia”. Jupîn Leibovici, care-l
cunoaște nu de azi de ieri pe Nicu Poenaru, pune
numaidecît la dispoziție odăile. Directorul le fixează
dintr-un ochi. După care, lăsînd-o pe coana Stela,

consoarta, fata marelui Anestin de la Naționalul craiovean, să desfacă geamantanul, caută să fixeze cu hotelierul — antreprenor și la Circul Sidoli — data începutului. Preocupat de soarta celor ce au urcat Moldova cu ultimele speranțe, știe că, deocamdată, n-are de unde să le dea bani. O să grăbească reprezentațiile. Se adresează patronului, direct să-l pună în temă :

— Dumnezeu cu mila, jupîn Leibovici ! De unde venim nu ne-a mers bine, ca să nu zic prost de tot... Ne-am îndreptat încoace la sigur. Ieșii nu mi-au trădat niciodată încrederea...

Hotelierul nu bagă de seamă tremolo-ul din vocea lui Poenaru. Replica-i dă pe loc o hotărîtă reușită :

— Poți număra de-pe acum bumăștile încasărilor... N-am nici o grijă. Ai trupă bună ! I-a mers lui Al. P. Marinescu — și numai cu fie-sa...

— L-am chemat și pe Băjenaru, pentru premieră...

— Cu atît mai abitir !

La cîteva zile — 1 ianuarie 1904 — cortina se ridică la Sidoli cu *De-aș fi rege*. Renumitul Băjenaru în rolul Zephoris. Nume cotate ilustrează și restul principalelor partituri : Margareta Dumitrescu, viitoarea Margareta Dan, Pepy Mohr, Leontina Ioanid, Alexandru Bărcănescu, Iosif Klein. Între începători, buni la de toate : Demion, Gheor-ghiu-Klampas, Caretaș-Vermont, Cristescu Piele-lungă, George Niculescu, Leonard. Sala aproape goală. La al doilea spectacol și mai puțină lume. Iar la următorul, gura Mafaldei-Leibovici se dovedește complet mincinoasă : nu se vinde nici un biet bilet și deci nu se poate juca. Ca dezastrul să fie complet, la Naționalul ieșean opereta *Vagabonzii* de Ziehrer, cu Lucreția Brezeanu și Soreanu, aduși de la București, rupe pămîntul... Picioarele unor franțuzoaice de local s-au arcurit peste pro-tipenda Cetății de scaun și tocmai fiindcă dau iz parizian și slobozenie gurii, lumea năvălește... Mai clămpăne și castanietele unei dansatoare spanioloaice, Artémise Colonna, care și ea face ce poate ca trupei lui Poenaru, de astă dată, ieșenii să nu-i acorde nici un fel de credit... Ar mai fi ceva : compania dinainte, a lui Marinescu, abia plecată, reprezentase cam același repertoriu și bahluienii, moldoveni cu scaun la cap, nu cheltuiesc să-și apropie teatrul prin comparație... Fie-zis : repede mai pălesc luminile la Sidoli. Le stinge urletul crivățului. Troienele înțepenesc cortina-n podele. Și zăpada acoperă anunțurile afișelor, nici vorbă să mai fie de trupa Poenaru.

Nu se mai joacă.

Alunecați pe ghețușcă, actorii se refugiază în birlogul de la hotel, unde, în ultima cameră a coridorului, Leonard împarte mizeria, mai tîrziu urgia, cu George Niculescu, în același pat, și cu Gheor-ghiu-Klampas, ce se lăfăie singur.

Jupîn Leibovici, experimentat în de-alde astea, nu ridică pretenții. Tot n-ar schimba situația. Îl pășuiește pe Poenaru, lăsîndu-l să se zbată din cunoscut în cunoscut, împrumutîndu-se să-și ție

angajații cu timirciș și mai nimic... Să învîrtă totuși un ce profit, hotelierul bagă numaidecît la Sidoli trupa Goldenberg, care fie spus, de la început, merge în plin..

.Poenaru însă, nu se dă bătut cu una cu două. Continuă repetițiile. Așteaptă să treacă trupa evreiască și, încrezător, să reînceapă. Dar, curînd, epuizînd cunoștințele, se găsește în jalnică postură de a nu putea da angajaților nici puținii bani de masă. Salvarea îi vine de la pensiunea-restaurant de sub hotel. O ține o franțuzoaică, Madame Delaunay. Directorul o știe bine, a mîncat la ea de-atîtea ori. În doi timpi și trei mișcări o convinge să hrănească artiștii pe datorie :

— Madame Delaunay, o să fii pomenită în catehismele teatrului românesc !

Și buna franțuzoaică se înhamă să potolească înfometatele guri.

Sfîrșind Goldenberg, în aureolă, Poenaru intră cu ai săi la Sidoli. De astă dată cu *Voievodul țiganilor*, *Pericola*, *Sărmanul Jonathan*, *Giroffle-Gi-roffla* și opera *Cavaleria rusticana*,

De la repetiții, Leonard le știe pe de rost. Frumosul adolescent, care abia a împlinit 17 ani, se dovedește săritor, util în trupă. Face de toate : rupe bilete la control, pune mîna la montare, se îngrijește de placarda de la intrare pe care o mă-nîncă înghețul zăpezilor, este corist, artist-cîntăreț, capabil să înlocuiască imediat pe oricare din protagoniștii indisponibili. Vorba directorului : mănîncă teatrul cu plîne...

Dar, ca și începutul, cele cîteva spectacole urmează cu stigmatul nefastității pe ele... Nu vine nimeni și trupa mai mult repetă decît joacă. Și ca dezastrul să fie definitiv, iarna se încrîncenează și în camerele de la hotel nefăcîndu-se foc, e mai frig ca afară... Noptile sînt un infern. După rebegeala moinită în localul și mai mult în jurul plitei din bucătăria franțuzoaicei, Leonard și Niculescu vin seara la culcare îngroziți de gîndul dîrdiei în doi...

Gheorghiu horcăie, sacrificat mai devreme, în-fășurat în boarfele crivatului, peste care și-a cocoloșit întreaga ținută de stradă, pînă și pantalonii. Cel ce e mai mult spre comic nu și-a dat seama cît frig, strîns în oraș, au adăugat țoalele pe subțirele așternut...

între Leonard și Niculescu începe tîrgul. Topăind și bocănind, să se încălzească, fiecare caută ca celălalt să fie primul la luarea contactului cu înghețul patului.

— Dă-i brînci că ești mai tînăr... pedalează basul.

— Ba tu, ești mai solid. Și ai și cămașa întreagă, nu ca a mea, hărtănită...

Pînă la urmă, gen Gheorghiu-Klampas, trîntesc repede tot de pe ei peste foia de țigară a pretinsului așternut, și, strîngîndu-se în brațe, suflînd unul într-altul, adorm fericiți, visînd numeroase ridicări de cortină, aplauze, potop de aplauze...

Așa, iarna dă în ei, însă tineri, nu se cunoaște ; căci, de dimineată pînă seara, Leonard împușcă note înalte în timp ce Niculescu îi ține hangul, la bas, vocile lor sunînd autoritar, bărbătește. Se formalizează toanta care are grijă de odăi, urlînd pe la uși, pe la ferești, cui vrea s-o asculte...

— Actorii iştia !... Iaca, nişti golani ! Behăie toată
ziulica pe veresie... Cînd mă scapi, Doamne, di ei ?...
Le pîndeşte plecările şi, imediat, deschide larg
ferestrele, ţinîndu-le permanent de perete. Numai aşa —
gînd preconcept — e convinsă că îi va da în ohftică...
Băjenaru s-a dus.
Leonard a avut destul de învăţat de la el... Au mai
plecat şi alţii, din cei cu vază.

Poenaru s-ar urni şi el, cu
trupa, spre alt oraş, dar
n-are cu ce. Nici buna
franţuzoaică nu mai
poate face faţă, căci şi-a
vîndut şi ultima bijuterie,
ca să binemerite de la
teatrul român. Spectrul
foamei face ravagii
printre cei de la Hotel
„Rusia”, unde acutele lui
Leonard tună
nestingherite... Două zile
şi două nopţi, chipeşul
cîrlionţat nu pune nimic în
gură. Ba da : apă. Il sîcîie
şi lipsa ţigărilor —
otrava binefăcătoare
intrată în sînge, pe
definitiv... Şi mai la urma
urmelor nu e destul : îl
lasă şi ghetete. Calcă pe
ciorapi, nu mai poate ieşi
din hotel

Şi cînd te gîndeşti, la doi paşi, la Naţional, e cald
şi bine, public să n-ai unde să-l bagi ; şante- zele
franţuzoaice scapără seînteii, cît fanţii din protipendadă
să facă pariuri pe nurii fiecăreia ; jupînul Leibovici îşi
lăfăie nopţile, intacte, în moliciunea pufului de gîscă,
visîndu-se unic supravieţuitor, precum Lot, la Marea
Moartă...

În odăiţa geruită — într-adevăr nepreschimbaţi în
statui de sare ca nevasta biblicului — Leonard, Niculescu
şi Gheorghiu întîrzie dimineţele în agonia patului, cu
chiciură la gură... Într-una din ele, bate cineva la uşă. Îşi
face apariţia un vlăjgan.

— Acu mă eliberei din armată, jandar... îmi
spune Danielache. M-a angajat domnul Poenaru. actor în
trupă...

Şi le întinde un pumn de ţigări.

— Frumoasă trebuie să mai fie viața de artist !...

De sub pat încălțările lui Leonard îi cam contrazic replica...

Și pe loc, novicele într-ale reflectoarelor umflă un carnet de bilete rătăcit pe masă. Fără să mai spună o vorbă, dispăre. Pînă seara „măhărește” din negustor în negustor, tot Tîrgul-Cucului, încropind 13 lei pentru un spectacol care știe precis că nu va avea nici cînd loc... Banii, neatînși, îi bagă într-o pereche de ghete de toată frumusețea, pe care le dăruiește sechestratului în hotel, „încălțîn- du-1” pe viață... Așa îngroașă încă unul rîndurile mîzericordiei, supunîndu-se dirdiiei nopților, la spatele lui Klampas, în patul înghețat al fericirii actoricești...

În desperare de cauză — tot lașul pălăvrăgește soarta grea a nefericitei companii — Poenaru își caută salvarea.

Aduce pe Maximilian, de care începuse să se vorbească la București.

Supraveghează, de pe celălalt trotuar, ca și cum n-ar avea amestec, felul cum angajații mărunți execută afîșajul. Doar cu privirea le indică locul unde cade bine să fie fixată reclama. Cu căldarea cu pap și bidineaua, scule triumfale, și chiar o scară purtată de Caretaș-Vermont în spinare, ca afîșele să troneze cît mai sus, bunii la toate sala- horesc de-a lungul orașului prin gerul de minus 20 de grade. Mai suplu și mai rapid. Leonard se cocoată pe scară, în văzul trecătorilor, și după ce lipește conștiincios marginile afîșului, să nu facă burtă, îi aplică o palmă, hohotînd :

— Doar iama viitoare să-l mai dezlipească ! Drept care, în final, directorul îi cară după el la ceainărie, să le încălzească oasele cu cîte un ceai scociorit pe sub pelerină și cîteva strivite țigări, iluzii ale îndîrjitei existențe cu praf de vise...

În zumzetul ceainăriei, Leonard, aplecat spre director, ține să observe că reclama a fost întinsă numai pe centru.

— loc periferiile ! O să le fac eu la noapte, de unul singur...

Și noaptea, lăsîndu-și camarazii în gerul de la hotel, colindă mahalalele cu afîșele la subțioară și mîinile înghețate, schimbate pe toarta căldării cu lipici. Scapă de la hingheri un nenorocit de cîine de pripas, ce se ține umbră recunoscătoare după el... La fiecare popas animalul se gudură, „afîșorul” scontînd în acest semn de duioasă amicitie încrederea succesului noilor operete ce se chinuie să popularizeze, prin nămeți ! Aproape la ieșirea din oraș, epuizînd sulul de afîșe, o luminiță îi dă în ochi... Ușa întredeschisă varsă în gerul de-afară aburi calzi și un duduie de cuptor. E o brutărie. Mulțumit de afîșajul realizat, Leonard nu-și mai simte, nici mîini, nici picioare. Îl doare spatele, îl dor șalele și este obosit peste măsură. Luîndu-și inima-n dinți se strecoară înăuntru. Cuțu rămîne afară. Brutarii goi, spoii de făină, transpirați, îi păsuiesc popasul cald, rîzînd la îngîimarea-i :

— Artist ! în trupa Poenaru... Vai de păcatele noastre !...

Preț să-i intre mirosul jimblei rumenite pînă-n rărunchi și dogoarea să-l dea în curată beatitudine, Leonard își ia rămas bun.

Și se întimplă minunea : cel ce manevrează lopata, pricepînd năpasta, miluiește robul lui Dumnezeu, rătăcitul noctambul, cu o crescută pîine, care aprinde palmele abia desmorțite...

Afară, urle crivățul cît o vrea ! La lumina încurcată de fulgi a unui felinar, înfometatul frînge pîinea în două : cîine și artist se ospătează, pe săturate, în vifomiță...

Ajunși la hotel, Leonard dă ciș- tig de odihnă cînelui sub scară ; apoi urcă la trupul cald al tovarășului de coșciug.

Soluția Maximilian însă nu aduce nici un fel de schimbare.

După numeroase repetiții se joacă o singură dată *Fetița dulce*, opereta lui Reinhardt, și de două ori *Floarea de ceai* de Lecocq.

Dă bir cu fugiții Danielache, care tot timpul angajamentului n-a primit nici o firfircă... Lasă un bilet : „Am plecat să mă spînzur !”

Catastrofa desființează sufletele acestor pribegi, nemîncați, dezbrăcați, înghețați ; învinețite umbre pierdute prin leșii niși secular, în care, de ce n-am spune-o, o duc ceva mai omeneste vrăbiuțele dosite la Golia, morții afundați la „Eternitatea”... Ninge teribil ! Bojdeuca lui Creangă nu se mai cunoaște ; îmbătrînesc Trei Ierarhii cu cîteva secole ; la Copou, teiul lui Eminescu frînge eternitatea luceafărului în viforniță ; și franțuzoaica, mama răniților, Madame Delaunay, nu mai are nici pretext să contrazică zăpezile, lacrimă să plîngă atare mizerie actoricească...

Prin ce miracol a venit primăvara ?... Uf !... ieșiți din iarnă. Și, ... salvare, Purimul evreiesc ! Două zile și două nopți, evreimea, respectînd tradiția, benchetuește mascată și costumată. Nenea Iancu Racoveanu, posesorul garderobei confecționată de Măgureanu, datorită căreia face totdeauna parte din combinațiile lui Poenaru, închiriază pînă și ultimul costum familiilor înstărite, ce plătesc bine. Cu banii realizați, directorul achită întrucîtva jupînul și nobila franțuzoaică ; după care trupa se desprinde, în fugă, de lași.

Se ține un timp, besmetec, de scara vagonului, cîinele scăpat de la hingheri, cu care Leonard împărțise în noaptea polară amara bucată de piine...

La drum, mașină infernală !

Spre alt mult visat Eldorado !

Înapoi, la Focșani !

A ceeași poveste, tristă. Focșănenii, îndrăgostiți de teatru, repetă figura, nu arată interes trupei lui Poenaru.

Pe parcursul unei luni se joacă într-o pivniță, Teatrul Lupescu, un singur spectacol cu *Pericola* și un altul cu *Fetița dulce*.

La para luminărilor, în cabinele de sub scenă, actorii, neavînd cu ce se demachia, bucătarul unui restaurant, să între gratis, le aduce o cratiță cu untură, să le servească drept vaselină. Dar, rupt de foame, Cristescu Piele-lungă rămîne în teatru după reprezentația inaugurală, înfulecînd conspirativ, fără piine și sare, toată grăsimrea rămasă... A doua zi, în chinuri, fără să mărturisească, se plînge celorlalți că nu pricepe de ce i s-a aplecat... Datorită lăcomiei lui necugetate, după seara cu *Fetița dulce*, cei prefăcuți în bătrîni părăsesc teatrul ca atare, tre- buindu-le cîteva zile, să revină la normal... Lui Poe- naru îi trebuie cinci lei pe zi să-și hrănească angajații ; și numai cînd îi găsește, de împrumut, beneficiarii au parte să mănînce un ficat și ceva piine, total cinsprezece bani.

Trupa, sătulă pînă peste cap, se împrăștie. Mai cu seamă că Grigoriu, cu contractul Parcului Otete- leșeanu în buzunar încă din februarie, urmează să dea Bucureștilor, în vară, prima companie permanentă de operetă.

Ca să facă rost de bani de drum, Maximilian își vinde paltonul ; fără să-și scoată geamantănașul de la Moritz-dulgherul, basul Niculescu ia drumul bărbierii părintești la Brăila ; Demion rămîne acasă la Focșani ; și Piele-lungă — desperat de-atîta foame ! — se pierde în

lume, pe urmele lui Danie- lache, cel dus învîrtindu-se, să se spînzure...

Leonard rămîne cu Poenaru, alăturîndu-i-se și Gheorghiu-Klampas

.Directorul aranjează ca tustrei să se producă la varietelul „Regal”, în asociație. Program : o comedie într-un act, Poenaru o română, Leonard și Klam- pas duetul ofițerilor din *Vagabonzii*. Din prima seară : lovitură ! Le revine cîte 1 leu și 50 de bani fiecăruia... Și tot așa, seară de seară, întreaga lună cît joacă la șantan. Zile calme, asigurate, în care Leonard are răgazul să împrumute de la Poenaru noianul sfaturilor meseriei de artist... în plus, ciș- tigă experiența de a se băga cît mai în suflelele consumatorilor, producîndu-se, altfel decît la teatru, în imediata lor apropiere. Simte că e chestiune de inimă, se face la precizie ascultat, urmărit în ce face, frumusețea și farmecul lui fiind pelerină înstelată în noapțile cabaretului... După aplauze dau în plin cupele înspumate ! Dansatoarele ce bat „Brîulețul” și „Banul Mărăcine” și mai la urmă își destind grațiile pe la mese, îl pîndesc, îndrăgostite, care pe care ... Suflă vînt de nebunie cu el, căci și școlărițele, din cursul superior, încep să-l urmărească, de frumos ce e ! Una din ele, Roro, își imploră părinții, s-o ia la șantan... Ajunge să-l cunoască. Fata e de vis ; petală de floare, sărutată de zefir, în zi însorită. Se încinge între tinerețele lor superbe o iubire pătimașă, în care sărutările fac mai mult decît vorbele... Înlănțuirile le lunecă prin primăvara despletită oprind admirația trecătorilor de-a lungul străzilor. În seninul luminii și-n beatitudinea reavănă, explodează unul în brațele celuiilalt. A dat și liliacul în floare, apostilă pe o splendidă pagină de amor !

Pierzîndu-și complet capul, Roro mărturisește lui Leonard că intenționează să fugă după el de-acasă. Înamoratul taie în carne vie :

— Ajunge că am făcut-o eu... Termină-ți școala !
Pe urmă...

Expiră contractul la cabaret.
Cu ultimele resurse Leonard scoate geamanta-nașul de la Moritz-dulgherul. Are grijă să achite și datoria basului, fiind sigur că îl va reîntîlni, să-i predea avuția ...

Vădit întristat de despărțire, ridică ancora și Nicu Poenaru. Împreună cu coana Stela se îndreaptă spre Craiova, chemat de Anestin. La cîteva zile dispare și Gheorghiu-Klampas. Și Leonard, prîslea companiei prăbușite, rămîne să îngroașe afluența chibiților de la cafeneaua „Napoleon”, pe care Kir Romanos o ține în centrul orașului...

Căldura dragostei cu Roro îi ține de foame... Dar, pierduta, are năstrușnica idee să-i ceară o fotografie, ca să-l țină la sîn...

— Una în care să fii cît mai tu ...
— Să văd pe care o aleg ...
În realitate n-are bani să se fotografieze.
Desperarea încolțindu-l, îi vine în minte Băjenaru, tenorul lîngă care cîntase la Iași și de la care deprinsese multe învățămintele. Mare acum, o fi trecut și el prin de-al d-astea... Scociorîndu-și buzunarele, într-o doară, îi scrie o carte poștală.

„*Focșani D-le Băjenaru, Audind că faceți o combinație cu Dl Bărcănescu pentru Rașca să jucați vre-o 15 dille ve vog f. mult să'mi trimiteți și mie bani de drum și să viu și eu. Nu me refuzați vă rog. Aci n'am ce mai face. —■ An- gajați-me și pe*

*mine unde va și o dată pus, sub protecția d-tale, cred că o să
ajung bine, de o're ce știți că îmi place să muncesc. — Vă rog
nu întârziați cu răspunsul. —*

*Ve salut
N. Leonard (ofiterul din Vagabonzii) artist
Cafeneaua Napoleon Domnului Ion Băjenaru tenor
str. Zece mai (Filaret)"*

Combinația de la grădina Rașca e în realitate a lui
Al. P. Marinescu, vechi, cu faimă, ca și Poenaru, director
al unei companii de operetă. De la acesta primește
Leonard, la cafea, suma de 12 lei odată cu
propunerea de angajament. Se fotografiază la iuțeală și
ca chipu-i cutremurător de frumos să persiste în corsajul
adoratei, iubirea primăverii foc- șănene perpetuându-se
pînă-n timpurile noastre, cel încrezător în steaua lui
polară scrie citeț, caligrafic, în josul fotografiei :
Iubitei, pe viață !
N. Leonard

Primul lui autograf !

Neavînd cum contrazice destinul, Roro îl conduce
la primul tren. Pe scara vagonului, o sărutare pînă la
capătul lumii ... Dar, vai, mașinăria se pune în mișcare...
Cît pot să semene anumite momente din viață ! Pe
desprinderea trenului, la Iași, un cîine de pripas ; la
Focșani, o fată dulce, zălogită iubirii...

Boabe de lacrimă strălucesc în ochii ei ca roua
dimineții în soare...

La Rașca este angajat cu 120 de lei pe lună.

Enorm, față de pustiul ieșean și izbeliștea focșăneană !

Al. P. Marinescu îl distribuie, la început, într-un rol
de bătrîn, în *Fetița dulce*. Este de-acolo ! Cîntă- reț și
actor în plin, dovedește supremă maturitate. Fire
apropiată, cîștigă nu numai publicul, ci și întreaga trupă.
Imediat directorul îi dă al doilea rol, după cel principal
deținut de Achil Popescu, în opereta *Vînt de primăvară*.
Excepționalele calități înaintează peste rampă în plin
București. Leonard nu mai are ce să aștepte ; doar
triumful ! E mare de la început. Vara lui 1904 trece
vorbindu-se insistent despre el.

Toamna, compania Marinescu se desface.

Leonard n-are a aștepta, căci este numaidecît
solicitat de o formație de turneu condusă de tenorul
Alexandru Bărcănescu și Niculescu-Buzău. Trupă bună,
repertoriu de operă și operetă axat pe vocea tenorului
conducător, care studiasse la Viena, și a renumitei
primadone Mara d'Asty. Pe afiș, nu ca azi, la turneu, o
singură lucrare, ci operele : *Vînt de primăvară, Fetița
dulce și Curse-grătare* ; operele *Traviata, Bal mascat,
Carmen, De-aș fi rege*. Leonard este angajat cu 140 de
lei pe lună.

Turneul decurge destul de bine.

La Fălticeni însă se întîmplă o nenorocire.

Urcînd drumul de la gară
în oraș, inexplicabil,
Bărcănescu pierde vocea

.Trebuie cineva care să preia rolurile de prim-tenor, altfel turneul nu poate continua.

Și adolescentul de numai 19 ani se încumetă !

Neșansa Bărcănescului ivește orbitoare stea. Fără pregătire specială, fără repetiții, Leonard, nu că „salvează”, triumfă ! Electrizează de la apariție. Ca de cînd lumea în rol, vocea melodios caracteristică, neîntîlnita valorificare a cuvintelor, artistică- raia dezinvoltă, trăirea fierbinte, fascinantă frumusețe nasc pe dată miracolul Leonard. În sortii lui trebuie talmăcită grația divină.

De la Fălticeni înainte ovațiile sînt în întregime ale lui. Cu o singură repetiție intră în toate rolurile lui Bărcănescu, orașele fiind date peste cap de vrăjitoria scenică a noului excepțional artist. Succesul îi este atît de categoric că are îndrăzneala să anunțe un „beneficiu”, la Constanța, în care nu crede nimeni din trupă. Face o rețetă record, neîn- tîlnită pînă la el : 950 de franci ! Banii i se duc printre degete, arătînd lipsă de stimă pentru ei, generozitate față de toți camarazii. La Călărași triumful îi este indescritibil, încît după cîteva zile, primește la Severin, o scrisoare de la un admirator călărășean care-i comunică, nici mai mult nici mai puțin, că împreună cu prietenii săi, uluiți și ei de așa vâpaie

artistică, i-au strîns suma de 4 000 de franci pe care i-o va înmîna la Bucureşti în cursul lunii mai.

Întreaga trupă, neobişnuită cu asemenea basm, opinează că cineva i-a făcut o farsă ...

Dar capotarea lui Alecu Bărcănescu şi înălţarea, în plin, a lui Leonard, se dusesse ca vîntul, cum se petrece la teatru, şi ajunsese şi la Bucureşti, la Oteteleşanu, unde Constantin Grigoriu pusese, în vara ce trecuse, bazele primei companii permanente de operetă.

Intrigat, Grigoriu trimite pe Băjenaru la Tirgo-vişte să vadă care este adevărul, cum merge la scenă acest tînăr, de se vorbeşte atîta de stăruitor despre el. Şi dacă îl va găsi talentat să-l şi angajeze. Băjenaru îl ascultă în *De-aş fi rege*, în *Carmen*, în *Bal mascat*. Este total cucerit de splendida surpriză.

Astfel ajunge Leonard în trupa de la Oteteleşanu, angajat cu 200 lei lunar.

S eribil îl impresionează pe Grigoriu frumuseţea lui Leonard ! îl distribuie în opereta *Vrăjitorul Nilului*. La una din repetiţii scrisoarea admiratorului călărăşean se dovedeşte a nu fi fost farsă. Leonard se pomeneşte la Parc cu un bătrîn, a cărui nobilă figură e încadrată de o superbă barbă albă. Il aşteaptă să termine şi-l invită la dejun. Blagoslovit prînz prelungit, cu icre negre, toate sorturile de alese bunătăţi, şampanie, după atîta foame... La despărţire venerabilul îi înmînează suma de 4 000 de franci, un ceas de aur cu lanţ din acelaşi preţios metal şi un ac de cravată cu briliante ! Acest „Moş-Crăciun" al tinereţii lui e numai începutul puzderiei de daruri cu care adoraţia unanimă avea să-i acopere cariera.

După *Vrăjitorul Nilului* în care îşi marchează aplombul şi dăruirea, Leonard face succes în *Frumoasa din New York* de Sidney, şi Grigoriu îi ridică leafa la 300 de lei lunar. I se dă un rol mai întins în *Moştenitorii veseli*, operetă ce prilejuieşte mare reuşită lui Niculescu-Buzău în personajul Maiorul Mura. De la acest spectacol, în care mai apar Băjenaru, Maximilian, Elena Teodorescu, Leontina Ioanid, Aura Mihăilescu şi Ana Grand, gazetele încep să pomenească numele lui Leonard.

Nu a împlinit încă 20 de ani.

Din prima zi a intrării în compania de la Oteteleşanu ochii lui Leonard se pierd în ochii primadonei Elena Teodorescu... Amor mare. Curînd se căsătoresc. Fiind minor, Leonard are nevoie de consimţămîntul părintesc. Elena Teodorescu e ceva mai în vîrstă. 28 august 1905 : o nuntă ca-n poveşti la Domniţa Bălaşa. Naş, Constantin Grigoriu. Deşi în august, peste Bucureşti se revarsă vuiet de primăvară în plin, cu acest mariaj. Biserica ornată cu ghirlande de trandafiri, albi şi roşii, e neîncăpătoare. Dominantă afluenţa feminină. Corul, la care se adaugă vocile celor de la Oteteleşanu, dă fior petalelor de trandafir în timp ce superba tînără pereche opreşte respiraţiile. Probabil că-n clipa asta, la Focşani, Roro se pregăteşte să fugă de-acasă...

Aproape de încheierea stagiunii Ciucurette se supără pe companie, pretextînd că Grigoriu nu-l plăteşte destul. Fac zid comun ceilalţi doi comici, Maximilian şi Carussy, şi tustrei părăsesc ansamblul ce începuse atît de promiţător. Se pleacă în turneu fără ei. Programat pînă-n primăvară, de Crăciun, Grigoriu concediază angajaţii. Leonard şi Niculescu Buzău îşi asumă continuarea turneului, conducerea actorilor. Puterea de muncă a tînărului tenor e neobişnuită, ştie pe de rost toate rolurile, pînă şi cele de comic. Are, într-adevăr, o

sănătate robustă. De puțin timp se stinsese, de
tuberculoză, vocea Marei d'Asty...
1906.

40 de ani de la înscăunarea lui Carol I. Expoziția.
Capitala-n distracție. Trupă la Rașca, la Blănduzia, la grădina Bazilescu. Ziarul *Adevărul* consemnează : „La Parc, Leonard și Virginia Miciora ridică publicul în picioare în opereta *Fata de spălătoreasă*. Cristalele vocilor lor se ciocnesc de stele, scînteind orbitoare feerie muzicală...”

Nu merge totuși strălucit.

Într-o bună dimineață îi sosește lui Grigoriu de la Viena o nouă operetă, *Văduva veselă*, de Lehar. Înregistrase mare succes la *Theater an der Wien* ; 600 de reprezentații. Pregătind-o cu îngrijire, făcîndu-i o iscusită reclamă, directorul dă premiera la 5 iunie 1906. Primul rol de tenor este cîntat de Băjenaru ; pentru al doilea rol de tenor — prințul Danilo — Grigoriu are năstrușnica idee să aducă pe Vasile Toneanu, comic la Teatrul Național, care posedă o oarecare voce de bas... Altfel decît se aștepta toată trupa, lucrarea lui Lehar nu merge sus. Spectacolele șchiopătează. Iar după cîteva, la reprezentație, se petrece o catastrofă. Un spectator dintr-o lojă, care se distrase bine actul I, la actul II, cînd Toneanu se lasă cît mai afund în bojoci „tunînd” o notă zbierată, bietul om așa se sperie că, bolnav de anevrism, are o sincopă și moare !

Toneanu conchide :

— O singură notă am dat și l-am ucis... Să vie salvarea !

Funestă neuitată cerațiune ! Se duce buhul.

„Văduva” demarase prost.

Stăpinit însă de valoarea operetei, dîndu-și seama că nu acest fiasco trebuie să constituie soarta ei, Grigoriu n-o abandonează. Nu renunță. Bagă imediat în rolul Danilo pe Leonard. în interpretarea acestuia lucrarea lui Lehar ia proporții uluitoare. De-aici înainte nu se mai poate ține nici unul după el. începe epoca de glorie a unicului mare tenor. Prin ce taină divină dispar ceilalți — adia- cențe — ca să rămînă numai el ?... începe epoca de nebunie leonardină. Sosit în calda emisferă a inimilor ce abia îl așteptau, acaparează totul ; e socotit apariție de poveste, legendară. Instituția lui Grigoriu își descoperise pilastrul de opal, s-o susțină în azur... *Văduva veselă* născuse *Prințul Operetei* !

k3e întinde la drum o carieră miraculoasă, care nu seamănă cu a nici unui alt artist, nu numai de la noi...

Superbul juvenil astru înscrie, seară de seară, pe cerul Bucureștilor, armonioasă dăruire de artă, ce uluiește, robește, farmecă... Procesiunea după el e delirantă ! Admiratorii se inghesuie să-i acopere tinerețea cu bogăția darurilor. Primește sume de bani. Devine nabab și își frînge sufletul, fără măsură, pentru toți din jurul lui. Datorită imensei atracții, de cîte ori joacă grădina e neîncăpătoare. Teatrul refuză lumea. lubește florile ; divinizînd violetele, se comandă coșuri cu violete de Parma, în Italia !, spre a-i ornamenta cabina. N-a existat actor care să primească atîtea scrisori de la femei. Scrisori de la femei de lume, de la școlărițe, pentru un autograf... Scandaluri mondene — el nevinovat ! Șaisprezece magazine, din București și provincie, îi înscriu numele pe firmă. Cînd părăsește teatrul, cu pelerina neglijent aruncată pe umăr, îl așteaptă cupeuri cu perdelele lăsate. Cînd intră la „Capșa” se ridică lumea în picioare, îl aplaudă. Faîma lui Băjenaru pălește. Leonard mai are pînă la 21 de ani.

Moare Poenaru.

Mușcat de cîinele său, turbat.

Peste pămîntul deschis, Leonard pînge pe primul său neuitat director.

O harnică furnică îi duce una din lacrimi, nestemată, după magistrul care se scufundă...

Spre sfîrșitul stagiunii Leonard vrăjește Bucureștii cu rolul principal din *De-aș fi rege*. Se pleacă în turneu. Cîteva principale orașe, după care Grigoriu din nou desface trupa. Soarta companiei o iau mai departe în miinile lor Leonard și Niculescu- Buzău.

Pînă la urmă Ciucurette, Carussy și Maximilian revin în trupă ca asociați. Grigoriu aduce pe ma; rele Paul Gusty, de la Teatrul Național, ca director de scenă, pe Robert Franck, de la *Karltheater*, din Viena, ca dirijor. Este reprezentată o localizare a lui Gusty după Millocker, *Stafia Dimboviței*, în costume naționale.

în portul strămoșesc Leonard e prinț valah de poveste.

La opereta ce urmează, *Fire de artist* de Eys- ler, tînărul tenor este trecut în cronicile gazetelor înaintea lui Băjenaru. De la acest spectacol toți condeierii de specialitate îi recunosc suveranitatea superbelor excepționale daruri, menționîndu-l primul. indiferent de ce rol joacă, indiferent de restul distribuției. Să rotunjească activitatea companiei, Grigoriu ia pentru stagiunea de iarnă Teatrul Liric. Pînă la începerea repetițiilor Leonard face prima călătorie la Viena, cu Soreanu și Maximilian. De la început e cucerit de minunata patrie a operetei. Orașul valsului, arhiducilor și Dunării sinilii, va fi foarte des întîlnit în pașii săi... Acum

cînd soarele moale de toamnă încălzește dulce frenezia funigeliilor, în Prater, *gretchen-ele* vieneze nu-și iau ochii de la frumosul tulburător străin, pierdute în adorație...

— Max, tot sensul vieții mele rămîne scena ! Și cadînele ăstea care nu mă mai slăbesc din ochi...

Pe lună, cei doi, împreună cu Soreanu, dueîn- du-se la *Karltheater*, văd o operetă a lui Oskar Strauss, *Walzertraum*. Leonard își dă seama cît de mult ar putea face peste ceea ce are în față... înapoiat în țară, aduce lui Grigoriu *Farmecul unui vals*.

Stagiunea se deschide la Liric cu *O mie și una de nopți* de Johann Strauss. Cronicarii mărturisesc că n^au cuvinte la înălțimea succesului lui Leonard.

4 martie 1908 : premiera operetei *Farmecul unui vals*. Triumful lui Leonard este peste închipuire ! La fel de excepțional actor ca și cîntăreț, învăluie întreaga realizare a rolului în farmecu-i miraculos ce răspunde în suflute, peste rampă, ca o litanie... Grigoriu n-ar greși întru nimic reintitulind muzicala poveste vieneză, *Farmecul lui Leonard...* Femeile din sală sînt surexcitare la maximum.

Din nou la Viena. Tot cu Maximilian. De astă dată decis să obțină un angajament. Are boală de operă. Reușește fixarea unei audiții la *Volksoper*. Dar, fire boemă, ca să nu zic vagabondă, refuzînd totdeauna să se încadreze în canoane severe, austere, renunță neîmpărțășind drasticitatea conducătorilor de teatru germani.

Reîntors la Parc, bucureștenii își răcoresc suflutele la spectacolele lui — *Farmecul unui vals* și *Văduva veselă* — aglomerînd grădina. Nu se găsesc bilete ; încasări maxime. În iulie cîntă *Liliacul*, făcînd o mare creație din rolul Eisenstein. De zeci de ori rechemat e potopit de flori... N-are a se opune, îi și place această slăvire dusă pînă la zeificare. Cabina îi este neîncăpătoare, parte din coșurile cu flori rămînînd afară. Azalee, violete de Parma, trandafiri, verbină, odată cu puzderie de scrisori parfumate pe care n-are cînd să le mai citească... Este așteptat la ieșire și admiratoarele dezlănțuite — bărbații pierduți și ei — îl aplaudă, îl ovaționează. Un cult aproape incredibil. O nouă maladie : leonardita.

Așa vin alte succese : *Mica prințesă*, *Insula Tulipatan*, *Călătorie în Africa...*

Toamna se pleacă în turneu. Triumf o lună la Iași ! Unde sînt zăpezile lui 1904 ?... Foame... toanta de la Hotel Rusia „aerisind” gerul odăii doar „o da actorii în ohftică...” darul de convingere al scumpului director Poenaru... buna franțuzoaică, Madame Delauney... mai mult repetiții, spectatorii năvală la Goldenberg... cocoțat pe scară, în văzul lumii, să nu dezlipească vîntul reclama... și pîinea aceea, rumenă, caldă, dată de milă de către brutari, împărțită frățește cu un biet cîine de pripas... Pe unde-oi fi, frate Danielache, care-ai „măhărit” Tir- gul Cucului, să mă încălți cînd călcam pe ciorapi ?...

Un impresar iscusit duce trupa la Chișinău. În cîteva reprezentații Leonard devine idol, ca pretutindeni. Se fac propuneri pentru Kiev și Sankt Petersburg, dar trupa pleacă la Brăila, Galați...

În stagiunea de iarnă Grigoriu își întărește compania cu elemente de operă. Leonard cîntă, magistral, *Povestirile lui Hoffmann*. După care, cu un dramatism cutremurător, întruchiează rolul lui Canio din *Paiațe* de Leoncavallo. La *Ridi pa- gliacci* sala își scandează ovațiile minute în șir. A doua zi un gazetar subliniază : „în rolul Canio, acest fin artist și cîntăreț a fost pur și simplu extraordinar”.

Îmbătat de succese își petrece nopțile în adula- ția generală. La apariția lui, localurile îl sărbătoresc imperial

! După nopți sardanapalice flirtează cu diminețile în drum spre binecuvîntata odihnă. Nu respectă nimic, fumează, bea, pălăvrăgește cu tonuri înalte, e al amorului care-l hărăzise... Elena Leonard n-are asupra-i nici o influență, și prințul operetei își face de cap ! Arde în tot ce face — trăire unică ! — la fel ca pe scenă. Vilvătăile leonar- dine incendiază pe toți cei din jur. Cîntă mult. Seară de seară. Adeseori matineu și seara. Operetă după operetă. Ce împlinește este titanic. Toți încep să-i spună „Titanul” !

Dă, cheltuiește, prăpădește tot ce cîștigă. Nu-l interesează ziua de mîine ca și cum și-ar da seama că viața nu-i va fi îndelungă. Ca și cum și-ar bănuî finalul...

Dalles, latifundiarul a
cărui fundație stăruie în
zilele noastre, îl
divinizează. Drept care îi
acoperă vrăjitoria artei cu
aur. Îl trimite la Paris să ia
lecții de canto cu
faimosul de Reszke, să-și
împlinească plăcerile
după voia sufletului, prins
de razele de lună...
Generos, ca șuvoaiele
primăvara, Leonard îl ia și
pe Maximilian, și pe
Carussy, și pe Ciucurette.
Renumitul cvartet de la
Grigoriu, pe cheltuiala lui,
pe bulevardele Parisului...
Așa că disciplina impusă
de fostul mare cîntăreț
polonez, profesor al lui
Caruso, se duce repede
pe Sena, printre
șansonetiștii care-l
cuceresc numaidecît pe
Leonard, socotit de ei,
prin larghețea
bacșișurilor, drept un
providențial prinț indian.
Bineînțeles, s-a întors

fără sfanț, însă cu tolba
satisfacțiilor doldora..

.Reîntors, joacă în opereta *Fata pădurarului*, în care nu are nimic de cîntat. Uluiitor de mare actor ! Ultimul schițat gest e altfel decît al celorlalți... Cum poartă țilindrul, cum agață țigara în colțul buzelor, cum aruncă șui fularul — cuceritoare gamă de cochetărie unică. O frazare a nici unui altuia, în care strivește cuvintele, le mîngîie cald, le dăltuiește, pe cele principale (n-a greșit vreodată) picnindu-le la precizie, să sune în avîntul emisiunii rotund, distinct, armonios, metalic. Fachirism de dicțiune ! Rareori întîlnit la un protagonist de teatru muzical.

Luînd ființă Compania Davila, care trece la Liric. Grigoriu se mută într-o sală nouă, mai mică, Teatrul Modern. Pe locul unde pînă acum cîțva timp a fost Banca Națională. Aici Leonard adaugă încă o zare de cer la firmamentul său artistic : *Contele de Luxemburg*. După care, împreună cu Maximilian și Carussy, împlinește un alt mare succes, opereta *Țăranul voios*, ovațiile determinîndu-l să biseze ariile.

Vara, la Parc, în entuziasmul general, „Titanul” rotunjește legenda sa cu trei definitive creațiuni, una-ntr-alta : *Suzana*, *Print și bandit*, *Dragoste de țigan*. Unul din cronicari scrie după premiera *Print și bandit* : „Vocea sa puternică a găsit accente potrivite pentru părțile

dramatice și în scenele de iubire a vibrat ca și coardele unei harpe".

Florica Cristoforeanu fiind angajată în trupă, Leonard cîntă cu ea *Povestirile lui Hoffmann* și opereta *Eva* de Lehar. Scurtă legătură sentimentală în care primadona l-ar fi vrut numai al ei, dar celui adorat de femei îi trece repede...

Din nou pleacă la Viena. Se desparte de Elena Leonard, iubind la paroxism libertatea, viața boemă. Idolatrizat, ca nici un alt artist român, se naște o industrie a chipului său. Nu într-o imagine sau două. Editori versați se întrec să-i obțină farmecul, în roluri și civil, în exclusivitate.

Multiplîcîndu-i frumusețea, se îmbogățesc și îl îmbogățesc, reproducîndu-l în print, cerșetor, husar, paiată, bandit, focos țigan iubăreț, teancurile fotografiilor burdușind tolbele poștașilor cu splendoarea-i virilă, cu gestați prințiară, cu farmecul neîntîlnit... Cam toate epistolele purtate de poștă au înscrisul întărit de adîncul ochilor lui, încurcați în gene, ce săgetează depărtările...

Din oraș în oraș, ca și miraculoasa-i faimă, cărțile poștale, reprezentîndu-l strălucitor, s-au rostuit tainic în poșete. Chipului nici unui alt artist, nu numai la noi, dar nici în altă țară cu idei publicitare mai avansate, nu i-a fost dat să circule în așa diversitate de fantastice ediții. Figura-i însorită, nu că domină, pecetluiește toate depeșele epocii, amuletă de fericire. Fotografiile lui în : *Farmecul unui vals*, *Contele de Luxemburg*, *Print și bandit*, *Micul rege*, *Paiate*, *Suzana*, *Văduva veselă*, *Dragoste de țigan*, colecții feminine în întrecere. Pasiență, îmbibată cu intime parfumuri, spre blestemul iubirii...

În noapte, fetele de pension adorm cu fotografia lui sub pernă, visînd la iubire.

Pînă la îmbierea somnului dulce, dormitoarele freamătă. La Galați, la Craiova, la București... Scăpate de supraveghetoare, stăpine depline pe dorurile lor, întîrziind să stingă lumina, codanele sumar drapate în cămășile pînă-n pămînt și—1 dispută în- trecîndu-se care colecție a fotografiilor lui e mai bogată, mai concludentă. Sărînd din pat în pat, nebunie pînă la miezul nopții, își dau în vileag comoara.

— Viorico, îl ai în *Țăranul voios* ?...

— Nu. îl am în *De-aș fi rege*, în *Pericola*, în

Mascotta...

Peste fulul leonardin etalat pe albul perinei, intermele se înghesuie războindu-se, să fie cît mai aproape de surîsul cuceritor al amozului din fotografiile disputate în fapt de seară...

Rezistînd cu brio, idolul este smuls din mină-n mină. E un palpitant vîrtej de crudă tinerețe, de la una la alta, întrecîndu-se fiecare cu altă fotografie a lui, în alt rol, nevinovat joc de cărți cîști- gat de cea cu cele mai multe, mai rare, și nu cu sîinii cei mai îmbietori...

În *1001 de nopți*, *Vînt de primăvară*, *Frumoasa din New-York*, *Povestirile lui Hoffmann*, *Fata pădurarului*, *Suzana*, îl dă în vileag dintr-alt pat, albul altei perine... Uitînd de orice consemn al rigidității internatului, iureșul fetelor se năpustește într-acolo. Cea, blondă și cu năsul în vînt, ce, virginal, ivise prinosul adorației cu ceva mai multe poze, este amestecată în vîrtejul cristalin, cu așternut cu tot, pierzînd un timp stăpînirea fotografiilor.

Filîndu-le, ca un cîștig de fericire, cea ajunsă cea dintîi la chipul scump al tenorului, strigă către celelalte,

majoritatea înălțate în picioare în paturi, săltînd
trepidant din arcurile somierelor gata să cedeze :

— Stela are mai multe ! Adio, Pitagora ! Adio, Vlad
Țepeș ! Adio, somn ! Rîsetele zguduie încăperea, lumina
nu că nu se stinge — dansează și ea — și voioșia,
încurcată în cămăși, aleargă de la pat la pat...

Văzîndu-se a nu se limita, tănuitele surprize date
pe față, în prada paroxismului, și de Olguța, și de
Mioara, și de Rose-Marie, întrecerea arată a nu fi ușor
cîștigată. Întregul pension, nesocotind cataloagele, în
vacarm, își dispută idolul... Spre miez de noapte,
tangajul fetelor, rupt de realitatea drastică a școlii, e
primăvară hai-hue, cu acel nu- mă-uita al ochilor lui. În
fiecare colecție, un vis de dragoste. Fără urmări ?... Mai
știi ! ?

Dar, a apărut supraveghetoarea !

Noroc că e cea bună. Și frumoasă. Prinsă și ea de
chipul legendar. Așa că șuvoiul tineretii nu stagnează.
Alte perine sînt date peste cap, alte așternuturi
aruncate, dezordinea luînd aspect de plecare în
vacanță...

Printre nesinchisitele vociferări, vocea celei de
serviciu se strecoară dulce :

— Cumînți !

Raza de lună a bunei făpturi o înghit exclamațiile
cîtorva :

— Cît putem fi !

— Cît ne lasă Leonard !

Neîndoios, și în odăița de-acasă a celei însărcinate
cu strunirea fetelor, trebuie că există fotografiile
tenorului. Chiar anii mai răsăriți îi îndrituiesc o și mai și
colecție.

Poate tocmai pentru asta, și ca s-o supraliciteze,
urcată în virful patului, superba Guriță, să- getînd cu
peruzelele ochilor, se face auzită tocmai din fundul
dormitorului :

— V-am luat-o înainte... îl am în toate rolurile !

Și, neașteptînd ca fotografiile să-i fie prădate, în
înghesuiață, ca o improvizată ghicitoare, mai mult pură
în spuma cămășii, trage pe rînd din pachetul ilustratelor,
rînduind, nu numai pe perină, ci pe tot omătul
cearșafului, enigma multiplicatului chip, dragul de el
surîzînd jocului tineresc al pensionului de fete...

Năvala dormitorului, gata să se prăvălească peste
pat, are supraveghetoarea în frunte. Și ea a uitat de
directoare și de asprele consemne de ordine.

Ca și codanelor, ochii îi sfîrîie, la fiecare carte
trasă... Și în zumzetul gureș, de primăvară înnoptată,
scandeaază apăsător, ca un oracol, glasul frumu- seței
reavăne de la Focșani :

*în Farmecul unui vals, 1001 de nopți, Liliacul, Studentul
cerșetor, Conte de Luxemburg, Prinț și bandit,
Dragoste de țigan, Povestirile lu*

Gaby Mic h a i i e s e u

iHojjmann, Moștenitorii veseli, De-aș fi rege, Su- zana, Țăranul voios, Pagliacci, Fata pădurarului, Curse-grătare, Călătorie în Africa, Eva, Insula Tu- lipatan, Mica prințesă, Văduva veselă...

Patul se umple la refuz. în iureșul fetelor efigia lui Leonard scrutează... Ce destin, al micii chiro-manciene ?...

Victorioasă, se aude tot ea :

— L-am văzut în multe...

Ca o socoată de vrajă, arătătoru-i atinge, ca într-o pasiență, fotografiile, pe sărite :

— *Studentul cerșetor*. Prin pomii de la Parc, cîntă Lunii... *Mica prințesă*. Cîntîndu-i, își leagă iubirea în scrînciob...

Într-un glas (vocea bunei șefe peste toate) ples-nește întregul dormitor :

— Ai vrea ?...

Strigînd, tot pe sărite, răspund altele :

— Da !...

— Daa !...

— Daaa !...

Vacarmul este la paroxism. Supraveghetoarea nici nu mai contează. Lumina întărită totul, ca într-un naufragiu... Dormitorul nu mai e în școală, ci pe o scenă

de teatru... Neprezent, eroul principal, a încurcat sufletele în chemarea dragostei...

Către miezul nopții, fetele, însă, sînt fete bune. Împreunate, ca pentru implorare, mîinile supra-veghetorei, liniștesc. Vocea calină, picură :

— Hai, fetelor, destul !... Să nu se rătăcească directoarea !

Numai astfel se stinge lumina. Numai astfel, parcă mai înamorată, supraveghetoarea închide, binișor, ușa după ea. Lăsînd somnul să-și culeagă de sub fiecare perină, visele de iubire...

Circuitul chipului său e pretutindeni. Sînt nopțile ale lui, dar și zilele... Unduirile orașului se fericesc să-l întâlnească. Fascinată, lumea întoarce capetele după el ; femeile, înnebunite, pierzîndu-și adîncul ochilor galeși pe urmele lui... Interpret al iubirii adevărate, cu toată simpatia personajelor întruchipate trecută asupra lui ; în societățile de binefacere, venerabilele membre, sînt mai preocupate de frumusețea leonardină, decît de pilduitoarele scopuri filantropice. Iar în familii, pretențiile fetei ce încearcă să conteste alegerea părintelui, sînt astfel lichidate : „Ce, vrei să-ți dau pe Leonard ?...”

Își cîntă epoca, și-și cheltuiește viața într-o euforie nemaipomenită. Purtat în adorația generală, talazurile nu-l înghit, deocamdată, îl fac să plutească. Pe vis și uitare...

Serile de la teatru, nopțile, trăire înmănușcheată cu inima și respirația lui, pînă la suculența deplinelor voluptăți, nu-i dau de gîndit. Sufletu-i incendiat de pasiuni, în jarul vîlvătăilor, arde neprihănit...

Serile-i radioase descompletează onorabile famillii de provincie. Fug după turneu, abandonînd părinți și școală, fete de bune condiții, intrate în vîrtejul fascinației lui... Nu chemarea teatrului le mîină. Păsări migratoare, e greu să nimerească în cuibul inimii lui. Totuși ele apar fără ca el să le fi chemat farmecele și poezia...

Cînd Max, și el director, zgîndără frăgezimea mugurilor nimeriți de la Focșani în corul de la Oteleșanu, fata scîncește :

— Nu cu dumneavoastră... Eu vreau cu domnul Leonard !

Toate îl vor. Îl urmăresc. Îl caută, în sufletele lor aplombul cîntărețului e tăvălug. Absolut firesc, ca un destin.

Prezența Reginei, la Parc, nu e altfel — și dă de vorbit... Peste rampă, Augusta, ar arunca și flori, orhidee, dacă teutonicul ofițer din spate, ar fi doar simplu ofițer de ordonanță... Așa, ca și celelalte, ia din picurul genelor artistului, visare, aplauzele-i cu brilante fiind, în tonul general, mascat omagiu.

Legenda lui pătrunde și în lumea interlopă, mizeria oricărei capitale. Cele cu destinul pătat, cunosc că în plâsmuirii de aberantă uitare, după teatru, orele de noapte își fac de cap cu el, pră- bușindu-l în valuri de șampanie, în timp ce ele cultivă un eros efemer și îi păstrează lui și numai lui blazonul de prinț tînăr și superb, tot în fotografiile — numeroase — înfpte în ramele oglinzilor, în care se dichisesc cu cosmetice mai scumpe sau mai precare, să fie frumoase, făcînd din el visul lor unic de puritate.

Vuiesc ziarele ca sirenele fabricilor la încetarea lucrului. Acoperă anii de glorie, ca un potentat al unui destin unic. Cu care nu se află în treabă, nu trișează. Ascultîndu-l cu evlavie, la paroxism, într-o permanentă pierdere de sine — și pe scenă și-n viață — permanentă uitare, a frumuseților eclatante... Fără nici cea mai plăpîndă împotrivire, se complăce zodiacului său, ivit din unde, jucîndu-se cu scena și viața, la niște vibrații care n-au mai fost... Bătăile inimii îi arpegiază : și-și dă haina

de pe el. Nu se împotrivese, se risipește și risipește
averi, cum divinitate risipește la teatru ! în strîn- sa
complicitate dintre teatru și noapte, prinț a! armoniilor
iubirii și muzicii, se abandonează împătimit de arzător
blestem... Arde, torță strălucitoare, incendiind inimile,
adîncul de mister al nopților, complice cu stelele, și a lor
filantă alunecare spre mare... Din spuma valurilor se
ivese

Afrodite și n-are încotro... Jarul de diamant luminează
taina, ca ziua. Cînd cupele de cristal se sparg în tîndări,
bea pînă la fund... Viorile plîng pe umerii lui, și el
fredonează cu ele... înfășurat în plînsul lor, și-n mătasea
despletită a uitării, va- gile dulci romanțe ale sufletului
său, fac să pălească stelele, și, fără să se sinchisească,
frumosu-i chip princiar...

Și se tot sting nopțile, ca niște lampioane vie-
neze de bal, cînd el se duce la culcare, în alaiul însoțit al
dimineții.

Atunci se deșteaptă, tot cu el sub perină, fetele
de la „Moteanu”.

Renumitul pension bucureștean tot disputînd- du-
și-l (în fotografii) noapte de noapte, e parcă cel mai
dezlănțuit, emanciparea fetelor crescînd prin preajma
idolului, în același oraș. Vacarmul dormitoarelor zgîlție
nu numai ferestrele, ci și strada. Se sesizează păzitorii
ordinii publice, comentînd pe sub felinare...

De la un timp, cei mai neînfricați, trag țigăne
inutile sub geamurile de perete. Parcă asmuțite,
strigătele, ajung și mai și în primăvara de-afară — fetele
își văd de el, și numai de el...

Dar, avertizată de cartier, într-o noapte pică di-
rectoarea !

La surprinzătoarea apariție, ca și în fiecare seară,
fotografiile trec liniștit din mină-n mină, la vama iubirii...

Languroșii ochi ai tenorului, multiplicați în atî- tea
fotografii, nu pot zădărnici clamarea superioarei :

— Ce e zăpăceala asta ?...

Înlemnesc cele din față și mai continuă, ruptă,
hîrjoana tangajului paturilor din fund.

— De aia moțâiți în ore. Mi se plîng profe-
soarele. O să vă elimin...

Fetele dosesc ce pot. Totuși chipeșul persistă în
neorînduiala ivită. Industria Șaraga-Maier-Stern prezintă
în noaptea de la „Moteanu” în asemenea am ploare, că
directoarea se crucește...

Cunoscută ca severă, în fața balamucului,
aproape îi lipsesc argumentele. Vigilența s-ar vrea și nu
este.

— Ce zic părinții ?... Asta preocupare ? în loc
să vă îngrijiți de studiu, cărați bani de-acasă ca să-l aveți
pe Leonard în *Dragoste de țigan*...

Dintr-o răsufliătură, se strecoară auzită, o voce de
lîngă fereastră :

— În *Contele de Luxemburg, Pericola, Prinț și
bandit*...

Prinzînd curaj, corul cîtorva anihilează și restul de
autoritate a celei picate în mijlocul nopții :

— Îl avem în toate rolurile !

În mijlocul jocului nocturn, superioara a constatat-
o cu prisosință. Nu are nevoie de vorbele superflue ale
subalternelor. Și, ca ciroul să nu se prelungească, ea
dînd semne de slăbiciune, stinge lumina, plesnind, cu
tonul ceva mai ridicat :

— Pentru asta o să vă elimin în bloc !

Pe loc, viitoarea penitență, dă somn prefăcut prin
paturi...

Înșurubînd ferestrele, conducătoarea, păstrează în
incintă cataclismul...

O presupune. Ca imediat, îndrăzneţ, să fie contrazisă. Căci, dintr-o altă parte a dormitorului, se mişcă boldoaşa altui aşternut, obrăznicătura sfidînd senină liniştea mocnită :

— Credeţi că numai nouă ni se întîmplă ?... Să vedeţi colecţia mămichii !

Rîsetele involburează aşternuturile, făcînd gaură-n tavan.

În dificultate, pierzîndu-şi firea, directoarea, cată să identifice patul împricinat.

Cu toate că ochiu-i experimentat a mers direct, cu toate că trage violent plapuma din capul recalitrantei, totuşi, amestecată în trepidaţia dormitorului, austeritatea ei nu mai are nici cea mai mică forţă. De altfel, păcălici, fata — Rodica Mimica — doarme dusă, cu poza idolului (*Orfeu în infern*) neglijată ostentativ, pe sîni.

Pe dată, prin geamuri, lumina oraşului, crezut suspendat, bate pe laurii frunţii lui Leonard din fotografie, cum mîngîie molcom gîtul de lebădă al împricinatei.

Superioara a pierdut totul.

Femeie în toată firea, încearcă, totuşi, impunerea ultimei resurse de autoritate : ridică de urechi, în capul oaselor, senina pretins adormită.

Manşa duelului socotindu-şi-o ca şi cîştigată, din carnagiu nimic nemaiputîndu-se remedia, Mimica, împlintă ingenuu ultima floretă, a atacului decisiv :

— Am surprins-o pe mama, spunîndu-i unei prietene : „în iarba tinereţii lui, şi-a făcut culcuş sufletul meu...”

Fetele se izbesc peste gură, să-şi potolească hohotele...

Directoarea e gata să se dea peste cap. Se agaţă de pat, să nu se prăbuşească peste nemărginita obrăznicătură care, din senin, începe, furibund, să scîncească :

Auleu !... Văleu !... Mi s-a nenorocit urechea !...
Trebuie să fiu internată în spital...Remediul îl aruncă
celelalte, din ce în ce mai îngroșat, asurzitor :

— Să vie Salvarea !... Urgența !... Urgența !...
Căpriorii încăperii aproape nu mai rezistă. Nici
superioara, care, împușcată, dispare, fără să aibă un
ultim cuvânt.

Pe urmă, peste pleoapele fetelor se lasă visarea,
ca un sărut al artistului, care și el — după dezastru —
din culcușul cald al tineretelor zvăpăiate, visează la
lună, ca la teatru...

A doua zi în cancelarie, îngrijorată tăcere de fla-
gel. Bănuind același răspuns, directoarea nu asaltează
severitatea profesoarelor. A chibzuit tot restul nopții, și a
chibzuit bine : maladie, nevroză colectivă.

Evaluată, atinsă probabil și ea, nu înscăunează
carantina. Nu dictează, prin supraveghetoare, aspre
pedepse vinovatelor. Nu pentru că acestea ar pactiza,
chiar cu Rodica Mimica, despre care s-a dus vestea...
Lumina nopții a îmbunătățit-o ca propria ei tinerețe. Și i-a
dat soluția.

De aceea, în prezența cancelariei pline, pune
mîna pe telefon.

— Alo !... Parcul Oteteleşanu ?... Cu domnul
Leonard !

Asigurarea de la capătul firului dă coate, rîndurile dascălițelor strîngîndu-se în jurul aparatului, ca la o conspirație.

Cîteva clipe de incordare, pînă cînd tenorul este, probabil, scos din repetiție. Cu receptorul la ureche, figura directoarei este dominatoare, în așteptare.

Ca, numaidecît, să se pleoștească, la auzul numelui rostit șmecherește, răspicat, cu acel timbru caracteristic, unanim intrat în toate inimile.

— Da !... Leonard !

Săgetată de emoție, totuși, superioara se susține. Rotunjește tremolat, fără aplombu-i obișnuit, cu încetîntorul, scopul chemării.

— Aici, directoarea de la „Moteanu”... Domnule Leonard !... Pensionul nostru vă invită... să ne faceți o vizită...

Să prindă răspunsul, urechile ciulite, tresaltă mai în aparat.

— Cînd doriți. Am să viu !

Mai înviorată, replica nu dă răgaz.

— Duminică dimineața.

— Acolo sînt !

Reușita pare a tuturor.

Luată de bună, fără a mai fi comentată, promisiunea artistului e incalculabilă intimă bucurie în fiecare din profesoare. Dîndu-și seama cît de năpădite sînt, la închiderea telefonului directoarea ține să sublinieze că își vrea neagravată liniștea pensionului, care, și așa, lasă destul de dorit...

— Nu spuneți fetelor !

Totuși, vestea s-a dus din clasă în clasă, ca clopoțelul recreațiilor înainte pe coridor...

— Leonard la „Moteanu” !... Vine Leonard !...

Vine Leonard !...

Diracțiunea nu mai dă prin dormitoare.

Nici supraveghetoarele.

Ca un făcut, fetele s-au potolit. Luminile se sting la ora stabilită ; obișnuitul vacarm ca și uitat, aproape definitiv, în brațele moi ale somnului.

Să fie un semn ?...

Deocamdată, a cîștigat secretul nepătruns al superioarei care nu mai duce grijă ; codanele, cumînțite, prin farmec, parcă mîngîind, avere, intima așteptare a dimineții de sărbătoare... Niciînd o mai superbă adăstare într-un pension de fete !

Odihna ratrapată își mai dă în petec la ore, în clasă. Unde Rodica Mimica — afurisita ! — de cînd a aflat senzaționala veste, se tot zgîiește într-o oglinjoară, dîndu-și cu salivă pe pleoape, să strălucească cuceritor...

Cea de germană prinzîndu-i și confiscîndu-i corpul delict, Mimica se arată și mai preocupată, îmbibîndu-și, în continuare, și genele în scuiat...

Și, astfel, nopțile și zilele, puține, se duc înfășurate pe zefirul dorului...

Freamătul de simbătă seara anihilează cumînțenia de pînă atunci.

Directoarea tot nu apare.

Trimite, însă, supraveghetoarea. Nu întîmplător, pe cea iubită.

La ușoara-i ivire, amuțirea generală, parcă ghește, așteaptă, vestea cea mare.

— Fetelor, m-a trimis doamna directoare... Să vă comunic...

— Știm !... Știm !... Leonard la „Moteanu” !...

Vine Leonard !...

Făcînd cerc blajinei reprezentante, piepturile se zbat în explozie.

Așezîndu-se binișor, ca o prizonieră, pe patul din mijloc, trimisa conducerii înnoadă cu greu șirul vorbelor :

— Sigură că nu știți, că nu vi s-a spus, m-a trimis...

În picioare în pat, trăgîndu-se de cozi, strîmbîndu-se, Rodica Mimica întrerupe, urlînd de-a bi- nelea :

— Halal surpriză !... Secretul din trăsura violetă !... Secretul de la morgă !... Nemaipomenitele milioane ale contesei chioare !... Punga sau viața !...

Dar, zdravăna îmbrîncitură a Olguței o liniștește,
proiectîndu-o în șezut, în fundul
patului...Supraveghetoarea poate continua :

— Doamna mi-a spus să vă comunic, că vrea
să vă prezentați impecabil. Cît mai aranjate, cît mai
cochete... în uniforma de festivități.

Doleanța strict expusă, plecarea trimisei speciale
dă în zorul fetelor preocupări de cazarmă în ajun de
paradă... Mesajul direcțiunii le-a îmbujorat pe toate, ca o
faină iubire. Apucate, cotrobăie prin lădițele de-acasă ;
prin dulapuri ; prin locuri de ele ferite ; căutînd să-și
găsească rezervele de feminitate precoce, dosite după
zidurile internatului...

Gulerașe, manșete, pliseuri, sînt păturite tot fain
— adică cu dragoste. Mai stăruitor corsajul uniformelor,
să fie în dimineață încrucișată diafană eșarfă pe sîni.

A zădărniciere, parcă de pe alte tărîmuri, răzbește,
șugubeață, vocea Stelei :

— Dar dacă se încurcă noaptea ?... și nu
vine ?... Că artiștii nu prea se țin de cuvînt...

N-a auzit nici una.

Sau n-au vrut.

Par surde — toacă.

În violetul catifelei inimii lor boldul dă pe de
lături...

Ampresate, își văd de dichis, de ele, și numai de
ele... Se probează, se piaptănă, se gătesc. Oglinzile

ascultă șoaptele fiecăreia, ca un oracol de frumusețe...
Strălucirea privirilor scînteiază în adierea narciselor cu rouă... Și, deși mult după miezul nopții, genele nu picură somn.

Cînd, deodată, adunată din zburătoare, proaspăt născută, înfiptă instantaneu pe reduta tăbliei patului, Mimica, se înfoaie din nou, interesată :

■ — Cum a cîntat supraveghetoarea ?... Care-s pretențiile direcțiunii ?...

Fetele ar fi simplu să răspundă.

N-o fac.

Au trecut la altceva. Drămuiesc cercei, brățări, mărgele, cruciulițe, piepteni spanioli cu diademă, flacoane cu aromitoare parfumuri de Orient, ca într-o noapte a vrăjilor...

Deși cu provocarea-n gol, Mimica nu se clatină, statuie a dormitorului răvășit. Nedînd pace celorlalte, crește ca urlet :

— Vreau pretențiile exacte ! Să-mi iau măsuri !

Afurisenia răcnetelor trecută cu vederea, neluată în seamă, celelalte își văd de vrăji...

Numai una singură, Viorica, să neliniștească mai tare sfărîmăturile strigătelor, lipește un răspuns, ca să fie.

— N-ai auzit ?... Nu mai face pe nebuna ! Ai auzit foarte bine.
Mimica răcnește și mai și :
— S-o crezi tu !
Peste capetele ce se tot dichisesc, legănate-n grindă, disputa celor două, aruncată dintr-o parte în alta, fiecare și-o vrea pe a celeilalte lichidată.
— Directoarea ne vrea elegante... în uniformele...
— De paradă ! Și cu zurgălăi !...
Răcnetele apucatei retează firul aprinsei discuții, iscînd liniște definitivă în dormitorul trebăluind întins pe excesivă feminitate...
Și noaptea coboară, coboară, într-o aceeași strălucitoare stea...
E firesc ca fetele, în fapt de noapte, să se ocupe de ele, pregătind vizita soarelui de dimineață.
Dar ce te faci, scump artist al eresurilor ?... Pe unde-i fi acum ?... întreg dormitorul s-a prăbușit, a alunecat în somn, lin, spre zefirul armoniilor tale...
Singură, obrăznicătura, sub becul din mijloc, se tot piaptănă.
Pîndind, de la pat la pat, visele celorlalte, și-l tot mîngîie pe al ei, suveran... Astfel că, manevrat toată noaptea de măsălarîța neadormitei, pieptenele cedează la ziuă, rămînînd fără toți dinții...

În școală, dimineța, tună de reavăn și lumină.
Adierea grădinilor suspendate e în respirația pensionului. Devreme a venit directoarea. Fără întârziere, profesoarele. într-un tot cochet, de recepție., de spectacol.

Fetele ultimelor clase, la fel. Dezlegate să fie- cît mai elegante, cît mai frumoase, plesnesc de avuția tinereții lor. Flori îmbobocite, ieșite din glastră, năzuind înșorit spre misteriosul grădinar...

Întîi s-a cutremurat cancelaria.

Fix la ora promisă !

Leonard s-a ținut de cuvînt ! Sosește, soare răsare, complet îmbrăcat în alb.

Ca la o neașteptată apariție, vorba piere, și directoarea, și celelalte...

Fîsticită, superioara dă să îngîime bunul venit, dar, fără să-și dea seama, apucă clopoțelul din față, și-l sună ca la tribunal, sau pentru recreație. Deși nu știu ce să creadă, suratele prind ceva față. Clinchetul metalului animat nu e salvator, dar naște rîsul tenorului care căutînd binevoitor să împrăștie emoția încurcatei, lansează vesel liniștitor :

— Am venit !

Noroc că s-a deschis ușa și a apărut supraveghe-toarea de serviciu, socotindu-se chemată de clinca-clinca direcțiunii.

Oprită lângă ușă, surizătoare și nurlie, așteaptă
parcă dispoziții dinainte stabilite. Prinzînd grai,
directoarea, se arată autoritară, relativ :

— Fetele din clasele superioare încolone în
carea !

— Sînt deja.

Și, privilegiata, furînd o clipită surîsul artistului,
■dispare, să ia loc în flancul drept pe platoul festiv.

Superioara socotește că trebuie, totuși, să jus-
tifice invitația. I-a revenit ceva aplomb. O determină și
seninătatea cuceritoare a celebrității care, îi transmite,
că nu știe ce să creadă. Potolite, argumentele direcțiunii
se arată a nu fi de dispută, ci de nu știu ce vag armistițiu
:

— Domnule Leonard, în pensionul nostru o
nenorocire... Fetele au înnebunit ! își pierd nopțile în
compania dumitale...

— Cum asta ?

— Vreau să spun industria chipului dumitale...
fotografiile dumitale... nu le dau pace...

— Și eu ce să fac ?

— Te-am invitat să te vadă. Poate s-or mai
potoli.

Cucerite în bloc, inimile prezente, deși socotesc
soluția fără noimă, nu crînesc. Ba chiar le surîde. Și ele
pe făgașul cald al adulației cu care fermecătorul este

Gaby NI ich aii eseu

mai mult decît obișnuit, așteaptă, înfrigurate,
dezlegarea.

Leonard nu șovăie. Argumentul tranzacției nu-i dă
de gîndit. Găsește ideea normală. Și, cu un gest
seniorial, larg ca o reverență, se înclină direcțiunii :

— Să mergem, stimată doamnă. Să mergem în
mijlocul lor !

Încadrat de profesoarele gătite, cu directoarea în
dreapta, ilustrul pășește imperator către fetele scăldate
în lumina de-afară. Întregul pension a amuțit de atîta
farmec...

La ivirea cortegiului, platoul nu mai respiră.

Aliniat în flanc — companie de seducție —
nărăvașele de pînă atunci au înlemnit, onorînd prezenta
sărbătorească.

Leonard avansează chiar în inima careului.

Schimbînd priviri cu el, prin farmec superioara s-a
transformat : e mîndră de fetele ei.

Și de Viorica, și de Stela, Olguța, Mioara, Rose-
Marie, Guriță... Pînă și de Mimica. Figurine poleite de
soare, încremenite în smalțul dimineții și în adîncul
ochilor lui...

Să știe, ce ar dispune asprul ministru al In-
strucțiunii Publice, Spiru Haret ?...

Nici pe departe, directoarea nu s-a gîndit. Con-
vinsă că întrevederea dintre codane și idol, e salutară,

simpla lui vizită anihilând nemaipomenita dezordine a nopților.

Dispuse în evantai, ca un pieptene spaniol de *Carmen* pe scena de la *Liceo* din Barcelona, fetele nu-și pot stăpîni zbaterea inimilor, castaniete. În adîncul ochilor frumoși, privirile lor s-au înecat. Desperată, rezistă, ceva, Mimica, rămasă între gene... Pînă se pierde și ea.

Și Leonard, ca un general cu toate bătăliile cîștigate, ia în priviri, de la una la alta, aleanul fiecăreia, întregul dor al unor nefăcute confesiuni...

Soarele se pierde și el în ochii artistului, a fata morgana.

De la inculpate la victimă, scrutarea e îndelungă. Și mută.

Leagă inel de logodnă, cuvîntul directoarei.

— Domnule Leonard, îți mulțumesc pentru prezență... E un moment memorabil ! Personalul, elevele noastre, nu-l vor uita.

Și adresîndu-se superbeii companii, înghirîlăndă-n soare :

— Nu e așa, fetelor ?

— Daaa !

Piepturile umflate au hohotit în unisonul fericirii.

Gaby NI ich aii eseu

Rostul situației, Leonard îl primește firesc, ca pe scenă. Dacă ar fi orchestră, ar arde și o arie. De zglobie iubire.

Superioara, simțindu-se pe deplin la ea acasă, n-o mai întinde, merge direct la scop. Stăpânește vorbele potolit, distinct.

— Vezi, iubite artist, te-am poftit în mijlocul lor, pentru că prea îmi dau de furcă... Datorită dumitale, nopțile... Nopțile sînt o grozăvie...

În plin, acuzația e răsădită pe chipul luminos, senin, al tenorului.

Alocuțiunea direcțiunii, s-ar vrea, în fiecare fată, interminabilă...

Superioara, însă, conchide :

— Poate prezența dumitale să facă ceva... Căci, toate, așa arătoase cum se văd, sînt bolnave... Bolnave de leonardită !

Izbucnesc, bărbătești, hohotele de rîs ale artistului.

Numaidecît, pe ele, se încaieră, în clinchet, salvele de veselie ale fetelor.

Figura înșorită a idolului, sărutată de vîpaia celor din jur, nu înșcrie nici urmă de surprindere. Leonard primește replica intrinsec făcînd parte din al său destin. De viață, de teatru...

Neașteptînd de la sufler — textul nu a fost scris —
jucînd cu tîlc o semnificativă pauză, improvizează, spre
ochii imploratori ai directoarei ;

Ca să se vindece, să vină la teatru !...Trecînd peste
conducere, satisfacția împricinatelor tunînd în cor, este
izbucnire de jurămînt.

— Venim !

Superioara nu se mai încruntă — rîde. Se simte
rostogolită demult în şuvoiul tinereţii, şi acuma definitiv.
Sînt vesele şi profesoarele — necontrolate, au răcnit şi
ele, fete ceva mai mari...

Leonard lasă impresia că a soluţionat naufragiul.
Salutînd, îşi joacă pălăria în cîteva rotunde armonioase
reverenţe, ca Osric la *Hamlet*.

Şi se produce psihoza în masă.

Ascuţit, se scapă Mimica :

— Ce bine-i la Maxim !...

Luminoşii ochi ai artistului fug din cei ai directoarei şi
cată mutra.

În genele lui, pramatia, se zbate...

Sărutîndu-i visarea, Leonard, dulce completează :

— E totul mai intim.

Complice, amiaza clipeşte şi ea din ochi, pişicher.

Şi superioara, privind viaţa din nici un punct de vedere

— sau din toate — este iremediabil pierdută pe undele
aceleiaşi visări, la finala reverenţă a artistului, încărcată
de muzicale zorzoane.

— Strauss... Lehar... Ziehrer... Scumpă doamnă,
veniți la teatru.
Mugurul șoaptei de răspuns plesnește neîntîr- ziat,
feciorelnic.
— Venim !
Ca la un final de act, fetele izbucnesc în aplauze.
Avansînd mai în inima lor, Leonard, plecîndu-și
capul, ca la scenă, primește în plin triumful adorației.
Aplauzele curg, nimbînd fruntea aureolată de lumină.
Iar, soarele, meșter mare — să nu se obosească artistul,
joacă luminile aceluiși autograf — N. Leonard — pe
frunțile senine ale adoratoarelor...
Entuziasmul tinzînd să nu ia sfîrșit, aplauzele să
nu se oprească, tenorul schițează un semn po- tolitor.
Linștea ivită, săgetată de zig-zag-ul hai-hui al
rîndunelor, nu mai are timp să se alinte, căci, Leonard,
o cutremură cu definitive vorbe, semnal al despărțirii.
— N-am să vă uit, minunatelor... Adio, superbe
domnișoare ! Și să veniți la teatru !
Numaidecît, vîrfurile degetelor sărutate și în-
dreptate de el spre fiecare din ele, ușurează sur-
prinzătorul blestem al despărțirii. Plutînd pe sărutările lui
— împărțite tot ca la teatru — cristallul vocilor tinerești,
strălucitor torent, despică orașul, oprindu-se în frunzișul
pomilor de la Oteteleşanu. — Veniiim !
1^{hi} ace, repede, al doilea mariaj.

Cu fiica unui moșier de la Focșani, Guriță.
 Trenă invidiată care pe el nu-l satisface.
 Fecior, jupineasă, șofer.
 E primul artist român cu automobil.
 Tot ce pune pe el îl prinde ; poartă un lux exor-
 bitant, adus numai din străinătate. Cîntă fiecare act cu
 altă cămașă pe care n-o mai îmbracă niciodată. La
 pauză, cînd își scoate cămașa — leoarcă — din dispoziția
 lui, cabinierul o face nod și o aruncă afară. La ușă, seară
 de seară, coriștii care-i cunosc obiceiul, pîdesc
 cămășile comandate la Paris, să fie puse o singură
 dată... Mai tîrziu din cele trei cămăși serale ajunge să-și
 facă parte și Louis Cazes, umbra și impresarul lui.
 În aer se simte praful de pușcă.
 Războiul balcanic.
 Grigoriu programează operetă după operetă.
 Exceptional camarad, Leonard înlesnește reușita
 debutului Marioarei Cinsky ; contribuie ca Virgi-
 nia Miciora să revină în trupă. Trei noi succese ale
 inegalabilului tulburător artist. *Augustin* de Leo Fall cu
 Elena Jippa-Apăteanu ; *Lăutarul* de Kal- man cu Florica
 Cristoforeanu ; *Cazimir în cer*, la care cronica insistă
 asupra rarelor calități de strălucit comedian.
 Într-adevăr, poate juca orice.
 E semnificativ răspunsul pe care-l dă lui Tony
 Bulandra, fostul său coleg de la Institutul Otescu, apropo

de interpretarea lui Hamlet, în care dramaticul nu prea reușise la Național. Preocupat de complexitatea personajului, întâlnindu-l la „Elysee”, Bulandra îi cere părerea :

— Dacă ar fi să-l joci, între gânditor, melancolic, vindicativ, cum l-ai lua ?

— Dac-aș fi distribuit, tot prinț, ce mare scofală... îl joc imediat. Și-l fac șmecher !

A fi sau a nu fi : divinizarea publicului îi îndrătuiește răspunsul.

Evenimentele precipitându-se, la 1913 țara intră în război. Înfricoșat, Grigoriu, printr-o clauză contractuală, concediază angajații și, la scurt timp, moare de inimă rea.

Axa sufletească a lui Leonard se clatină.

Dispariția creatorului faimoasei companii care adeseori realizase împlinirea magnifică a unor distribuții peste valoarea celor vieneze, care făurise drumul ascendent al operetei românești, prin Leonard, prin ceilalți înzestrați slujitori, lipsește pe frumosul cântăreț de principalul mentor. Priceperea, devotamentul și dăruirea celui ce — suprem omagiu — trebuie socotit de teatrul muzical întocmai lui Davila, de cel dramatic, contribuise la zborurile astrale ale artei leonardine...

Suspendat de steaua destinului, Leonard nu-l mai are decât pe mecanicul de locomotivă, al său tată.

Actorii companiei acceptă conducerea lui Maximilian.

Delirul aclamațiilor la *Voievodul...* Vara lui 1913. Parcul Oteteleşanu geme, la refuz, de spectatori. Pînă și în pomii din afara grădinii, tinerii lipsiți — nici măcar 1 leu pentru intrare — s-au refugiat ca păsările.

Se cîntă *Voievodul țiganilor*, opereta care, pusă sîmbăta și duminica, scoate din încurcătură trupa, chiar dacă a plouat tot restul săptămînii sau reprezentarea altei operete făcuse eșec.

Primadonă : Virginia Miciora. Parteneră inegalabilă a lui Léonard. În tăcerea nopții, vocea ei se aude pînă la „Elysée”, cristale ce plutesc în văzduh pe liniștea siderală ... Brillantele-i curg, ciocnind stelele...

Spectacolul început, vigilența celor de la intrare e inutilă. O și trișează stăruitoarea îndrăzneală a cîte unui adolescent care, furișîndu-se în Parc, se pierde în mulțimea de spectatori. Nici un fel de intervenție, chiar polițienească, nu l-ar putea evacua, căci, pe scenă, tocmai cîntă Leonard !

Apariția acestuia, e a unui personaj de poveste. Machiat cu fond de ten închis — ca în toate rolurile — acest machiaj bronzat îi dă un aer exotic, ochii ieșindu-i în relief, vizibili chiar din fundul grădinii, ca două reflectoare.

În scenele cu corul, destul de numeroase în *Voievodul*, deși acesta este puternic și cu voci bune, cea a lui Leonard domină, stăruind melodios peste întregul ansamblu, catifelată baritonal și evidențiind o dicțiune și frazare ce scot în evidență toată duioșia muzicii.

Cu atita foc își interpretează el rolul, cu atita dăruire, că delirul aclamațiilor va să nu se mai oprească ... Furtuna aplauzelor *knock-out-ează*. noaptea bucureșteană, nemaîțînînd seama de nimic... Se raliază și stelele, firmamentul făcînd una cu entuziasmul general, indescritibil ...

**Recompensarea este și
pentru ceilalți**

.Artiştii contribuie fiecare cu excepţionale deosebiri înzestrări, făcînd să pălească nopţile vieneze, cu al lor renumit *An cler Wien*.

Toată trupa e strălucită.

În Jupân, porcarul : Ciucurette. Rolul îl jucase şi Soreanu.

Iar la Naţional, Vasile Toneanu.

Ciucurette cîntă cupletele în două, trei limbi ?... La bis se preface în ungureşte ; la tris pe ţigăneşte, într-un spectacol de gală, organizat pentru Mica Antantă de către un ziarist, Simionescu, de la „Viitorul”, — care-l cumpărase cu 10 000 lei şi cîştigase 50 000 lei — Ciucurette, adaptîndu-se personalităţilor simandicoasei asistenţe, a „zis” pe bulgăreşte, pe sîrbeşte...

Tradusă şi localizată de Paul Gusty, el rostuiise *Voievodul* scenic, cum avea s-o facă şi peste ani, la Operă.

Orchestra, condusă de renumitul dirijor Robert Franck, de la Viena este alcătuită din toţi profesorii de la Conservator, care iarna cîntă conduşi de Dinicu, în Orchestra Ministerului. Nu e o orchestră de grădină. Sînt muzicişti care fac fală, împăcînd perfect armoniile, contribuînd, ca şi trupa, la serile de neuitat.

Nu mai departe decît contrabasistul Prunner, onorat cu 7 lei pe seară — o piesă de cinci lei plus doi lei.

Leonard continuă seria succeselor. Fără microfon, amplificatoare și alte farafasticuri tehnice ce fac în ziua de astăzi din orice impostură realizare artistică, vocea lui, de un splendid timbru, tună pînă-n adîncul grădinii, fiecare cuvînt din text aruncat la precizie, preluat de cel din urmă spectator. Unanimitatea presei nu mai are ce adăuga la măreția lui ... Creații subliniate în *Suzi*, *Frumoasa Elena*, *Dama în roșu*, *Gasparone*, *Soțul ideal*, *Prințesa de Trebizunda*. Seară de seară altă operetă, nu la zece zile o dată...

În răgazul primăverii lui 1914 se duce din nou la Viena.

Urmărind noile succese muzicale, re trăiește suflul de artă al binecuvîntatului oraș.

Vorbește bine nemțește. În contact cu compozitori, autori, care știu de gloria română a artistului. Revede pe Lehar și acesta nu o dată trece la pian să-l acompanieze pe Leonard, care-i cîntă, întocmai ca pe scenă, ariile duse la triumf din operele sale.

Celebrul compozitor e încîntat, transportat, și pînă la urmă ține să-i mărturisească oaspetelui : — Vă prețuiesc ca pe cel mai bun interpret al operetelor mele !

Creatorul *Contelui de Luxemburg* pune patos în discuțiile interminabile cu cîntărețul român. Leonard, cu amor de operă, îi încredințează gîndul că intenționează

să cînte *Werther*, opera lui Masse- net, pe care o studiază de opt ani.

— Și de ce nu ? întrebă compozitorul.

— Am îndoieli ... caută să-i smulgă părerea

cîntărețul.

Cîntîndu-i aria principală a operei, Lehar conchide :

— Cînt-o chiar mîine. Succesul îl vei avea neînchipuit !

Reîntors, află dezbinări în trupă. Plecase Ca- russy.

Nu la mult timp și Ciucurette. Recidiviști. „Diștept” — vorba lui Niculescu-Buzău — Maxi- milian se bizuie pe gloria lui Leonard.

Printul triumfă într-o nouă operetă, *Micul lord*, cu alaiul după el...

20 Ianuarie 1916 : premiera operei *Werther*.

Apogeul carierei leonardine.

Iată-l nemuritor din viață !

Fără baftă în căsătorie, începe să scîrție și al doilea mariaj. Vrea nopțile ale lui, cu prietenii, cărora le tot plătește... Scumpă sfință libertate !

E adevărat că Leon Popescu îl plătise, la douăzeci și ceva de ani, cu 6 000 de franci aur pe lună, cînd ministrul de Interne al țării avea doar 1 500.

Și că, devenind nașul noului născut al lui Maximi- lian, Puiu, (viitorul revuist) în ziua solemnității, — era iarna —

în poarta casei, opriseră cinci sănii încărcate cu cadouri aduse de el.

De la moartea lui Grigoriu, Leonard veghiase bunul mers al companiei, ca și un conducător.

Decoruri aduse de la Berlin și Viena pentru reușita montărilor ; grija de componența trupei ; rapida reprezentare a succesorilor vieneze ; frumoasele costume comandate în străinătate. Dat cu trup și suflet dăinuirii zestrei lăsate de nașul său.

Cu toate că Max îl cam gelozește, continuă să conducă amândoi. Părăsind Parcul Oteteleşanu, se decid să-și construiască un teatru de vară al lor. închiriază terenul și încep lucrările. însă Primăria, influențată de legația Austro-Ungariei — Leonard întruchipase Ardealul care se unește cu patria mamă într-o revistă intitulată *Dandana* — sistează construcția. La Oteteleşanu este preferată o nouă companie, „Gabrielescu”. în plus, Leonard se pripește, refuză opereta ce-i trimisese Kalman, *Sylvia*. Profită noua companie, care reprezentînd-o repede, înregistrează un fulminant succes.

Îl lasă inima pe Achil Popescu. Băiatul italianisimului Theodor Popescu, frumos, deștept, cu enormă priză, dase strălucire operetelor *Obraznicul*, *Vinzătoarea de violete*, *Soțul ideal*.

Dispare în primăvara vieții și a carierei.

După 12 ani începe destrămarea Companiei Grigoriu... Leonard și Maximilian acceptă propunerea să joace la Cazinoul din Constanța, o operetă pe zi. După care pleacă în turneu.

Pe la repetiții, Maximilian se înfurie, agasat de adulația pe care tineretul, coriștii, o nutresc lui Leonard :
— Măi, voi v-ați îmbolnăvit, suferiți de leonardită !

Mijlocul lui august 1916 : vaierile clopotelor vestesc intrarea României în război.

Bucureștiul este ocupat de trupele germane. Autoritățile militare dau autorizație pentru redeschiderea Teatrului Liric.

Actorii care rămăseseră în Capitală se grupează sub conducerea Maximilian-Leonard.

Publicul merge cu trupa românească pînă-n pînzele albe... „Titanul” triumfă în trei imense succese. *Floarea din Stambul* de Leo Fall, cea mai norocoasă operetă din anele teatrului ; *Quo vadis*, dramatizare făcută de Maximilian după romanul lui Sienkiewicz ; *Mihail Strogoff* după Jules Verne, scrisă de același.

Verile, la Parc, aceleași manifestații de simpatie pentru trupa românească, grădina fiind neîncăpătoare. *Povestirile lui Hoffmann* contrazic mentalitatea lui Grigoriu, care susținea că opera nu poate avea succes la grădină ; *Suzana* continuă să placă precum la prima

reprezentare, cînd Leonard O' cîntase de o sută de ori în stagiune ; și se mai înscrie cu portare la public o operetă românească, *Dragostea Corinei*, libret A. de Herz, muzica Ionel Brătianu.

Urmează la Liric : *Frumoasa necunoscută* de Oskar Straus, *împărăteasa* de Leo Fall, *Contele Tony* de Eysler, *Însurățelii* de Gilbert, Leonard fiind delicios în *Soldatul de ciocolată* de Oskar Straus.

Exasperîndu-l pe Maximilian, Leonard promovează, comprîmară, o tînără șatenă — 21 de ani — frumoasă, pripășită figurantă în trupă, Mica Mari- nescu. N-o dau calitățile afară din scenă ... Mai cu seamă cînd Natalia Macri cîntă rolul principal,, vocea puternică a acesteia o sugrumă de tot. Totuși, această scăpărare de feminitate și grație îi intră o perioadă de timp albastrosului în suflet, ținînd la ea, purtînd-o de talie în noapțile ameteite de uitare, la „Flora", la „Sans-souci" ... Leonard și Mica, îmbrăcați în alb, sînt apariții de spumă, învoalte crenguțe de liliac bătut în iureșul Bucureștiului

Quo Vadis și *Mihail Strogoff*, spectacole de „mare montare", utilizează la maximum, pentru prima dată, scena turnantă a teatrului, uimind Bucureștiul ținut în frîu de nemți... Rețete record ! La un spectacol cu *Quo Vadis*, Zilly Rașianu — frumoasa Ligia, partenera lui Leonard — superbul Vinicius, remarcînd că la o replică

Leonard mîngîie nejustificat pulpa cărnăsoasă a unei june figurante, se refugiază în cabină și, nici mai mult nici mai puțin, turnîndu-și gaz în cap, scapără chibrit ...
Stagiunea 1918—19, la Liric. *Opereta Quo Vadis*.
Leonard — Vinicius Timică — Petronius **Zilly Rașianu** — Ligia **Maximilian** — Chilon Chilonides **Chirtop** — Ursus Mai joacă : **Cigalia, Dinescu**

.E toamnă și lumina transparentă, de miere, se clătește în cerul funigeilor. Cișmigiul din preajmă, pe fiecare ram, împletește o senină visare înmărmurită ...
Bat clopote în oraș, de duminică. Spectacol la 10 dimineața, mai mult pentru tineret. Faimoasa galerie a teatrului din Piața Valter Mărăci- neanu, în orice caz luată cu asalt, cît de cît gratuit, de către studenți. Focul tinereții ovaționează fosforescent, fără limită, de-a lungul întregului spectacol. Scoși din minți, fără control, adulatorii fără rezervă, scandează din creștetul armonioasei săli, numele „titanului” : Leonard !...
Leonard !... Leo- nard !... Leonard !...

Minute în șir, cortina s-a tot ridicat.

Spectacolul sîrșit, sala zăvornită, parte din studențime nu se împrăștie. Umăr la umăr, tinerii entuziaști și inimoși, pătrund — bloc — în gangul care duce la cabinele artiștilor.

Rătăciții primi demachiați nu sînt băgați în seamă.

Misteriosul țel al tinereții care avansează în sanctuar, nu poate fi alt decît pătrunderea în imediata

apropiere a idolului, pentru o supremă vibrantă omagiere. Nimeni nu se poate împotrivi valului simpatiei fierbinți, cu care junețea răspunde totdeauna cînd descoperă miracolul, exaltată ca de însăși propria-i supremă chemare, a anilor robuști în pasiune și vise. Vama omului de serviciu este trecută tăvălug. Apucații, dezlănțuiți, sînt la cabine. Freamătul sufletelor lor cutremură întregul teatru, iureșul întetît clamînd : Leonard !... Leonard !...

Pe rînd se deschid ușile de la cabine. Cîteva restrânse aplauze, pentru Zilly Rașianu, frumoasă femeie. A fost și ea în spectacol și exaltații se consideră familiari cu faima fiecăruia. Totuși, pînă la urmă, cotropind-o pe a tuturor celorlalți, grupul dă năvală la cabina tenorului.

Acesta se odihnește, dormitînd cu țigara în colțul gurii, întins pe dormea directorială, exact cum ieșise din scenă — în togă, cu cununa de lauri pe cap.

Pătrunși în intimitatea de mult visată, pe loc, tinerii înconjoară pe frumosul Vinicius, fiecare voindu-se cît mai aproape ; studenții, îmbrăcați nemțește, creînd discrepanță între ei și Roma antică.

Cu sufletele pline, fericite, nici unul, însă, nu dă să articuleze o vorbă. Ar putea fi mute personagii de basoreliefuri în extaz, dacă nu i-ar trăda țoalele. O liniște prelungită se tîrăște în încăpere. Continuă nestingherită pe apa oglinzii de machiaj, din care nimic nu se ivește să

curme momentul greu al celor tare îndrăzneți și gureși în toamna de afară ... Ca să gonească tăcerea, dînd viață întâmplătorilor imobili credincioși ; scoțîndu-i din încurcătură, adulatul cîntăreț, oblăduindu-i cu adînci priviri, mărturisește cochetînd :

— Sînt tare obosit. Spectacol dimineața, și mandea care s-a culcat la ziuă... M-aș vrea acum, așa machiat și costumat, în pat acasă !

Vorba celor din jur nu se dezleagă. Pe moment, totuși, ei ghicesc ce au de făcut, în capetele tuturor încolțînd festa supremului omagiu. Întruchiparea ferită determină ca, în grabă, pe furiș, doi din cei mai viguroși, descoperind într-o parte a scenei depozitată lectica din piesă, s-o aducă în dreptul ușii.

— Așa, zmeilor — continuă Leonard — sînt tare ostenit... Nu de spectacol.

încurajat de intimitatea ce radiază întreaga personalitate a fermecătorului cîntăreț, unul mai din spate, de lîngă ușă, se ițește :

— Vă transportăm noi acasă.

Irump, glasurile celorlalți, îngroșate—cor antic:

— Pe sus, în lectică !

Năstrușnicia tinerilor surîde lui Leonard.

**Anotimpul este superb și
albastrul cerului aidoma**

seninului ochilor mamei
 sale, vieneză naufragiată
 la Galați, să-l ivească...
 Locuința n-o are prea
 departe — peste Calea
 Victoriei, pe strada
 Regală. Se prinde. În
 acest joc, și al vieții, și al
 legendei..

...De la Liric, urcînd pe Cămpineanu, cortegiul
 avansează domol, printr-un București complet diferit de
 cel de azi. Frunziș peste zidul grădinii Palatului ...
 Tramvai cu cai poticniți în pietre în sus la dreapta pe
 Victoriei... în stînga restaurantul „Enes- cu” ... Pe rînd :
 „Elveția”, „Gambrinus”, „Elysée”, „Epurescu” ; peste
 drum grădina „Continental”, cu vioara lui Grigoraș Dinicu

...

Falnici, studenții poartă pe umeri, cite patru —
 schimbîndu-se pe parcurs — și intonînd *Gau- deamus*

igitur, lectica în care Léonard, cu cununa de lauri pe cap și în togă, tronează. În mijlocul orașului, care aclamă apariția, el nu se preface, e natural, ca în fiecare rol de la teatru. Îngroșin- du-se rîndurile, strada devine albia alaiului ce-și poartă idolul în triumf. Mulțimea de pe trotuare, cea ieșită la ferești, aplaudă. Forfota de duminică renunță la a sale țeluri, adăugîndu-se. Și peste plutirea aeriană a artistului, femeile risipesc florile inimilor, ale grădinilor, ale toamnei de aur...

Poate atunci, privind din balconul de la „Continental" triumfa trecere, o fi fost săgetată frumoasa Dora Steuermann, fata patronului, de ideea de a înfățișa părintelui gîndul nebunesc : ori îl ia pe Léonard de bărbat, ori se sinucide. Devine a treia lui soție.

Traversînd Calea Victoriei — purtătorii se schimbă — corul juvenil înghite susurul nostalgic al *Palomei* lui Grigoraș... Clienții se înghesuie de pe la mese în poarta grădinii ; se lătesc pe trotuar ; cei de la „Epurescu", agățați de treptele restaurantului, dau unul peste altul, îmbulzindu-se necontrolat ; cuceritorul tangaj oprindu-și un răstimp valurile, poleite de razele de chihlimbar, să treacă tramvaiul pe Academiei în drum spre Făgădău...

Arcușul lui Grigoraș, înmărmurit și el de neîntîlnitul cortegiu imperator, e asemenea viorii și focosului lăutar, în extaz. De unde să întrevadă că numai peste zece ani, prohodind plecarea fără întoarcere a prințului

operelei, va plînge pe strune Zi-mi, țigane, pe treptele bisericii de la Nicolae Tabacu ?...

Acum, anotimpul copt în podgorii, părtaș anticului ceremonial, nimbează fruntea încununată cu lauri a artistului... Care îndepărtat trecut scrutează privirile dulci ale acestuia ?... Ca și la teatru, lumina făcîndu-și cuib în sufletul lui, întregul ceremonial are gravitate de milenii.

Gaudeamus igitur răsună... Studenții se schimbă la purtatul lecticei... Și, prin hidromelul de orient al orașului, tronînd, Leonard, oglindindu-și frumusețea de vis în toamna de aur, se tot duce, înainte, pe umeri, prin Roma eternă...

Războaiele nu sînt făcute să nu se termine... Refugiații fac drumul întors.

19 ianuarie 1919 : ia ființă „Sindicatul artiștilor dramatici și lirici”, primul sindicat din România. Leonard este ales vice-președinte.

Lehar îi trimite *Haina galbenă* și Léonard dă în plîns celebra romanță, fără a mai fi uitat, cutremurător.

Bucureștiul este invadat de provinciali, de foarte mulți ardeleni stăpîniți de gustul teatrului muzical. Maximilian-Leonard dau o nouă serie de operele. *Sînge polonez* de Nedbal ; *Paradisul* de Eysler și *Dragoste în zăpadă* de Benatzki, în care Léonard face o extraordinară creație, dozată farmaceutic. Max cunoscînd pasiunea lui Léonard pentru romanele

polițiste — doarme cu ele sub pernă — face două dramatizări, *Arsène Lupin* și *Moartea lui Arsène Lupin*, în care „titanul” se dovedește inegalabil. își schimbă pînă și mersul în scenă, legă- nîndu-se pungășește ...

Căzînd bolnav, de gripă, dorit de întregul Bucu- rești care zilnic se interesează de starea sănătății lui, e obligat, prima dată în viață, să stea mai multe săptămîni la pat. Revenit, cortina nu încetează să se înalțe pe alte două strălucite biruinți — *Rizetta* de Leo Fall, în care joacă rol dublu și *Dama în hermină* de Gilbert.

Statul însă, avînd nevoie de sală — se puseseră bazele Operei Române — Leonard-Maximilian urmează să plece cu trupa la Timișoara, acolo să întemeieze primul teatru românesc în capitala Banatului. înainte de plecare, Léonard cîntă două spectacole de *Pericola*. Primul în beneficiul lui Băje- naru, pe care îl știe și nu vrea să-l lase în jenă financiară ; al doilea de adio... „Prințul Operetei” se desparte de scumpul lui București cu lacrimi în ochi...

Începe tristețea leonardină...

La Timișoara, nici după o lună de spectacole, totul se preface în scrum. Arde teatrul, ard costumele, decorurile. Maximilian, încă dinainte cu gîin- dul la proză, își ia seama și bate în retragere... Pretextează că opereta îl are pe Leonard și devine simplu colaborator. „Titanul” ia pe umerii săi zestrea lui Grigoriu și astfel se naște „Compania Leonard”.

Februarie 1921, trupa joacă la Arad, după care trece la Oradea. Aici, Leonard acoperă cu geniul său o uluitoare neuitată serie de spectacole. Publicul românesc și maghiar, obișnuit cu operele venite de la Budapesta în frunte cu renumitul Marischka, intră în vria adorației nesăbuite de la primul spectacol al lui, *Voievdpul țiganilor*, rolul Barinkay. Giuvaierurile de interpretare înnebunesc asistența, dezlănțuită pe infinit extaz... Gazetele nu găsesc suficiente superlative. „Apariție cu totul neobișnuită”... „Un Barinkay cum nu ne-a fost dat să auzim”... „Extraordinar ca voce și ca joc, a electrizat sala”... „Nu cîntăreț, un «fenomen» în teatrul muzical”...

Seară de seară, la *Prinț și bandit* — taci inimă, taci... — la *De-aș fi rege*, la *Dama în hermină*, la *Soldatul de ciocolată*, nu se găsește loc. Ovațiile femeilor întrec pe ale bărbaților, înamorate fără măsură, fără control, vădit cucerite... Aplaudă la teatru, în public, ce s-ontîmpla acasă, deocamdată nu interesează...

În acest turneu, iarna, la Oradea. Ninge potolit, legănat, și fluturii albi caută luminile orașului să moară în sărutarea lor ... Euforia anotimpului e diafană, de vis, și-n dansul fulgilor stăruitori silueta cu blană și căciulă de lutru a tenorului adorat pășește prin forfota străzii principale, pîn- dită, cu ochi galeși, de tinerele

îndrăgostite. Lumea e preocupată de reprezentațiile trupei care face stagiune în oraș.

Astă seară, *Soldatul de ciocolată*.

Leonard se întoarce spre Hotel Rimanozi, să se odihnească. Cu plutirea-i feerică se întretaie drumul doamnei Ketty S. Bogata adoratoare, cu bilet pentru reprezentația de seară în poșetă, măritată cu cel mai renumit doctor, urmărește pierdută pe cîntăreț, ca o fată de la călugărițe, pînă cînd ușa masivă a hotelului îi zădărnicește bucuria...

Stăruind pe trotuar, ninsoarea continuă să scuture pe ea fulgii de sidef. S-ar lăsa chiar troienită ... Însă, căldura lăuntrică a unui gînd ascuns o face să intre în prima cofetărie. Deși lîngă Criș, cofetăriile orașului nu-s altfel decît la Viena. Și frumoasa urmăritoare, care nu cunoaște legendarul artist altfel decît ca spectatoare, comandă negustorului surprins, șaizeci de soldați de ciocolată.

Cofetarul ambalează în poleială dulcea companie, încercînd să descifreze cărui comandant i-o fi destinată ... Și pentru ce, amoroase, lupte...

Complectînd o scrisoare de omagiu, soția neurologului absent, după ce surîde copilăros, părăsește restul figurinelor rămase fără trecere în galantar, revenind la basmul alb de-afară.

Fără curaj, pașii i se
îndreaptă spre teatru.
Zăpada scîrțîie în mersul
nehotărît, care vizează
impunătorul edificiu,
bătătorind, fără să se
îndepărteze, străzile din
jur. Treptat se aprind și
luminile, chemate de fulgi
și de înserare. În ritmul
bătăilor inimii
îndrăgostite, soldații din
pachetul strîns la piept,

ascultători, bat pasul pe
loc, de paradă nocturnă ..

.Înamorata trebuie să se decidă.
Cu ezitări, a ajuns la intrarea artiștilor. Portarul
sigur a recunoscut-o, căci i-a permis să se strecoare la
cabine. Pe una din uși, o carte de vizită : N. Leonard.
Cu greu, bătăile inimii ciocănesc ... Nici un răs-
puns.
Și mai greu, mina trandafirie apasă clanța. Sco-
țind din carton soldații de ciocolată, îi aliniază în fața
oglinzii luminate, pe masa de machiaj. Alături,
scrisoarea.
Pe dată, apele oglinzii multiplică compania de
dulce dragoste, așteptînd *Soldatul de ciocolată*. Alături,
agățate, costumele de-aseară din *Prinț și bandit*.
Taci inimă, taci /...
Aproape fugind, soția cunoscutului medic, co-
boară scările în stradă.
Bătaia primului gong o găsește în fotoliul de
orchestră. Lîngă soțul ei, răpitor de frumoasă, într-o
superbă toaletă de seară.
Doctorul, în plastronul imaculat, suride deplinei
siguranțe, deși aplauzele stăruitoare ale tuturor femeilor
ar putea să-i dea de gîndit...
Cortinele finalului de act nasc entuziasmul fre-
mătător al foaielor. Și-a dat întîlnire tot ce are mai
select orașul. Unanima mulțumire de artă e în fiecare.
Leonard a mers atît de precis la inimă, s-a dăruit într-atît
lor, încît farmecul lui învăluie tot teatrul și-n pauza care-i

Gaby Michailescu

continuă suflarea. Nici unul din bărbați n-ar jura de femeia, extaziată, de-alături ...

Rampa inundând lumină, cu glumele subreței începe actul doi. Coriștii îi țin hangul.

Sala își așteaptă însă idolul.

În bucuria-i ascunsă, de lângă al său soț, Ketty S., cufundată în fotoliu, adastă tot șoapta caldă a cântecului de fiecare seară... Făcându-și apariția spre mijlocul actului, Leonard scoate din buzunar — surpriză — scrisoarea ce încadra în cabină soldații de ciocolată ai anonimei din parter.

— Tocmai am primit această scrisoare !

Adinei, ochii tulburători, scrutează penumbra...

Cei căutați, au coborât, insistent, pe filele programului.

Leonard avansează spre rampă. Desface scrisoarea... Si, duos, citește ... Cu fiecare cuvânt, fermecătoarea-i privire, caută, caută...

Mîngiate, cuvintele sînt — fericite ! — altele decît cele din scrisoare. Textul — coincidentă, al scrisorii din operetă — salvează ochii plecați, înăl-țîndu-i strălucitori, de biruința caldei complicități.

Lăsînd copiilor zăpada, a doua zi sufletul marelui artist a plecat spre alți ochi, ai altei urbe.

Fiind la doi pași de scumpa-i Vienă, se îndreaptă într-acolo. Cu Maximilian. Trupa se înapoiază la București. Leonard urmează să cumpere decoruri, costume, material de scenă. Vede operetele noi și

achiziționează trei din ele — *Mazurca albastră* de Lehar, *Ducele de Reichstadt* de Stoia- no vi ci, *Fetița olandeză* de Kaiman.

Lehar îl primește cu aceeași blajină ospitalitate și-i promite că va veni la București să dirijeze *Mazurca albastră*. Din nou la pian, artistul român îi încredințează că va deschide stagiunea de vară cu *Prinț și bandit* — socotind unic felul cum îi cîntă partitura, impresionat de dramatismul pus, celebrul compozitor schimbă actul I, modificînd, în felul lui Leonard, finalul.

Obține și de la Leo Fall asigurarea că se va abate în fața publicului românesc să dirijeze *Floarea din Stambul*, *împărăteasa*, *Prințesa dolarilor*. Se reîntoarce cu întărită încredere. Renovează Parcul Oteteleşanu, după care începe repetițiile la *Mazurca albastră*.

Se duce de pe lumea aceasta Băjenaru... Se produsese în fața Sultanului Abdul Hamid, alături de Darclée, ducînd faima cîntului românesc, cînd turcii îi trăgeau cu monotonia manelelor. Indubitabilă contribuție la promovarea geniului leonardin.

Purcede dominația cinematografului și cresc în simpatia publicului spectacolele de revistă. Leonard persiflează noua tehnică a filmului mut, neavînd încredere în reușita ei. Dă *Mazurca albastră*, fără Lehar la pupitru, reținut de treburi în Germania. Ca de obicei, e extraordinar în rol, pulverizînd restul ansamblului, în

Gaby Michailescu

care, pînă și Maximilian face greșeala să apară într-un elev de liceu cu pantalonăși scurți la vîrsta de 40 de ani... Personajul interpretat de Leonard fiind polonez, la față de cortină, el cîntă romanța în limba poloneză, aplaudat furibund. Operetele se succed fără vechea afluență de spectatori.

La Liric activînd Opera Română, după *Contesa dansului* de Robert Stolz și *Fluturașul* de Caroly, Leonard închiriază pe iarnă Teatrul Eforia. Creează, magistral, dramaticul principal rol din *Ducele de Reichstadt*, mai avîndu-l alături pe Maximilian, care personifică pe împăratul Franz Josef. În vitrinele magazinelor ce poartă numele „titanului” apar fotografii de cîte doi metri — Leonard în picioare, drapat în uniforma albă a năpăstuitului urmaș al lui Napoleon, cu Legiunea de Onoare încrustată pe piept. Moare subit Ionel Cigalia, al cărui nume, lîngă ale celorlalți, nu poate fi despărțit de soarta operetei. Frumoase compoziții, pitorești, în rolurile de caracter.

În vară, Maximilian, ia seama că opereta nu merge în sus și, în felul lui, dă bir cu fugiții... Trece la proză, la Bulandri. Se duce cu el și „cutia cu maimuțe” (trusa de machiaj) dăruită de același afectuos Leonard, la începuturile carierei. Cîtva, fardurile scîncesc după 3/4, se încurcă în mlădierile valsului nemuritor... După douăzeci de ani de frăție, Leonard suportă mut greaua lovitură și ră- mine singur. Începe tristețea leonardină ce poartă în priviri amara nostalgie a Schoenbrunnului cap-tiv, opereta...

Gaby Michaile seu

Nici soția sa, Dora, nu-i sprijină ardoarea în a-și menține compania. În felul ei, face ochi dulci, nu se mai sinucide ; încurcată cu bancherul Finkels, îl părăsește...

Cinematograful zburdă în voie cu un idol pe toate buzele : Ivan Mosjoukine. Alte două trupe de operetă încurcă lucrurile. Și ca un făcut, peste ani, vicisitudini, triumfuri și alte capricii ale tărilor, viața se repetă : Leonard este în postura lui Poenaru, excepțional protagonist bazându-se pe forțele lui, înconjurat de tineri, care cu adevărat îl divinizează, trupa nedispunând de personalități marcante, ca altădată.

Indirjindu-se, toamna, ajutat de Stat, face trupa ministerială N. Leonard. Ansamblu de operă, operetă și proză, cu care pleacă la Cernăuți.

Niciind orașul amintirii lui Arone Pumnul nu văzuse așa trupă încheată. În afara „titanului”, dirijori la operetă, Robert Franck și Henry Sch- wartzmann ; la operă, Rinaldo Giovanelli. Între cei ce anturează gloria lui Leonard, angajați : Gheor- ghiu-Klampas, Ciucurette, Timică, Petrovicescu, Elena Mavrodi, fostă Leonard, Virginia Miciora, Natalița Pavelescu, Mania Antonova, Silvia Dum- trescu ; elemente de operă, Dumitru Baziliu, Mandy Sterian, Emil Marinescu, Nina Boty, mezzo-so- prana Stela Dobrescu ; și o formație de dramă-co- medie în frunte cu Constantin Mărculescu. Impresar, același Cazes, care nu face mai nimic, cam trîndăvește, însă

Leonard, numai suflet, nici prin gînd nu-i trece să se despartă de el.

Biletele de la librăria *Ostaşul Român* sînt epuizate cu o lună înainte.

Stagiune de şase luni, în care Leonard, deservind şi Chişinăul — cînd la Cernăuţi rămîne proza — vrăjeşte cu plenitudinea aceluiaşi misterios geniu sălile înţesate, arzînd vîlvătaie, pînă la epuizare, în *Haina galbenă* (care nu e alta decît *Țara surîsu- lui*), *Voievodul țiganilor*, *Fire de artist*, *Văduva veselă*, în operele *Povestirile lui Hoffmann*, *Paiațe*.

La Chişinău, la primul spectacol cu *Voievodul* fascinația exercitată de Leonard năucește în atare măsură, că în final, scandîndu-i în cor numele, asistența repetă ridicările de cortină, prelungind interminabil spectacolul. E plină iarnă, și încă polară... Cu greu, lumea evacuată, nu se împrășteie spre casă. În bloc, așteaptă vrăjitorul, în zăpada pustiită de crivățul dinspre Nistru... Femeile, mai ieșite din minți ca bărbații, au ochit sania celui ce — de- machiaj ? cochetărie ? — întîrzie, așteptat să fie transportat la Hotel Londra. Trăgîndu-și bărbații după ele, suratele, se bulucesc peste cai, peste sanie, una cu ninsoarea ... Vizitiul nu-și dă seama ce să fie, în miez de noapte fără lună, ăst iarmaroc al pasiunilor ... Aburesc crupele bidiviilor, impasibili, în torsul abundent al fulgilor. Și clientul-ar- tist se lasă așteptat... Vizitiul mai duhănește o pa- piroasă, ce

Gaby Michaile seu

una-două se stinge — mahorcă ce nu face mezalianță cu cristalele zăpezii. La apariția matadorului — căciuliță de lutru, blană la fel — vacarmul strigătelor la diverse diapazoane : Leonard !... Leonard !... Leonard !... Leonard !... cutremură orașul, aprinzând fereastră de la fereastră. Împărțind bezele mulțimii dezlănțuite, fermecătorul urcă în sanie. Atita și-au dorit nebunele, să-l aibă în mrejele lor ! Căci, pe loc, cele suprem năvălașe, rupându-se de autoritatea bărbătească, deshamă caii și trecînd în locul lor pornesc sania. Treptat, intră în joc alte dulcinee — nevasta procurorului, chestorului, chiar primăreasa — adăugîndu-se adorației. Divorțul e iremediabil ! Pină la urmă fiecare stabilindu-și locul, unele împing sania din spate, altele se așin pe părți, cele transformate în roaibe înaintașe purtîndu-și falnic trufia, cu pierderea rațiunii în hohotul fulgilor ... Din spate vine vizitiul cu caii de dîrlogi. Om cu scaun la cap, lasă să se răcorească vâpaia amoroasă ; strîmbă, dreaptă, nu năi știe, oricum neîn- tîlnită la femeia lui ...

Și lunecînd pe inimile fameiești, Leonard se duce mai departe în legendă, surîzînd unor timpuri și unor altfel de oameni, neavînd de unde ști că vor sfîrși odată cu el...

Ca c'est Chișinău !

După șase luni de turneu Leonard și angajații revin în București.

Opereta pierde pe Ana Grand, duena de o naturalitate și un omenesc rar întâlnite. Nimic forțat, nimic îndreptat spre șarjă, cum de obicei se practică în astfel de roluri. Interpretări limpezi, de caldă dăruire, susținută contribuție la bunul mers al Companiei Grigoriu.

De curînd, la Viena o mare lovitură : *Baiadera* lui Kalman.

8 iunie 1924 : scurt timp după premiera vieneză Leonard deschide stagiunea la Oteteleșanu cu noua operetă. Prințul, nu numai al operetei românești, înscrie pe vibrațiile de artistică unică, una din cele mai mari creații ale carierei sale.

O nouă umbră după el, suflerul Nik Niculescu. Căruia în cușcă, la *Baiadera*, îi pier cuvintele pe buze datorită emoției, în clipa cînd „titanul” sparge paharul și „zice” aria principală. Destul de des nu mai aruncă replica, electrizat de atîta măiastră dăruire artistică...

Suflerul iubește pe Matilaa Kriegel, solistă în trupă. Trăiește cu ea. E teamă ca Leonard să nu-i facă felul...

La restaurant, cu buza în jos, îndrăznește să dea pe față gîndul ce-l frămîntă. Directorul izbucnește în rîs :

— Mă, ce ești prost ! Pot să fac una ca asta ?

N-am eu femei ?

Obsedat, Nik stăruie :

— Dar cu nevasta lui Timică ?...

Gaby Michaile seu

Ai dreptate ! Dar, numai
după ce Natalița mi-a
sărutat picioarele..

.La cîtva timp ducîndu-se să-l ia de la hotel,
umbra din cuşcă îl găseşte în fotoliu, cu cîinele alături,
citind din *Universul*, *Curierul băilor*: Suflă- rul surprinde o
lacrimă picată pe numele vizitatorilor sosiţi la
Călimăneşti : Dora şi bancherul Finkels... Neînţelegînd,
se adresează „titanului” :

- Ce se întîmplă, domnule Leonard ?
- Nimic. Mă doare groaznic o măsea !

La teatru, ieşind din aplauze după primul act şi
traversînd scena să ajungă la cabină, Leonard surprinde
pe Silvia Dumitrescu, crenguţă primăvă- ratică ce
întruchipează apariţia unui paj, plîngînd în hohote lîngă
arlechin. Avînd schimbare de costum, în fugă, directorul
o avertizează :

- Să vii la mine după actul doi.

La următoarea pauză ciocănit timid în uşa di-
rectorială.

- Intră !... tună înalt tonul leonardin.

Fata îşi face apariţia sincopată de plîns, pierită.
Leonard, cu ţigara în gură, tulburînd apele oglinzii, îi
face semn să se apropie. O ia pe genunchi. Şi dulce i se
adresează :

- Silvioaro, de mult timp mă iubeşti tu pe
mine ?...

La care nefericita dă drumul la un nou hohot de
plîns.

- Nu pe dumneata, pe Tîmică !

Gaby Michaile seu

Copila a zburat de pe genunchi ca un fum de țigară.

Era normal ca Maximilian să-l gelozească. Trupa bătînd provincia, fete de bune condiții își iau lumea în cap, fug de-acasă, pradă „visului” leonardin... Se pripășesc la Oteteleşanu — figurante, coriste. Maximilian, cu autoritatea-i directorială, pune ochii pe una. O invită la dejun, la „Ileana”. După ce o hrănește rațional, îi cumpără niște bonboane de sticlă și o îndreaptă spre Parc, unde atît el cît și „titanul” beneficiază, la cabină, de o așa zisă canapea „directorială”...

Fără înconjur, ajuns în sanctuar, jumătatea de direcție, încearcă să obțină dulcile nebănuitele plăceri ...

Fata se zbate, dă în plîns, concretizîndu-și visul :

— Nu, domnule Maximilian... Eu vreau pe domnul Leonard !

În turneu, chiar dacă e cu vagon, își ia cameră la hotel, boierește. La Galați la *Grand Hotel*, pe Domnească. Disprețuind singurătatea, de obicei ia cîte un cirac cu el în cameră, să-i țină de urît. Culcîndu-se în zori, Leonard se scoală tîrziu, iese în oraș spre prînz.

Acum, urmărit de gălătenii care l-au remarcat, parcurge strada principală impasibil, cu țigara în gură. E îmbrăcat într-un superb costum de *soie-âcrue*, cu reverele și manșetele hainei tighelitate ; pălăriuță albă cu

calotă înaltă și borul răsfrînt ; guler tare, jabou de catifea neagră ; ghetete albe de șevro, cu nasturi negri.

Codanele i-au întîlnit ochii, dintr-o mie, se întorc din drum, și-și torc visul pe urmele pașilor ce dau armonie trotuarului ...

Cînd, surpriză ! în fața bisericii grecești, Danie-lache ! Dat dispărut la Iași, plecat să se spînzure... Destui ani duși pe copcă, în care Leonard nu l-a mai întîlnit.

Cu o tașcă burdușită de „afipte" și matcă-contra-marcă-bilet de intrare, cel nebărbierit, nădușit, nenorocit, scrutează, peste stradă, ce negustor să „atace" întru salvare proprie și a celor doi-trei cabotini ce are în impresă. A „bătut" cazărmile și ceva școli. Slab, nevoie mare !

Gloriosul se bucură teribil de revederea fostului camarad. Din trecutul geros îi scîrîie în ureche ghetetele cu care îl încălțase cel acum de față ; încălțări ce i-au mers de minune pînă a cîntat al doilea rol de tenor, la Al. P. Marinescu, în *Sînge vienez*.

Îmbrățișînd strîns arătarea artistică, Leonard explodează :

— Cam cum vîd, nu te-ai spînzurat...

— Vezi bine !

— Hai cu mine ! Manda nu mai e ca la Iași...

E bogat ! Cit o ține...

Gaby Michaile seu

Băgat în primul mare magazin, Danielache, cam intimidat, nu știe unde vrea să ajungă corifeul. Se dumerește repede. Procopseală, acum ori niciodată ! De la ismană pînă la palton, generosul toarnă pe cel din branșă tot ce e mai bun în prăvălie. Nu acceptă ca acesta să nu se schimbe pe loc. îl bagă după perdea și se îngrijește, în special, ca scăpatul de ștreang să încalțe cele mai scumpe și frumoase ghete... Achită totul la casă.

Cînd măruntul impresar iese la iveală, e alt om, bun de pețit. Leonard se bucură mai tare ca cel îmbrăcat și încălțat după ultimul jurnal...

— Să fie cu noroc !

Și îi strecoară în buzunar 5000 de lei.

Vara dă în copt și Danielache e gata să sfirșească în apoplexie...

La despărțire, cu tonul jos, cel numai suflet, îi subliniază :

— Nu se uită cu una cu două ghetete alea...

Mană cerească !

Și de departe îi strigă :

— Să fii diseară după reprezentație la local la „Sure” !

Cîteodată Leonard se preface a fi răgușit ; minte. Grijuliu, Schwartzmann, capelmaistrul, ar trebui să știe că el totdeauna a cîntat cu sufletul...

Nu să abandoneze opereta, împărăție a sufletului său, luîndu-se după gustul publicului care începe să prefere teatrul de revistă, pune două spectacole de acest ușor gen. O revistă, *Cui i-o spui* și o alta, *Merge strună*. O angajează pe talentata co- mediană Tanți Cutava-Barozzi. Putînd juca orice, Leonard spune cupletul cu adresă miraculoasă, dansează, dovedind și în acest trecător amuzament că n-are pe nimeni în cale. Însă, încasările slabe și lumea puțină, îl descumpănesc. Pierduse din vedere că publicul, suveran, cînd te-a îndrăgit într-un fel, refuză să te vadă altfel... Odată mai mult își dă seama că pentru el opereta e definitivă — viața, sufletul, respirația lui... Totuși, neputînd acoperi cheltuielile, fără să mai poată duce stagiunea, în vara lui 1924 lichidează compania. **D**e-aici înainte romanța leonardină ne urmărește cu o imensă discretă tristețe... Prințul păstrează în el tot amarul cutremurător care-l macină. Nu are nici o rezervă materială ; singură arta lui magnifică. Pe timpul cînd Maximilian — fire contrară lui, econoamă, — pusese ban pe ban, el pulverizase aurul cîștigat cu ușurința dăruirii sale... Chiar spunea coriștilor care teribil îl iubeau :

— N-am avut decît ceea ce am dat...

Într-adevăr : de la naștere la moarte și-a dat și cămașa de pe el.

Gaby Michaile seu

Cîndva, întors de la Viena, locuia la „Continental”.
Își cumpărase în capitala austriacă un superb pardesiu
de stofă australiană, tivit la guler cu subțire bordură de
catifea neagră. Tare îi plăcuse ! Nu l-a îmbrăcat pînă
acasă. În seara primei reprezentații ce-l aștepta, l-a
arborat cu gulerul ridicat, șui, cum îi plăcea să se poarte.
De la hotel a trecut peste drum la Parcul Oteteleșanu,
unde azi sînt Telefoanele, descinzînd între soliști și coriști
ca dintr-un jurnal de modă parisian.

Întreaga trupă bucuroasă de revedere ; se apropie
Gheorghiu-Klampas. Admirativ, se adresează lui Leonard
:

- Titanule, frumoasă țoală !...
- Umflă-l !

Pe loc, Leonard îmbracă fostul frate de mizerie din
neuitata groaznică iarnă de la Iași, 1904, la Poenaru,
cînd ambii zăceau fără ghetă și foc la Hotel Rusia, cu
pardesiul care mult îi plăcuse și în care se legănase doar
cîțiva pași, distanța Continental-Oteteleșanu. Și ca să
încheie tîrgul, pe gratis, indică cum trebuie purtat, înalță
gulerul înnoitului, șui...

Altă dată :

Clădirea Telefoanelor nu exista. Bucureștiul era un
pui de Orient pitoresc. Cu sarallii, gaz aerian, birji,

tramcarul lui Toma Blîndu, fără stopuri, cu bătaî de flori
şi cu Nicolae Fleva...

Leonard a răsărit, floare ; crud ca un lăstar,
frumos ca farmecul iubirilor, melodios ca vraja ne-
întreruptă a izvoarelor ; şi farmecul lui se lipea de pe
atunci de oameni, ca zilele însorite...

Acum, cînd pomenesc, Leonard e director la
Oteteleşanu. Compania Leonard-Maximilian.

Toamna îşi scutură toată tristeţea peste grădină.

Au început ploile. Slinoase, de sarică dacică...

Pîînge frunzişul ca un prohod. S-au închis mai de
mult stagiunile de vară şi a rămas, prelungită, numai
cea a prinţului de poveste. Vin femeii să-i arunce petale
din corsajul cald... Bărbaţii nu se mai burzuluiesc — că
n-au încotro. Şi a ţinut stagiunea pînă către octombrie,
compania urmînd să plece în obişnuitul lung turneu prin
ţară.

Duminică seara.

Opereta *Mikado*.

La pauza a doua, Louis Cazes, administratorul,
irumpe în cabină, aducîndu-i lui Leonard drepturile
directorale pentru săptămîna încheiată. întin- zîndu-i un
plic, nedespărţitul prieten i se adresează :

- Tenorule, ţi-am adus banii... Ai 17 600.
- Pune-i în haină. Dar mai întîi ia şi tu trei mii.

Gaby Michaile seu

Luică putea să ia oricît. Leonard nu număra niciodată banii. Cum ştiu, a nu fi numărat, numai pe alţi doi : nenea Iancu Brezeanu şi Iancovescu.

Gongul s-a spart, aprinzînd rampa, pentru actul final. S-au învălmăşit norii. Burniţează mărunţ, a definitivă închidere de stagiune, în entuziasmul aplauzelor la aria tenorului azvîrlită grădinii cu singular aplomb. Vîntul se învîrteşte... luminile pîlpîie paloarea unei neguri ameţit străpunse... Nimeni nu se ridică, deşi ploaia ameninţă să se întetească...

Cînd s-a lăsat cortina, plouă de-a binelea — toamnă în plin — şi lumea dispare spre căminele calde, cu caldul vrăjii lui Leonard în bucuria sufletelor.

S-au stins luminile. Cei de la scenă o tulesc care încotro. Spre Făgădău... spre Tei... spre Crîn- gaşi... Numai un bec picură dintr-o rivaltă, candelă, diră de lumină pe drumurile de întretăiere de la cabine prin scenă. Sub bobul de lumină, cîţiva corişti. Aşteptînd potolirea ploii, se zgribulesc în hăinuţele verii, trecută fulger înstelat. Îşi ridică gulerile să-şi proteguiască beregăţile juvenile. Sint puii lui Strauss, golaşi... Titi Botez, Groner, Tase Moşoianu, Valeriu Moraru, Moscu, Mihăileanu, Willy Mateescu, Stamate. Mai într-o parte, regizorul de scenă, Gore Petrovicescu — cel ce se po-triveşte, ca şi Luică, cu prinţul-director la măsuri, şi la haine, şi la încălţăminte, şi la cămăşi. Purtate o dată, de

două ori, de către Leonard — cămășile numai o singură dată și făcute nod — intră în posesia acestora, de drept beneficiari.

Fluierînd a pierde-vară, Leonard, după ce-și culege de pe luciul oglinzii chipul civil, cu pălăriuță cu boruri mici ridicate în sus, potrivită ștregărește, pardesiu cu guler de catifea neagră înălțat șui, nonșalant, pe gît, dispăre pe ușa cabinei. Tra- versînd scena, să coboare în grădină, în drum înțil- nește grupul coriștilor adăpostiți de ploaie, care pîdesc, totodată, plecarea directorului.

— Ce e cu voi, băieți ?... li
se adresează Leonard

Gaby Michaile seu

.Se desprinde vocea lui Titi Botez :

- Așteptăm, don director... ploaia...
- Haideți cu mine !

Neîndoios, grupul atîta aștepta. S-au mai ogoit și trîmbele — mai ales pe sub streșini. Noaptea răcoroasă strînge haina din spatele învățăceilor cu gulerele sărăcăcios ridicate. Leonard se sesizează :

- Da ce, voi n-aveți pardesie ?...
- N-avem ! clamează în cor, tot a vară pier-

dută, grupul ce flanchează, dintr-o parte și alta, divinizatul cîntăreț.

- Cum asta ?... Nici paltoane ?...
- Nici !

Au ajuns pe Calea Victoriei, tocmai în dreptul celui mai renumit magazin de confecții bărbățești — „Fain”. Altă dată, pe aici fusese panorama lui Braun... „Nenea”, Niculescu Buzău, cel de acum în *Mache Somnambulul*, o apucase.

- Mîine la ora 12 să fiți toți aici, indică Leonard lui Titi Botez, fațada cunoscutului magazin.

Noaptea s-a strîns mai tare în negură. Ploaia punctează și mai rar figurile credincioșilor discipoli pe linia uitării lui Leonard. Localul, „Maiorul Mura”, i-a înghițit în benchetuiala înfierbîntată, de noapte fremătătoare, sardanapalică.

Patronul se prosternă :

— Bine-ai venit, domnule Leonard !

Lumea aplaudă. Primaşul atacă *Baiadera... Con-tele de Luxemburg... Suzana... Farmecul unui vals...* Sticlele se îngheasuie în frapiere, vinul mustind în pahare, besmetic... Vacarmul e de sărbătoare, la apariţia îndrăgitului cântăreţ. Chelnerii fug cu comenzile nopţii îmbuibate, întretăindu-se. Colorind floral uitarea generală, de belşug, ţigăncile poposesc din masă-n masă. Îndrăgostiţii dau ghes unui Cupidon de nopţi fericite... Şi de la masa lui de veritabil prinţ, nedezmînţindu-se, Leonard, trimite coşuri cu flori, sticle de vin, achită consumaţia meselor cunoscuţilor, umple de bani buzunarele lăutarilor, lăsînd să i se scurgă printre degete ar- gintii directoriali, cu voluptatea adevăratului nabab al strălucitelor nopţi bucureştene.

— N-am avut decît ceea ce am dat !

Prin fumul ţigării, cântăreţul caracterizează definitiv firea-i de poveste singulară, cum n-avea să mai fie.

Cînd noaptea începe să ţopăie într-un picior, în grupul coriştilor devotaţi, Leonard, străfulgerat, mai aminteşte odată :

— Botez, voi să fiţi mîine la 12 la „Fain”...

Pe urmă orele au luat-o spre zori, pe o veselie cherchelită. Şi, din local în local, cu pelerina înstelată a gloriei lui Leonard coviltir, cei de la Otete- leşanu

nevisînd la turnea — Brăila-Galați, s-au oprit în dimineată pe scările Poștei.

Banii directoriali ca și cum n-ar fi fost... Fără sfanț, căutîndu-se în buzunar, la despărțire, „titanul”, nemicșorat de lumină, dar nici de miile pulverizate, ca un pasaj de arie, aruncă replica :

— Băieți, dați-mi cîteva țigări, că nu mai am nici un ban !

Dimineata s-a scurs pe freamătul lumii întretăiate, care încotro... Pomii desfrunziți au supt din ploaia nopții răcoare și amenințare. Amiaza și-a găsit secunde la țanc, cu coriștii sărăcuți, ciopor, fix la ora 12 în fața magazinului de confecții.

De nicăieri Leonard nu se ivește, deși a trecut un sfert de oră, o jumătate...

Tinerii între ei :

— Nu mai vine !

■ — O fi uitat...

Bună dimineata la Moș Ajun a coriștilor nu sparge vitrina magazinului în care se lăfăie un palton — unul singur — de toată frumusețea. Și chiar dacă zăpada ar sclîrșii nostalgic pe caldarîm, sub picioarele lor, patronul, fără să-i socotească copii, le-ar împărți ceva roșcove, ceva bani, nu însă bu- leandra principală pentru sezonul nu prea îndepărtat al albei imaculate...

— Să plecăm... nu mai vine, își dă Moscu cu presupusul.

— Și ce pierdem, dacă mai așteptăm ?... se arată stăruitor Tase Moșoianu.

Minutele se scurg. încă un sfert de oră sedimentează unanima convingere că directorul nu mai vine.

Tocmai când negustorul e gata să închidă magazinul și adăstătorii pe punctul să se împrăștie,, din spre Capșa, fluierînd, apare Leonard.

— Ce, măi, voiati s-o ștergeți ?...

—■ Credeam că ați uitat.

— Haideti înăuntru !

Și vrăjitorul nopților bucureștene pătrunde în prăvălie, cu gloata după el.

Surprins de apariția fermecătorului, negustorul se înclină pînă la pămînt :

— Ce cinste pentru noi !... Ce bucurie !... Bine-ați venit, domnule Leonard !

Fata de la casă înmărmurește într-un dulce su- rîs cules din zbaterea genelor codate ale idolului de la teatru. Nici un reflector nu-i putea lumina mai aproape — fericită ocazie ! — adîncul ochilor visaiți atîtea nopți, cu fotografia sub pernă...

„Suzana mea...”

De te-aș putea avea !”...

Prăvălia, deși cu marfă numai din străinătate, e destul de îngustă, astfel că liota de la Parc, intrată în monom, aproape o ocupă.

După ce își aliniază discipolii, exact ca la un final, la rampă, cu cel mai mare în flancul drept și încheietorul tocmai lângă ușa, directorul se adresează negustorului :

— Fiecăruia câte un palton !

Stăpînul prăvăliei zîmbește pe sub ramele ochelarilor, socotind :

— Deci, opt.

— Tot ce ai mai bun... din străinătate. Îndreptîndu-se spre despărțămîntul din fund, unde, paltoanele, variat colorate, se înghesuie pe port-mantouri, negustorul asigură :

— Chiar acum am primit un stoc de la Viena. Trecînd de la angajat la angajat, Leonard, ține, totodată, să facă plăcerea fiecăruia.

— Ce culoare vrei, Botez ?

— Maron.

— Tu, Groner ?

— Gri.

— Tu, Tase ?

— Bleu-marin.

— Tu... tu...

Și după ce și-i vede pe toți înnoiți, după pofta inimii, la fiecare găsește un gest oblăduitor, de cochetărie ; unuia ridicîndu-i gulerul, altuia potri- vindu-i reverele, cestuialt strîngîndu-i mai pronunțat cordonul, următorului descheindu-i nasturii de sus, neglijent...

Cînd totul ?-a sîrșit și grenadirii, încotoșmă- nați,
ca de Crăciun, sînt gata de troiene, strîngînd mîna
negustorului, Leonard îi recomandă :

— Fă nota și trimite-mi-o deseară la teatru !

Fluturi pe-o floare, surîsul casierei stăruie. Nu-și
abandonează visul... Printre gene, își petrece idolul, pînă
afară, unde soarele năvalnic, care s-a spart din senin,
face pe cei înnoiți de zăpadă să se topească de căldură,
unul după altul, în drum spre Oteteleșanu...

De la lichidarea companiei activitatea lui cunoaște
aceleași biruinți între reflectoare.

Nu mai are însă teatru stabil, ceea ce îi dă griji, îl
tracasează.

Se vorbește de un contract la Opera Română, de
angajarea pentru o serie de spectacole la Varșovia, la
Praga. În realitate, directorul Schultz, de la Berlin, îl
invită să cînte în lunile noembrie și decembrie.

Léonard se grăbește să declare : „Plec cu destul
regret în străinătate, unde opereta este într-o nouă
înflorire”.

Dar, înțelegerea berlineză e revocată. N-ar fi
nimic. Ceea ce îi dă de gîndit e sănătatea care începe
să-l supere. Junghiuri intercostale îi obolesc respirația, îi
marchează aplombul de viață, cunoscut proverbial. Se
face că nu vede... Nu se duce la doctor. Dă totul pe
seama bronșitei tabagice care-i hîrîie în pieptul, atît de

cîntat, cum se scoală. Să nu se cunoască, o învăluie
imediat în fumul tutunului amețitor...

În aste momente, cînd stări depresive îi șicanează
vivacitatea, Jenica Danielescu, fostă actriță la
Iancovescu, devenită Madame Salabert — soția
celebrului impresar și proprietar al renumitei case de
discuri și note muzicale, de la Paris, îl invită să cînte în
capitala Franței. Totodată, Léonard primește o ofertă de
la Moncharmont, directorul celui mai mare teatru
muzical lienez.

Ajuns la Paris, e obligat să facă audiențe, ceea ce îl
contrariază. La *Théâtre de Paris*, în prezența a numeroși
impresari, artiști, ziaști, Léonard entuziasmează cîntînd
un program de operă și operetă. *Ridi Pagliacci* din
Paiațe, o arie din *Faus+*, aria actului I din *Văduva veselă*,
romanza din *Baiadera*, romanța poloneză din *Mazurca
albastră*.

Cuceriri la maximum, Léon Volterra, directorul de
la *Casino de Paris*, Montcharmont, de asemenea
Salabert, Robert de Fiers, prietenul României, cum și
celebritățile Franței, Max Dearly și Mistinguett.

Urmează ca repetițiile să înceapă la Lyon la 1
ianuarie 1925, cu opereta lui Kalman, *Baiadera*.
Maximum de barem al celebrităților mondiale, 1000 de
franci pe seară ; 200 de franci fiecare repetiție ;
minimum 30 de reprezentații. Parteneri : Mistinguett,
Marie Kuznetzof, Max Dearly.

Succes indescriptibil la Lyon ! Cronici excepționale. Teatrele din Nisa și Monte-Carlo se arată interesate să-l cîștige pe afiș. Frații Isola îl angajează să creeze la *Mogador*, la Paris, rolul prințului din *Baiadera*. Imensul succes de la Lyon fac pe antreprenorii de spectacole să meargă la sigur cu Léonard pe afiș. Propuneri de la Bruxelles și Marsilia.

Stagiunea din Franța începînd ceva mai tîrziu, revine în țară. Din nou își înjighebează trupă la Oteteleşanu. Cîntă *Floarea din Stambul*, *Voievodul Țiganilor*, *Vînzătorul de păsări*, *Fraschita*, *Orloff*, *De-aș fi rege*.

Nu mai trăia Dalles, cel care-l iubise pe Léonard ca nimeni altul. Avutul latifundiar divinizase pur și simplu pe frumosul cîntăreț, în epoca de mare glorie a acestuia. Șuvoiul banilor lui era fără limită, un adevărat mecena.

Acum, cînd se zbate director, la Parc, într-o stagiune șubredă, gesturile substanțiale ale bine-făcătorului total prins de farmecele sale rarissime nu mai pot soluționa de dincolo de mormînt... Un simplu bobîrnac cu taleri ar fi deajuns. Max plecat la proză, la Bulandri, triumfă în *Negustorii de glorie*, uitînd, departe, cuibul primelor mari zboruri ale începuturilor... Trupa neplătită, crîcnește pe ici pe colo ; orchestra, ca totdeauna la teatru domeniu greu, vociferează

dezlănțuită. Pînă la urmă, sare pe director. Țin piept coriștii, care nespus îl iubesc. Și așa trec cîteva seri, fără soluție și fără lefuri, în trupă : Timică, Nae Simionescu, Natalița Pa-velescu. Același impresar, Louis Cazes, umbră fără contribuție a „titanului”, căruia zadarnic și frecvent îi tot toacă :

— Mă, Cat, fă-te, mă, folositor... Tu, numai : nene, hu-hu-hu !...

Apropiat, însoțindu-i neliniștea și pașii pînă acasă în strada Regală, omul din cușcă, Nik Ni- culescu, devotat pierdut în ochii luminoși ai euforiilor marelui artist. A venit la el în trupă cu iubire veche, din prima zi, a primei repetiții. Învăluitorul miraj risipit pretutindeni de Leonard, e o permanentă realitate caldă, chiar la întîlnirile cu maestrul Nottara, cu Soreanu, în Piața Teatrului Național... Aceștia se bucură de prezența lui ; îi vorbesc adulator ; privindu-l ca pe Dumnezeuul epocii. Și, tot timpul, suflerul traversează seninurile, înnourările, artistului, nedespărțit.

Le repetiție, de la prima, ca să marcheze cît se bazează pe cușcă — ca și pe dirijor, muzical- mente — Leonard îi aruncă textul :

— Prinde-l, Nik !

Timpurile fiind altele, Statul nu vine la sfîr- șitul lunii să plătească lefurile. Coriștii, deși lipsiți, se țin bine ; trupa, cît de cît și ea ; numai vociferările

orchestrei nu mai continesc, nesocotind avatarurile inimii bune, cu adînci bătăi...

Treptat, prin colțuri, scripcarii, se fac auziți :

— Nu mai cîntăm !

Spectacolele, totuși, nu evoluează în bine. Rețetele nu cresc. Leonard n-are cu ce plăti. Impresarul : hu-hu-hu !...

Timică se duce la Cazes.

— Mă, Caț, dă-mi și mie un aconto.

Neconcludenta umbra a lui Leonard, replică :

— Ia de pe jos !

Orchestra prinde, spre incitare mai aprigă, obraz-nicia. Contrabasul e gata să se transforme în țiteră... Schwartzmann, dirijorul, deși alături de nenorocirea lui Leonard, nu mai are glas să liniștească puzderia.

Felul de a cînta al lui Leonard, „floricelele” lui, după care totdeauna Schwartzmann se duce cu bagheta, l-a făcut pe cîntăreț să se adreseze nu numai odată capelmaistor-ului :

— Mă, Schwartzmann, dacă *doamne ferește fac bis*, de unde o luăm ?...

Cuvintele de la sufler, nuanțele de la dirijor, nu mai fac nici două parale... Căci ansamblul acompaniator face, din pretenții, aproape ultimatum :

— Fără noi !

Pus în cunoștință, directorul convoacă angajații.
La apariția lui, ochii orchestranților se cam feresc.... Cei
ai coriștilor, devotați, scapără viteji, nestemate de
credință.

Linuștea adusă pe scenă de apariția lui, o frînge
Leonard, destul de mîhnit :

— Credeți voi că eu am bani și nu vă dau ?...

Simplele vorbe de nefericire actricească, se
vede, că au cumat, pe undeva, curajul trîmbițat pînă
acum cîteva momente, prin culise, cabine, pe scări.

Nu merg spectacolele... Lumea nu vine... Teatrul are și din ăstea... Trebuie să înțelegeți. Flancarea coriștilor, a trupei, face o surdă, imperceptibilă mișcare, în spre tenor, făcînd una cu el, fără cuvinte. Poate unii din ei nici nu știu, că și el începuse tot corist, la Nicu Poenaru, al cărui cirac era.

Nici măcar cu un restrîns arpeggiu, păsul orchestranților ne mai ivindu-și evidența, directorul conchide asigurător :

— M-am gîndit să dau Duminică un *beneficiu* și o să vă plătesc.

E început de săptămînă.

Opereta aleasă : *Voievodul țiganilor*. Pînă Duminică seara, timp suficient pentru publicitate. Spiritele potolite, spectacolele merg tîrîș-grăpiș printre stele... Grădina, cu mese în fund (1 leu intrarea la mese) cu Lucia Sturdza și Tony Bulandra mîncînd aici în fiecare seară, foșnește, în tot cursul săptămînii, încrederea spectacolului duminical... Cuiburile din sufletele angajaților, adăpostesc pasărea rară a speranței... A cărei ghiers cristalin strălucește mai tare, la apariția afișelor.

În beneficiul tenorului N. LEONARD

VOIEVODUL ȚIGANILOR

Aşa a trecut întreaga săptămână, cu lume pe sponci, în speranţa celei, buluc, de duminică seara...

După toate cele şase, înstelate, spectacolele de la Parc, deşi era cazul, angajaţii n-au mai plîns după bani. Duminică dimineaţa, vremea e transparentă, ca o clepsidră... Nici după amiază nu-i altfel, soarele făcînd din frunzele bătrînilor arbori napoleoni de aur, în drum spre toamnă... Au venit cu toţii mai devreme, unii ca să schimbe zarurile tablelor pe la mesele grădinii, majoritatea cu gîin- durile fericite ale aşteptării beneficiului care le va umple pungile de atîta vreme secătuite. Cabinele sînt pline de pe la 6 ; Leonard a venit de mult şi el.

Salvatorul beneficiu e în fiecare ca o otravă binefăcătoare. Nu mai încape îndoiala că la noapte cheful fiecăruia va scoate la mezat serile de restrîşte... Fecioare, halucinante, psalmodiind osanale „Voievodului” — lui Leonard, ce descurcă încurcături de viaţă, fără infimă subvenţie...

La 7 seara, îndreptîndu-se spre fericire, ca un pachebot al iluziilor, s-au aprins luminile de la intrare. În poarta Parcului, Luică face glume, umflat pe o apropiată aşteptare binefăcătoare, cu arginţi... Au sosit şi primii spectatori.

Impresarul se umflă, se umflă, adresându-se lui Timică, sosit tocmai în acel moment :

— Nene, hu-hu-hu !... Astă seară, lovitură !...
Poți să vii după spectacol, să-ți dau aconto-ul !

Și pe dispariția comicului, în spre cabine, își tot bate palmele, ca niște cuceritoare castaniete, dispus ca o fată de măritat.

De la scenă, disparate scîrțituri de violină, răz-besc pînă la el. Scripcarii încălzind notele uverturii au deja în dible și restanțele și avansul...

Se leagănă și orchestra din grădina dinspre Calea Victoriei, pe un vals, nemuritor, al lui Stra- uss.. Fiind Duminică seara, a început mai devreme. Ceva mai târziu, va debita, echivocuri discrete, Polydor.

La apariția unui obișnuit al Parcului, prieten ne-despărțit al artiștilor, neconcludenta umbră a „titanului”, jucînd șotron pe loc, îi strecoară în sufletul cunoscut generos, toate latifundiile apropiate, să-l epateze :

— Nene, hu-hu-hu !... Lovitură !

Dar, l-a picat pe nas... O rătăcită picătură de ploaie... Bobîrnac picat din senin în infailibila umflată credulitate.

Din spre Național, balauri negri se înghit între ei, de blestemat catran... Tot rătăcite, se îndeasă alte picături... Care încep să se țeasă între ele, pînză. Nespus de repede, plouă de-a binelea. Din ce în ce mai des. Rafale, rafale. În lumina tulbure a becurilor, ploaia curge

continuu... Spectatorii, nu mulți, intrați în grădină, se refugiază ; cei în drum spre teatru fac drumul întors ; iar fata de măritat, cu papion, de la intrare, fuge la scenă.

— Hu-hu-hu !... Nenorocire !

În numai câteva clipe avalanșele întetețite pusti-esc totul... Exact la vânzarea biletelor. Darabana ploii bombardează apocaliptic la scenă ; furtuna spală în mister coperișurile ; vântul îmbrățișînd, în rupte frînturi, arborii grădinii, ce greu țin piept vîrtejurilor... Nici cortina nu rezistă, smulsă din belciuge și proiectată în arborele de lîngă scenă, giulgiu sfișiat în crăcile bătrîne...

Ca o resemnare, actorii și-au șters machiajul, abia început. Muzicanții au închis în instrumente, speranțele pentru altădată. Nik închizînd în cușcă, un text nedeschis...

Și mai departe, plouă peste existența lor, rece ca o dernieră...

Plouă orb în grădina înecată, în care fiecare scaun este catargul unei corăbii scufundate... Pe ce lume or fi dispăruții marinari ?...

Din bezna înaltului, cad cascadele trîmbelor, repezite să năruiască... Apa ațînîndu-se vijeliosă, umple fosa orchestrei, în care pupitrele plutesc. Colaci pentru ce salvare ?...

Și mai departe, plouă întins, *ca-n timpuri bune* : de război, de restriște, de sărăcie. Furtuna proho- dește

vaiete, scăldate într-o deznădejde fără liman și semnalată fără scăpare...

Hotărît, însă, seminția actoricească, nu e în-treagă ! În vaietele furtunii, reci și dezlănțuite, și-n avalanșele ploii năpustite peste cuibul operetei românești, parte din histrioni fac haz de necaz. Unii dansează, alții cîntă, alții fac glume...

Apucată, ploaia, își vede de drumul ei, cu vedre sparte din înalt. Nu cedează. Își întinde apele inun- dînd pînă și urmele țărmlui beneficiului ce trebuia să fie... Orele spectacolului înecate și beneficiul tras la pod, nimeni nu îndrăznește să se închine trîmbelor, luînd-o prin ele.

De aceea, uitînd de tot și de pungă, se rîde, se țopăie, se cîntă.

Leonard, însă, nu apare.

Tot impresarul, huhurez, se face auzit, pacti- zînd cu șuvoaiele :

— *Benefiss* i-a trebuit tenorului !...Forfota după scenă e un du-te vino de piață, fără chilipir. Grupuri, grupuri, mai lipsește fripta și leapșa pe ouate. Clementa cerurilor, care să facă drum prin băltoace, aruncîndu-i la fel de săraci în adăpostul de-acasă, e la fel de îndepărtată ca o moștenire din America... Stropii pirogravează sufletele celor învălmășiți sub lumina plină, de spectacol, tot tulbure, a rivăliilor. Nimeni nu umblă la șaltere, economia fiind uitată și ea în ploaia care a

început să bată oblic spre scenă. Nici măcar electricianul n-o diminuează pe rezistențe...

Rolul fiecăruia s-a dus pe trîmbe. L-au înghițit șuvoaiele, care tot curg... Totuși, fiecare se comportă ca la sfîrșitul unui veritabil beneficiu.

Mai ales cînd Titi Botez, avansînd pro-scenium- ul inundat, scrutînd bezna grădinii, strigă din ploaie :

— Pare că o să înceteze !...

Canonada pe coperiș îi încheie fest replica. Iar glasuri răzlețe răspund chihotînd și mai vesel :

— Negreșit !... Negreșit !... La ziuă !

Cu toate că nici cușca lui Nik n-avea cum să se salveze de urgie, șoapta rolurilor fiind și ea înecată, cîțiva din actori îl înconjoară. Suflerul lui Leonard nu e mai breaz ca ei. Totuși, știindu-l apropiat „titanului”, unul se face ecoul celorlalți :

— Mă, Nik, du-te tu la director... leși mereu cu el, și cu Cazes, la „Mircea”. Poate ne dă ceva...

Ploaia bate, în continuare, mai spre mijlocul scenei. În bezna grădinii sînt tot o mie de draci... Așteptînd să dispară, împelițații, Schwartzmann trece la pian. Și mîinile-i alunecă pe clape... în ploaia sonoră, romanța lui Leonard din *Haina Galbenă*.

Corul, de la miezul nopții, pe dată, roată în jurul clavirului. Murmur dulce împletit cu clapele...

Și, omul din cușcă, se urnește greu, îndreptîndu-se șovăitor spre cabina celui, probabil, zăvorit de tristețe...

Bătînd în ușă, fără răspuns, credinciosul sufler se strecoară înăuntru. Leonard nedemachiat, în costumul *Voievodului*, e cu capul în mîini, pierdut... Armonia tînguitor duioasă a romanței de jos, uin scenă, ajunge prin ușa rămasă întredeschisă, ca în serile de spectacol... Litanie răscolitoare de inimi... Și, pe murmurul ce crește, distinct, lacrimile șiroiesc din frumoșii ochi mari ai lui Leonard...

Înmărmurit, salvatorul de replici, nu ivește o vorbă. Surprins, „titanul”, își ferește ochii din luminile oglinzii. Suflerul dă să dispară.

- Ce-i, Nik ?...
- Nimic, domnule Leonard.
- Ce fac băieții ?

Cu greu, biîguind :

- M-au trimis... Poate le dați ceva.

Răspunde afurisitul blestem al ploii, cu bocete întetețite.

- De unde, Nik, de unde ?...

Mîinile-i înmănuncheate se desfac, goale.

- Ai văzut, am avut parte de furtună... Adio,

benefiss !... L-am trimis și pe Luică pe la club, dar n-a făcut nimic.

Și rezemîndu-și capul în mîini, deznădăjduitul chip
din oglindă lăcrămează, cu sufletul lui Lehar, adus pe
ploaie și pe un murmur de histrioni...

Timică face rost de niște bani. Propune lui Leonard
să fie angajat. „Titanul” acceptă 2000 de lei pe seară.
Însă, noul patron, neexperimentat în ale reclamei, dă
Pericola bîca în primele localități ale turneului. La
Severin, după trei orașe neplătite, corul refuză să cînte.
Desperat, Timică se duce la Leonard. Acesta, pe
jumătate machiat, apare în cadrul ușii, adresîndu-se
celor juruiți să nu intre în scenă :

— Măi, fraților !...

Au cîntat de-au rupt pămîntul ! Și de-atunci nu i-a
mai interesat de sînt sau nu plătiți la zi.

Deși în alt capăt de țară, la Satu Mare, situația nu
e schimbată, coriștii continuînd să sară gajurile... Unul
dintre ei, George Franga, deținător al cîtorva rolișoare —
se reprezintă mai multe operete în fiecare localitate —
găsește în parcul orașului o hîrtie de o sută de lei. În
1925, bani nu glumă ! Seara, după spectacol, baftosul,
în timp ce-și trage pe el țoalele civile, îi spune unui
coleg, Bebe Munteanu :

— Bebe, ești invitatul meu la restaurant.

Vocea pițigăiată a celuiilalt se clatină surprinsă :

— Ce, tu ai luat banii ?...

— Nu, ca și tine.

— Atunci, cum ?

— Ce te privește ?... Sînt procopsit !

Suta de lei era sută. Viitorul rostuit al trecutelor
vieți actoricești în rafturile muzeului născocit de el, tinăr.
Foamea nu plîngea la rampă, amețită de entuziasme
juvenile... Credeau toți în Leonard ca într-un Christ. Se
hrăneau mai puțin cu piine, și mult mai mult cu ideal.
Totuși, tinerețea celor doi, răzbunîndu-se pe zilele lipsite
de pînă atunci ale turneului, benchetuește nabab la res-
taurant, oprindu-se, amețită, în zori, la casa rău famată.

Aici, stupefacție : Leonard, Tîmică și Schwartz-
mann, capelmastru!

Surprins de apariția celor doi, Leonard, se por-
nește pe un rîs năvalnic, întretăiat de deslîinate
recomandări :

— Ha !... ha !... ha !... Ha !... ha !... ha !... Voi
aici ? !... Ha !... ha !... ha !... Beți, mîncăți și... iubiți ! Eu
plătesc !

Și cei doi, deși sătui — din sută — fac plăcerea
prințului de poveste. E greu să înfuleci cînd ai mîncat,
dincolo, pe săturate... Cupele plesnesc fosforescent, a
ceardaș.

— Beți, mîncăți și... iubiți !

Spre dimineată, împiedicați printre traverse,
ajunși cu greu la vagonul de turneu din gară, cei doi
coriști întoarnă capul, parcă să revadă dintr-o privire
ceva din drumul parcurs. Lumina soarelui strălucește

fierbinte pe șinele paralele, și printre ele, Leonard, agățat de Timică și Schwartzmann, se oprește din loc în loc, cîntînd hai-hui, numai pentru sine :

— Am un leu... (gest suveran cu degetul)... și vreau să-l beu !

D e-o vreme obosește în scenă, cînd altădată zburda... Simte anumite eforturi, cînd înainte se ducea pînă la fund, în plin... Junghiurile sînt și mai neiertătoare, mai adînci. Transpiră. Și înainte era learcă de apă — la fiecare operetă trei cămăși, făcute nod, aruncate... Însă acum, la finele reprezentației trebuie să stea o vreme lungit, să se odihnească, n-o întinde imediat la circiumă... îl scutură frisoane. Inima îi bate ca unei păsări încolțite căreia i se retează zborul. Presimte că nu e bine, de aia nu se arată la doctor. Mai curînd să nu știe adevărul. Ce sănătate a avut, de lup de mare ! Altfel cum să creezi aproape 200 de operete ? Să cînti, în timpul ocupației germane, seară de seară, operete diferite, doi ani, fără dublură ?

Acum, cînd se demachiază, ochii i se tulbură, ca marea în care s-a stîns o stea... De pe cristalul oglinzii culege altă figură, fără zîmbet, în panică... Unde e surîsul acela îndepărtat, pierdut în miile de spectacole, să le aprindă ?... își acoperă ochii cu palmele, să-și limpezească amăgirea... Să nu se mai vadă...

În turneu, la Galați, în birjă spre Brateș, îi spune
lui Nik suflerul :

— Să-mi aduci liliac alb la înmormîntare...

A fișe enorme anunță spectacolul de la Marsilia cu
Baiadera. Textul reclamei concis : „Leonard cel mai mare
artist de operetă din lume”.

**Fără doar și poate. Nici
Girardi, protagonistul de
la *An der Wien*, nici Marischka la
Budapesta n-au întrunit
perfecțiunea atîtor calități
artistice. Despre
frumusețe și farmec, să
nu mai vorbim**

.De la repetiții Leonard se impune ca artist ex-
cepțional, cîștigînd admirația partenerilor. Însă, în seara
primului spectacol, nenorocir-e : are febră 39 de grade !
Sală mare, toate biletele vîndute, directorul se ceartă cu
doctorul teatrului care sfătuiește pe cîntăreț să abzică.

Antreprenorul e intratabil. Premiera fără protagonistul anunțat cu excesivă reclamă, e catastrofă !

Și „titanul” pășește pe scenă uitînd de boală... De-a lungul spectacolului aplauze interminabile la scenă deschisă punctează fiecare final de arie ; Leonard electrizează dificilul public marsiliez ; duce sus de tot, ca perfect sănătos, magistrala interpretare a prințului Radjani, devenind idol. Așteptat la ieșire de tumultoșii admiratori este purtat pe sus pînă la hotel, Marsilia vuind de strigătele *Vive Leonard ! Vive la Roumanie !...*

A doua zi nu mai este bolnav. Elogiile presei excesive. Autorul operetei, Emmerich Kalman, îi telegrafiază, mulțumindu-i călduros. Gazetele pariziene atrag atenția că Franța are oaspete un foarte mare artist de operetă, tenorul român Leonard.

Cu săli rase, au loc 40 de spectacole, în care reprezentantul nostru, socotit fără egal, se acoperă de glorie.

Urmează Parisul. Leonard își întinde triumful pe 120 de reprezentații cu *Baiadera*, la celebrul teatru *Mogador*. Noaptea de după cortina căzută îl poartă, elegant și superb, prin cele mai luxoase localuri, unde, avînd invitați peste invitați, personalul care-l servește, deși obișnuit cu miliardarii, rămîne surprins de desfrînata-i dărmicie în aruncarea bacșișurilor... Față de acest fel al lui, fără limită și fără măsură, unul din patroni îi ștampilează, legendar, starea civilă :

— Nu încape îndoiala... Trebuie să fie un prinț indian !

Leonardinele gene ale aurorii cunosc adevărul ; de aceea, în fiecare dimineață, petrec artistul român spre binefăcătoarea ocihnă...

De la Paris, cu caligrafia-i splendidă și cu sufletul tandru, scrie nobilului vechi prieten, Nicolae Soreanu :

Paris

26 Febr. 1926

Dragă Nene Nae,

Nu'ți imagina că fiind departe te-am dat uitărei.

Mă lupt cu succesul !

Am foarte mare succes cu Bajadera pe care aseară am jucat-o a 32-a oară. Cu tot șovinismul lor Parizienii mi au făcut un mare loc în simpatia lor. Sunt primit cu aplauze și bisat și trișat în fie ce seară. Dupa premieră vreau două, trei gazete m'au mușcat rău, ieșindu-le ura a tot ce e actor străin pe nări, dar acum tot aceleași gazete de urlă de succesul meu. Știi vorba aia : **Vox populi, vox**

A Â

.\f Lu.

if ■■■ kl

me fjiM** 'l"

4\$»««', tu*

'/i.'t . <rl,Vc <Y«* H fi*/: ■ . ' " ' . ' .

r -fit

Jbtf tff.fnt ■ ,/ < . r.f.i . > ' ■ ■ ■ ■ <

, 't> X

>Wf< 7 ı ü'W f.!» . ' ' < ^ .

/ , 8j.

■le tjt

Ü iz,;
*J4+ U<i 'Ht< im l
m « fir^u.
/ < L ■ f... w 1 + (p)q, ' ■

yDei; au văzut că lumea zice bravo, zic și ei acum la fel.
 Eu voi mai juca piesa cel puțin pînă pe la 15 Aprilie
 când se va serba a 100-a reprez. și când se va închide și
 sezonul de iarnă, începînd cel de vară cu un fel de revistă
 operetă engleză.
 De toamnă am propoziție să joc „Orlof” o nouă
 operetă.
 Să vedem ce voi face în țară mai întîi unde voi sosi
 între 15 Aprilie și 1 Mai și unde mă voi grăbi să’ți strîng mîna
 cu aceeași dragoste ca în tot de a una.
 Primește te rog toată simpatia mea unită cu o
 frățască îmbrățișare
 Leonard
 14 Rue de l’Arcade

Revenit la ai săi,
 crede nestrămutat în
 steaua operetei, dragostea lui din totdeauna... Blindat
 cu gloria străinătății, aduce pe Adele Baum de la *An der
 Wien*, își face trupă și închiriază Eforia. Reprezintă
 opereta lui Kalman *Contesa Maritza*, cîntînd inegalabil
 aria *Zi țigane*. Cele 12 discuri pe care le imprimă la
 Columbia, sub bagheta lui Egi- zio Massini, se epuizează
 din prima zi.

Bucureștiul nemairăspunzînd ca altădată, pleacă
 în turneu cu opereta lui Kalman și alte cîteva.
 început de turneu.

Premieră la Galați : *Prințesa Circului*. Sint tristețe
 zile ale lui Leonard, după întoarcerea de la Paris ; e
 stagiunea bucureșteană, cu *Prințesa Circului*, *Contesa*

Gaby M i c h a i l e s c u

Maritza, Fire de artist, Contele de Luxemburg, prelungită în provincie.

Orașul de la Dunăre, în undele căreia maică-sa, rătăcită, se oglindise tinăra, și-l ivise miraculos, înalță cortina unei noi expediții, girate de celebritatea adulatului artist.

Ansamblu peste o sută de persoane. După al său obicei, cu toate că turneul este cu vagoane, Leonard stă la hotel. De astă dată cu Nicu Kanner, interpret de comică esență în operetele reluate după întoarcere, cîț și în *Baiadera*, la Parc, înainte de plecare.

După instalarea la hotel, lăsînd în cameră din aerul nonșalant ce-l caracterizează, la ora 10 dimineața, Leonard, împreună cu Kanner, fac primul drum la teatru, să vadă cum stau cu vînzarea.

Casierul moțăie, de noaptea pierdută, probabil, în opulența de la „Sure”... Ghișeul somnolează și el, nesolicitat. Cîțiva clienți cam rătăciți, surprinși de necrezuta apariție, atît de apropiată, a marelui idol programat pe diseară. Trec și ei, astfel că Leonard poate ataca :

■ — Cum stăm ?

Oftînd, casierul ridică din umeri :

— Foarte slab !... Ați nimerit epocă proastă.

Kanner nu e gata să-și înghită trabucul, cum ar fi făcut-o Vampiru... Deși știe, precis, că la teatru soluțiile nu vin pe loc, se mișcă încoace și-n- colo, cu

proverbialu-i optimism, trăznit de mogil- deața
vinzătoare de bilete, înfricoșat de ochii mirați ai
tenorului, revenindu-și cu greu, într-un târziu :

— Mai e pină deseară...

Mîndru, Leonard nu e obișnuit. Renunță la orice
pertractare. Și înainte să părăsească nefastul tăn- cuș
fără plătitori, se arată indignat tovarășului de machiaj :

— Ce căutăm noi să jucăm operetă, în orașul
ăsta ? E localitate de revistă și de gagici...

Tovarășul de haiducie și de somn mai mult fumat,
nu ivește argument susținător. În fața iras- cibilității
„titanului", a pierdut și șubredul piuit de adineaori...
După enervatul cîntăreț, pe care nu prea l-a văzut așa,
pornește, mut, ca o fîntînă secată...

După amiaza, la hotel, e cea a unor condamnați...

Noroc cu scrumul tutunului, care în viața teatrului
poate goni vorbele, ce foarte des încurcă. Marja
spectacolului apropiindu-se, pe timpul ce n-a ținut cont
și a înaintat, la 6 seara, Kanner și-a mai revenit. Rupe
liniștea, toarsă în palele de fum :

— Să mai facem un drum la teatru.

— Să facem, acceptă Leonard.

Casierul este la post.

De astă dată, atacul este al, comicului :

— Ei, cum mai stăm ?...

Ridicînd geamul care-l transmite turbure, rao-
gildeața, pxin viu grai, se înfățișează destul de umilită :

Gaby Michaiescu

— Trag nădejde să putem face o jumătate de sală.

Leonard se înfurie :

— Păi pentru o jumătate de sală, am făcut eu montarea asta ?... Nu mă mai vede Galațiul toată viața !
Față de drasticul verdict, Kanner, scotocește inutil prin teșcherea ultima încredere, doar o da peste ceva din tabacul amețitor al optimismului. Momia de casier nu articulează nici ea prisosul altor vorbe. Astfel că, mîncîndu-și trabucul, rubicondul comic dispare după prințul operetei, cîmpit...

Seara, la teatru, înainte de spectacol.
Încurcata liniște din cabină bizuie a deces. Pe fețe triste, machiajul se rășchiră. Nu plouă cu con-fete, ca-n serile de bal, și nici cu vorbă pripit veselă. Lăsate pe tinjeală, fardurile nu se întrec să încondeieze frumuseți... Crețarul nebănuit după spectacol în vestă face pasiunea mai rece.

Trecînd ora 8, Leonard, cu greu, subliniază celui ce se boiește lîngă el :

— Kanner, uită-te pe gaura cortinei, vezi cum mai e...

Reîntors rostogolit de la al „patrulea perete”,
•comicul nu are cu ce îmbărbăta grijuliul director, pradă crispată a oglinzii :

— Cred că o să fie jumate sală...

Și tot el, imediat, pradă circumstanțelor :

— Da, totuși, să jucăm frumos, e premieră. Să sperăm că în alt oraș va fi mai bine.

— Ce înseamnă, dragă Kanner, mai bine ?...

Operetă fără un leu subvenție și cu 110 persoane după mine...

— O să mai scădem și noi din lefuri.

Continuînd încondeierea ochilor codați, Leonard, zădărnicește bruma argumentului :

— Poate tu. Nu ăilălți. Ceilalți sînt în stare să-mi ia și verigheta din deget...

Din nou tăcerea fulguiește peste lumina tulbure a cabinei, căci a plesnit și un bec... Undeva, în Prater-ul vienez fulguiesc armoniile lui Strauss peste patinatori... Trabucul lui Kanner sfîrșie, nemernicit de presimțita seară fără glorie, în timp ce oglinda aprinde țigară de la țigară, una într-alta, întristatului frumos prinț de alături...

Ora 9 fără un sfert.

Frîngînd atmosfera, de neîndoiros eșec, Leonard, înainte de primul gong, tentează încă o dată afluența :

— Kanner, ia mai uită-te... Vezi a mai picat vreun băcan prin sală...

Cîine credincios, comicul e gata să iasă cu capul prin faldurile cortinei.

Surprizele teatrului sînt, însă, fără măsură, și nimeni nu știe nimic... De asta, în aceeași clipă, mustind de veselie ca un ciștig la loterie, comicul revine, dîndu-se peste cap. Proțâpît în ușa cabinei, cu lacrimi în ochi,

Gaby Michailescu

face țândări tristețea înșurubată, urlînd apucat spre Leonard :

— Sala e plină pînă la refuz, cu lume în picioare...

Și obosit de așa victorie, numaidecît, alunecă pe scaun.

Neimpresionat, superbul cîntăreț, primește replica firească. Ridicîndu-se, dominator, peste trupul celui făcut cocoloș, după o pauză jucată magistral, aruncă vorbele așa cum numai el știe, șmecherește :

— Măi, Kănăraș, știi tu unde m-am născut ?... La Galați, mă ! ăsta-i orașul meu ! ! !

Moare Gheorghiu-Klampas, artist român, care se culca mai mult îmbrăcat, la lași. A, nu de frig, să fie comic... În clipa cînd îi vine trista veste, și lacrimi îi împinzesc aducerile aminte. Leonard știe că e bolnav de plămîni.

Un timp se odihnește la Focșani, de unde, rămas pe praf după spargerea trupei lui Poenaru, scrisese lui Băjenaru să-l miluiască intervenind pentru un angajament, „*de o're ce știți că îmi place să muncesc*”... Avea 17 ani. Cum trece viața !... Și mai ales, pînă la urmă, ce face din noi !... Primul lui autograf : „Iubitei, pe viață !” Ce s-o fi ales de frumoasa Roro ?...

între București și provincie, fără să se îngrijească de boală, dăruirea lui e la fel de fierbinte, excesivă.

Tușește, răgușește, însă transfigurându-se în așa puternică măsură, perfecțiunea artei sale nu lasă dubii. „Zice” pe muzică... Ținându-se în ultimile țîțîni, furate dumnezeirii, măreția lui se duce pînă la capăt... Toamna la Buzău, pe vînt și burniță, ridică grădina „Triumf”, năvălită de lume, în picioare, cu *Haina galbenă*. A venit tatăl lui Leonard. Neexistînd loc, Cazes îi pune un scăunel în culise. Bătrînul își pierde din ochi odrasla, care-a făcut din viață triumful operetei românești în lume... Se întetește vîntul, și ploaia, a apropiat prohod... Fascinația artistului șterge urmele timpului — nimeni nu se ridică. Și, cu vîntul cuibărit în piept, Leonard „spune” cutremurător romanța... Plînge lumea ca la o iremediabilă despărțire... Frunzele plînse, plînge și ploaia, plînge sârmanul tatăl său... Și la încheierea operetei, vîntul zbate cortina ca pe o aripă a morții...

Făcînd mare succes, joacă, seară de seară, cît și trei matinee pe săptămînă, la Teatrul Alhambra — actualul Teatru Mic — comedia muzicală *Lam- pagiu de seară*; libretul Nicu Kirițescu, muzica Raoul Scully.

Din nou ia drumul provinciei, cu săli neîncălzite, lipsă de confort și oboseală care îl secătuesc. Nu se cruță. Știe că el este piinea celorlalți. Merge în plin la dezastru și și—1 grăbește. Coriștii se fac a nu-i auzi tușea, scapără scînteii de credință.

Gaby M i c h a i l e s c u

Martie 1928 : intră cu *Obraznicul* la Eforie. După care pleacă în turneu. Îl aud bine...

„Cînd ești obraznic Ai parte de praznic...”

Bun și blînd ca o liană, excesul de dărnicie nu-l părăsește. Larghețea îi e fără ostentație, firească. Una văzută cu ochi proprietate. La Craiova. Turneu cu opereta *Obraznicul*. Restaurantul „Pașa”, de sub teatrul unde avusese loc aplaudata reprezentație, este neîncăpător, craiovenii dînd năvală să fie în preajma idolului, care are masă rezervată. Toate privirile sînt într-acolo...

Leonard fumează, fumează... Privește printre genele obosite, de-atîtea nopți de spectacole, lumea aceasta dezlănțuită, bucuroasă de prezența lui. Coriștii, credincioși, își simt „titanul” covîrșit de alean... Scapă, deplasat, cîte-o glumă. Parcă n-ar fi masă actoricească. Da : Leonard nu mai are 20 de ani — a împlinit 41. în fumul tutunului, ben- chetuiala vinului de la celelalte mese, poate îi plînge pe strune tinerețea, și țigara strivită, aprinde o alta...

Dar se face liniște. Pe estradă apare cîntăreața. Focoasă, nurlie, purie. Primașul se duce în spate, să-i țină isonul, cu toți balaoacheșii lui.

Caut reacțiunea legendarului cîntăreț. Leonard ascultă atent, cu priviri susținătoare. Se arată interesat, respectă „producția”. Cîntecele de of și inimă albastră îi înveselesc chipul. Participă. Și fiindcă aplauzele

celorlalte mese sînt dezîlnate, scurte, borşite în vin, insistă cu ale sale, dominator. Cu el, coriştii, puii lui şi ai lui Strauss...

Se vede însă că între devotaţii noptîlor se nasc, cîteodată, invizibile punţi, întîlniri sufleteşti fără greş. Căci, cu tot girul încurajator, ghicind adîncul tristeţii renumitului artist, lăutăreasa schimbă de program. Tînguirile romanţelor aprind ţigară după ţigară, prinţul operei privind departe, acolo, unde începe sfîrşitul...
„Tu care eşti pierdută”...

Stăruind numai către el, duioasa îşi încheie programul, pierdut, sfîrşietor, nostalgic...

N-am remarcat dacă Leonard a aplaudat. Cred că nu. Am văzut însă bine, cum Titi Botez, la cererea corifeului, a adus cîntăreaţa la masă. Şi Leonard, după ce a închinat un pahar cu fisticăala ei, şi-a scos briliantul de pe deget şi i l-a dăruit. Apoi s-a ridicat, plecînd la hotel.

Toamna lui 1928... Cînd l-am revăzut la Bucureşti, Leonard îşi cînta agonia... Acelaşi cutremurător mare artist. Pe Sărindar în jos, unde activează actualul teatru Mic, prinţul tinereţii noastre vrăjea melodios luna,, cu ultimile răsputeri, printre hemoptizii...

O dulce comedie muzicală de Robert Stolz, *Fritz*. Rolul unui frizer care găseşte în foyerul unui teatru un monoclu şi e luat drept conte... Trupă credincioasă, cu

Gaby M i c h a i l e s c u

Zamora, Tantz Cutava- Barozzi, Ștefania Popescu,
Roland de lassy — Ti- mică plecase la Iancovescu —
pitorescul Gogu Cha- mel, Cesar Theodoru, Niculescu-
Brună, viitorul ci- nematografist Jean Georgescu, Ștefan
Glodariu, un pistruiat puști, băiat la frizerie, Nicu
Vulpescu, Olgața Habel, cea ferfenițită de amoare după
Leonard. La pupitru Schwartzmann și la ușa
cabinei „titanului”, zăvorită de înfiorătoare tristete, ve-
chea-i cabinieră, Mama Lena. Spectacolul îl poartă pe
umerii lui, îndoiți de boală, același Leonard făcând săli
pline într-un București ciștigat sută-n sută de
cinematograf. La Bulevard-Palace, *Fantoma cu masca de
vampir* cu Lon Chaney ; la Select, *Martirii dragostei* cu
Olga Tschekova, Hans Stuve și Angelo Ferrari ; la
Trianon, *Condicuța galbenă* cu Ana Sten ; la Lipsani,
Jocul cu dragostea cu Harry Liedtke ; la Gloria, *Domnul
marchiz* cu Gösta Ekman ; la Marna, *Femeia torturată* cu
Lily Damita ; la Jupiter, *Doctorul Schäfer specialist în boli
de femei...*

Printre atâtea celebrități de celuloid viața lui
Leonard își picură singele seară de seară, pînă o mai fi,
fără ca cei din stal, aduși de geniul artei leonardine, să
știe ceva despre tumultul însingera- telor chinuri. Cîte
din femeile prezente nu-i sărutaseră urmele pașilor pe
zăpadă ?... Nu se vede că imensa-i vrăjitorie se mai ține
de un singur șui fir de lună, care de marele vrăjitor

depinde să se rupă... Veniți la teatru, nici gând de
supremul calvar, de Golgotha lui... Cîntă duios,
cucernic...

Lună tu, secrete știi...

Secretul lui : se duce voit spre moarte, sublim
martir pe crucea operetei românești... După aplauze,
năvala singelui îi colorează batistele cu care, mascat, nu
reușește să-și învingă tușea rebelă. Iese în culise, și
numai partenerii știu de ce... Batistele încleiate de
sîngele expectorărilor, mototolite în buzunar, Leonard
reintră, mai palid, să continue firul personajului.

Dacă tu pleci

Atunci mi-se duce norocul...

Se transfigurează, cu
viața picurînd din el, cu
fiecare clipă, pe scîndurile
scenei... Luminile rivă-
lilor trec prin fața-i pală
ca prin petalele unui
trandafir ce dă să

Gaby M i c h a i l e s c u

moară... Sveltețea de-
altădată dă în jos și părul
lui bogat, numai cârlionți,
a început să se rărească.
De pieptenii ce-i furaseră
buclele, ori de atâtea
mîngîieri femeiești ?... în
antracte se zăvorește în
cabină, de unde nu se
mai aude decît toaca
tusei, asmuțită pînă la
gong de otrava tutunului
pe care nu înțelege să-l
lase. Tristețea ochilor

adânci — altădată
scăpărători de veselie și
vrajă — e fără margine, în
prada tulburătoarei
finalități. Știe că nu mai
are cum să scape

.Că totul numai așa și nu altfel, fusese hărăzit la 13 decembrie 1886, data ivirii pe lume... Să ghicească armonia fiecărui cuvint din replică — lecție de teatru, mușcînd cuvintele cu gura plină ca pe niște rodii ; să-i plîngă melodia, cald duios nu- anțînd-o în salturile inflexiunilor și să și-o îmbărbăteze cu proprii „floricele”, cu o supremă captivantă voluptate. Să facă din poveștile de iubire alean sufletelor îndrăgostite de arta lui, miraculoasă. Să fie haina pe el altfel decît pe oricare alt declanșator de modă, fracul, canotiera, pelerina, tunică ofîțerească, fularul, pînă și țigara, într-o strivitoare deosebite, direct imperială. Să cînte în numai 25 de ani de carieră — de la 17 la 42 de ani — cum mi-a spus Maximilian, cît cinci tenori la un loc, pînă la 70 de ani... Să-și cheltuiască viața într-o permanentă farandolă, risipind sînge și averi, cum altul strivește o țigară... Să împlinească gloria operetei românești — pînă la urmă de unul singur — și să se confunde cu ea, unic, suveran...

Au venit, haine și ele, ploile de noiembrie... Vîntoasele mătură în pașii nesiguri ai „titanului” scurtul drum de la Hotel Astoria la teatru... în vremea de cîine ce-i săgetează dureros slăbiciunea, viața ce se ține de-un ultim fir de lună — și aceea invizibilă — se ferește de privirile trecătorilor, pe sub streșini ... Doi pași, din Bulevardul Elisabeta pînă-n Sărindar, Leonard obosește. îl înecă tușea, se înăbușă... începe să nu mai fie... O mai mare tristețe n-are cum, mai mult, să înfioare bur-

nița. După gulerul ridicat al pardesiului își ascunde ochii stinși, fără licăr, altădată semafoare la un voiaj pe lună... Ajuns primul la cabină, se clatină... Fără putere, e obligat să se lungească. Amăgire, un păhăruț de coniac. Și în continuare, la fel neas- timpărului lui, blestemul tutunului...

Duce spectacolul pînă la sfîrșit. A scăpat astă seară... Dar mîine ?...

Reîntors, mai puțin șovăitor la adăpostul umbrelor miezului de noapte — *Ce bine-i la Maxim...* — singur, în camera de la hotel, adoarme greu, torturat de pustiul sufletului...

Hemoptiziile se întetesc. Doctorul îi interzice să mai apară pe scenă. Leonard își dă seama că începe să devină o amintire...

Nu se potolește. Se tîrăște la teatru. Și de explozia rampei ațîță ultimii cărbuni, diamante care abia mai biază, reamintind, într-o străfulgerare de vecernie, jăratricul care fusese, întreaga lui carieră. A mai trecut un spectacol, dat în plîns... Cu priviri semi-admirative, cutremurate cînd urmele gigantului psalmodiază, înșingurat...

Lună tu...

Un strop de speranță se amestecă în sîngele răvășit ce dă în afară, să curme respirația, să țin- tuiască pleoapele... La sfîrșitul reprezentației, cheamă în cabină

pe un tînăr actor care joacă un rol de proză, Niculescu-Brună.

— Fii cu ochii pe rol... Nu ştiu ce se întîmplă...
Şi doctorul ăsta, fir-ar să fie, care nu pricepe ce e între mine şi scenă !...

— Dar, domnule Leonard...

— Dacă pic, să intri cu tot curajul. Altfel se închide teatrul, rămîn atîția fără angajament... Şi cînd mă fac bine, îţi promit să pun opereta *Violonistul* ; o să joci rolul tînărului şi eu pe bătrîn.

Amăgit, de aste vise de viitor, cu tînărul de 26 de ani după el, părăseşte mai uşor amărăciunea cabinei. La ieşirea din teatru, o superbă dansatoare, Novelli.

Leonard îi înclină o elegantă reverenţă, precum altădată reginei Maria la Parc, cînd frumoasa augustă insista cu aplauzele, peste ale celorlalţi, prinsă de farmecul imensului artist-eîntăreţ... între Palat şi Scenă şoaptele de iubire au fost, n-au fost, însă lumea vorbise — cum obişnuieşte — în- cîntată să păteze poezia cu coroană a splendorilor orhidee trimise...

Impresari adevăraţi, pe degete în lume... Unii defăimează chiar pe artiştii pe mîna cărora cîştigă bani. De cîte ori i-o fi spus „titanul” impresarului său, Louis Cazes :

— Mă, Caţ, fă-te, mă, folositor ! Evreul-franţuz : hu-hu-hu... întocmai unor femei care, nesocotite, nu-şi dau seama de personalitatea soţului. Ba da, cîteodată

după moarte... „Umbra” neconcludentă, a petrecerilor sardanapalice, a uitat că Leonard l-a ferit din ghiarele nemților sub ocupație. Mai ales, potrivindu-se la măsuri, cite costume de haine, paltoane, pardesie, lenjerie, încălțăminte și pălării, i-a „scăpat” tenorul în generozitatea lui princiară. Bașca banii, dați cu ghiotura. Sau cei aduși de Luică de la casă, luați fără vreodată Leonard să-i numere...

Odată acesta a vrut să pună la punct hu-hu- hu-ul. Și s-a oprit la Nea Costică tipograful, în Câmpineanu. Patronul tipografiei „Cultura”, unde se tipăreau pe-atunci afișele teatrelor, avea o slăbiciune de marele cîntăreț, că i-ar fi lucrat și gratis. Se comandaseră mari afișe, din câteva coaie, pentru *Voievodul Țiganilor*. Textul :
Celebra operetă VOIEVODUL ȚIGANILOR
cu

Tenorul N. LEONARD

Și „titanul” convine cu bunul Costică Niculescu, la ultimile zece afișe, cînd se trag, să se schimbe forma. În loc de N. Leonard să apară, cu aceleași enorme caractere, numele impresarului, Louis Cazes. Aceste câteva afișe urmînd să fie așezate în pachet deasupra.

La două zile, directorul își ia la refec subalternul :

- Mă, Caț, ce ai de gînd cu afișele ?
- Sînt gata ! Telefoniez să le aducă de la tipografe.

Se prezintă însuși Nea Costică. Și arătându-se curios să vadă cum au ieșit, Leonard dă ghes impresarului.

— Desfă pachetul, să le vedem !

Consternare !

Perfect serios directorul reproduce apăsător textul :

Celebra operetă VOIEVODUL ȚIGANILOR

cu

Tenorul LOUIS CAZES

Cel de pe afiș se freacă la ochi, își dă cu pumnii în cap.

— Nu se poate ! Hu-hu-hu ! Greșeală, tenorule !

— Nicidecum ! Ți-ai pus numele pe afiș, ești

obligat să cînți. Cînți sîmbătă seara !

— Nu, în vecii vecilor !... o zbughește huhurezul, după ce s-a convins că și al doilea, al treilea, al patrulea — deci toate afișele sînt tipărite cu numele lui...

La cîteva zile, dejunînd la „Ileana”, lîngă Cișmi- giu, unde e azi magazinul „Spicul”, Prefectul de Poliție împărtășește lui Leonard defavorabila impresie pe care o are despre impresarul lui :

— Nu face nimic... încurcă lucrurile !

— Și ce te doare ?

— La trampa ta s-ar cădea un om serios.

— Nu te înțeleg.

— În definitiv : cît îl plătești pe lună ?

— 8 000 de lei.

Scotînd un teanc de bancnote, pe serie, în banderolă,
stăpînitorul ordinei bucureștene, îl întinde cîntărețului :
— Ai o sută de mii de lei... Dă-i leafa pe un an și
dă-l afară !

Vădit supărat, tenorul izbucnește :
împarte-i gardienilor tăi, să nu mai jăcmă- nească
damele ! Eu tot cu Cazes rămîn !Drept care, acum, cînd
pe ploaie, pe vînt, și chiar pe indiferența oamenilor,
Leonard își dăruie mesianic viața pe sfințenia scenei,
impresarul, dra- gul de el, nu prea apare la teatru...
Afurisit blestemat franțuz ! Să fi fost în locul lui...

Din nou dă în amurg.

La fel Leonard se împleticește spre teatru... De la
un balcon cîneva fluieră : intrarea din *Prinț și bandit*.
Tira-tara-tara-tira... Puțina viață tresare, de urmele
aducerilor aminte... Cînd stătea la „Continental", ăsta
era semnalul pe care i-l fluierau Timi- că, Nik, băieții, de
jos de sub fereastra camerei nr. 4, colț cu Regală. îi
chema sus. Și îl găseau jucîndu-se cu frumosul lui cîine.
Era vremea cînd la intrarea în scenă parcă intra Zagreb
pe hipodrom ! Acum... Cînd bate gongul, i-e teamă să nu
se prăbușească pe scenă.

Deschizînd ochii pe el, copil fiind la Cra- iova,
mărturisesc că nu m-am ținut pe urmele nici unui alt
corifeu cu o mai delirantă idolatrie, cu o mai desperată
pierdere de sine. De la prima operetă în care l-am văzut,

roadele artei leonardine mi-au dat atîta stranie dulceată, belșug de vise și de șăgalnică fericire, că n-aveam să mă mai lecuiesc toată viața... Frumusețea, fascinația, fiorii măiestriei dusă la paroxism, acea rugă tulburătoare îndreptată firmamentului înstelat și în egală armonie sufletelor oamenilor, punînd stăpînire pe mine,, am alergat după acest *altceva* al lui, să mă prăpădesc de nesfîrșită venerație, de nesăbuit dor... Am gonit năuc, însetat de amoare, să-i prind filajul dulcilor inflexiuni, cea mai ușoară schițare de gest, transfigurarea fierbinte, în tot ce juca și cînta, atît de personal, definitiv. N-am nescotit rarismul privilegiu de a fi fost rob de geniul lui și mi-am pierdut tinerețea neghioabă, cleștarul credinței, sufletul, în această eternă primăvară a dorurilor mele care era Leonard... Dăruindu-mă lui, cu tot ce aveam mai adevărat — neîndoios în mai slabă măsură ca el mie — m-am lăsat săgetat de moarte de măreția glorioasă, iubindu-l cît toate îndrăgostitele la un loc...

De asta, acum, cînd burnița țese splenul orașului, și pe Sărindar la vale începe să se bănuiască crepusculul Luceafărului, mă zbat amarnic ce făgaș să apuc ca, poate pentru ultima oară, să-i fiu în preajmă...

Șovăitor, cu greu, am urcat într-o morocănoasă amiază scara Hotelului Astoria, unde Sever Herdan, om

de omenie, pusese la dispoziția lui Leonard o cameră obișnuită. Ploua, ca de obicei. Agoniza noiembrie, într-o cumplită tristețe, de fum... Nu frunză, nu floare ; doar imortelele... Oprit în fața ușii, bătăile inimii mi-au zvicnit în gît. Ciocănind tremurat, cît să nu se audă, am apăsât clanța.

Falnicul idol al copilăriei mele, cocîrjat, în cămașă de noapte, fuma ciucit în gura sobei, suflînd cenușii din vatră fumul amețit de plămîinii deteriorați, să se ducă pe horn...

N-am apucat să-i încredințez că sînt venit să mă prostern gloriei sale. Am dat să spun ceva... Însă el, dînd viață amară altei țigări, mi-a făcut semn cu degetul pe buze, să tac, să nu-i tulbur misterioasa alchimie...

Înmărmurit, mi-au dat prin geam, în ochi, picăturile de ploaie... Toate regretele în ploaia de-afară ; cît putea să semene cu cea de la Buzău, de la grădina „Triumf”, cînd, la *Haina galbenă*, tată-său, neavînd loc, pe scăunelul din culise se scurgea de mîndrie la disperarea lui în romanță...

La a treia țigară, o chintă de tuse i-a scuturat jalnic umerii îndoîți. Nu-mi dădeam seama dacă în felul ăsta Leonard nu-și ușura drumul printre stele. Am îngîlimat :

— Domnule Leonard...

Mi-a răspuns cu un gest pierdut... Cum ar fi vrut
să concretizeze... A trecut tot... S-a dus... Fum...
Și i-am simțit mîna fierbinte — ardea — în mîna
mea, de adio...
Plînsul sufletului meu năruit a fost tot ce-am lăsat
acolo, pe lespede ce și-o trăgea singur pe existența lui
și a noastră...
L,a cîteva seri, o puternică hemoptizie.
În mijlocul spectacolului gigantul se prăbușește pe
scenă.
Nu mai are vlagă să înnoade firul personajului, să
sfîrșească reprezentația.
Pălesc reflectoarele, se sting luminile rampei...
Este dus la sanatoriu Doctor Antoniu de la Șosea.
Conducerea teatrului, Sică-Milorian, negusto-
roasă, decide continuarea spectacolelor cu *Fritz*.
Costumele lui Leonard trec pe tînărul Niculescu- Brună.
La fel afluență de public ; care află de înlocuire prin
anunțul făcut la rampă înaintea fiecărui spectacol.
Se speră titanul să revină...
La sanatoriu, Leonard nu primește pe nimeni.
Detestă să fie compătimit. Vrea să rămînă cum a fost,
întruchiparea splendorii. E în deruta unor zile negre, în
care deselexpectorăriînsîngerează cerul din fereastră,
săgetat de păsările călătoare... De nici un ajutor, din
contra, îl îneacă otrava tutunului ... Țigară de la țigară. Îi

agradează pierderea singelui ; ore întregi lungit, fără
grai, cu hăul singurătății care simte treptat cum îl
înghite, fără rost pe lumea aceasta...

Cîteodată, scuturat de febră, se tîrăște pînă la
geam.... Se canonește să-l deschidă. Aplecat peste
fereastră, vîntul îi șuieră, a ducă, în părul nepieptănat.
Aerul rece îl amețește încît se ține de cer- cevea, să nu
pice. Asprimea începutului de decembrie îi răcorește
pleoapele grele, fruntea, lobii urechilor, ușurîndu-i
fierbințeala. Privește dus Șoseaua străjuită de pomii ce
și-au pierdut frunzele... Altfel decît el, cu norocul de a
renaște... Au fost odată bătaii de flori, cavalcade, și
cîrduri de îndrăgostiți ce se înlănțuiau *made Leonard*. De
unde să știe că peste ani, cînd nu va mai fi, doar amin-
tire, nu departe de agonia acestei imense tristeți, piatra
lui de nemurire va limpezi cerul în ochii altor
îndrăgostiți, stîrnind sărutări pătimașe, simbol al eternei
primăveri, a iubirii ?...

Renunțînd la îngrijirile medicilor, pe 4 decembrie
părăsește sanatoriul.

Cîteva zile se chinuiește acasă la Cazes.

Are certitudinea morții.

Ținînd să sfîrșească departe de lume, singur, cere
impresarului să-l ducă la Cîmpulung, la tatăl său.

Cade în brațele bătrînului pensionar aproape stins
de atîta ardere scenică neegalată de vreo altă carieră !

De cînd lumea și pămîntul perspicacitatea „dis-tepților" a socotit, fără drept de apel, că artiștii pun ban pe ban. Se și vede : după desprinderea lui Leonard de București, femeia de serviciu de la hotel, cotrobăindu-i în șifonierul camerei, găsește un plastron rupt de cămașă de frac... Atîta tot, pe urmele celui ce fusese plătit cu fișicuri de napoleoni de aur !

Iar la teatru, în costumul de frizer din actul I, înlocuitorul, Niculescu-Brună, dă peste o batistă în totul de singe.

Pe urmă s-au pornit zăpezile pe lume... A nins peste Cîmpulung cît pe Leonard să-l troienească... Lupii sînt la drumul mare și mușcă gerul, în lipsă de altceva. Pier pînă și vrăbiile, fără piuit, în streșinile vătuite cu zăpadă. Iamă grea. Ca la Iași, la 1904, la Poenaru, cînd, înghețat, lipea noaptea afișe prin mahalale, golaș, în tricoul găurit... Avea 17 ani ! Își frînge mîinile sărmanul părinte, vezi bine că odrasla nu-i mai poate scăpa. De cîte ori și de ce a fost indiferent cu el cînd venea în turneu ?... Ceea ce, poate, încuviința afirmația unui gălățean din trupă :

— L-a făcut maică-sa cu un italian venit cu vaporul.

Rostuit cu capul pe perinile bătrînești, întocmai Ducelui de Reichstadt pe care-l întruchipase, Leonard își așteaptă sfîrșitul cu o resemnare de mare interpret. La

fel copilului lui Napoleon, niciodată nu i-a semănat mai mult ca acum ; n-a fost mai cuminte, mai imobil, mai tăcut... Lipsesc doar violetele, floarea lui preferată, care la Schoenbrunn imprimăvărau agonia imperială...

S-a abătut un stol de studenți. Veniți de la București. Din cei care, pe simpla carte de vizită a lui, intrau gratuit la spectacole în număr oricît de mare. La apariția nins îmbujorată a tinerilor, fața gigantului prinde urma vagă a unei bucurii trecătoare. Cu vădit efort se agață de cuvinte...

— Da, zmeilor... de la Liric pîn-acasă... m-ați dus pe sus... în lectică... N-am uitat, toamnă de aur...
Gaudeamus...

Și, suflînd greu, tatălui, înlăcrimat, de la că- pății :
— Da, tată... M-au purtat pe umeri... ei m-au dus înainte... prin Bucureștiul adorat... Roma eternă...
Quo vadis, Domine ?...

Extenuat, capul îi cade pe perină

.Un timp somnolează. Afară țiue crivățul a pier-
zanie, dar și a izbăvire...

Credincioasă, studențimea nu se desprinde. În-
tocmai coriștilor lui la teatru. Cohortă desperată să mai
pi-indă ceva din ce a fost prințul tineretii lor... Așa cum
tinerii îi pierd urma, Leonard e un înfricoșător final de
tragedie... Tic-tac-ul vechiului orologiu din perete
sfidează liniștea de moarte cu curgerea timpului... Pîlpîie
soba bătrînește, obosită, altfel decît la Hotel Rusia,
înghețată, atunci, demult... La fel, lui Leonard îi dau
genele în sprîn- cene, tivind candid ochii închiși. Așa
visa, transportat, îmbrăcat de bogdaproste — pantalon
pepit, beret, eșarfă, ghete butucănoase — lungit pe ban-
chetă în „Contele Cerșetor”.

Pierdute în reverie, trăsăturile divine ale figurii
radiau încîntător răsfăț.

Șoapta ochilor închiși nu putea fi pentru oricare,
alta :

— Luați-mă și redați-mă paradisului... Și eu v-am
dat imposibilul !

Pîcla amurgului dă în odaie. Crucificatul pe su-
ferință își revine. Deschide ochii mari ca pentru
aplauze ... E împăcat că studenții n-au plecat, încă sînt
cu el — soldații de ciocolată ai necunoscutei de la
Oradea... O să explodeze rampa și el, dezinvolt,.

are să avanseze în proscenium, căutîndu-și admira-
ratoarea...

Nu e așa.

Într-o clipită, înserarea tulbure, tristețea,

*suprapun pe scînteietoarea ogîndă a cabinei, care pînă
adînceaure îi reda dulcea companie a soldaților -de
ciocolată, cumplita desperare a unor neputincioși
credincioși jur-împ re jurul canapelei pe care agonizează
Soldatul de ciocolată. Pătată de argintul prelins, diavolul
sufă peste ogîndă, cît să se stingă...

Titanul se agață cu desperare de lanțul privirilor
din jur. Se înalță pe pernă. Vag indicînd patefonul de la
căpătii, șoptește părintelui :

— Tată, în ei îmi revăd tinerețea... Totdeauna m-
am dat lor... i-am iubit. Pune o melodie... Să mă ia cu
ei...

În priveghiul încăperii, cîntecul răsună, fără
alegere :

*Amorul ce-altă-dat Poeții l-au cîntat E azi povestea care
începe... A fost odat'...*

Același Leonard, din totdeauna : sufletul etern -al
operei românești !

Pe urmele ninse ale studenților, în drum spre
gară, plînge Strîmbă-Lemne și moare în razele lui
Luceafărul de seară...

CLîteva zile în care soarele luceşte-n geam,
încălzind, cu vise, pleoapele Făt-Frumosului din lacrimă.
Leonard se pierde în fierbinţeala aiurărilor... Ochii lui
mari, cînd se deschid, îmbrăţişînd cucernic împietrită
prezenţă a părintelui, au nebănuite nesfîrşite taine...
Cînd sârmanul tatăl meu...
Nu e aşa.
Moartea e pe-aproape.
Nu mai are putere aproape de loc. Cere tatălui să-
l sprijine să ajungă la fereastră. De gîtul lui priveşte
peste acoperişurile ninse... În soarele cu dinţi zăpada
scînteiază infinit lîngoliu diamantin... Şi fumul hornurilor
se rupe în înalt asemenea lui, Orfeu sfîşiat de bacante...
îşi acoperă ochii cu palmele. Nu de alta : să nu-i mai dea
lumina în ochi...
Un ciocănit în uşă.
Bătrînul împătureşte fărîma de viaţă în fotelul de
lîngă sobă, după cai-e deschide.

Gaby M i c h a i l e s c u

Se înfățișează o țărancă. Urîtă. Picior 42. Superb costum muscelan. La vederea palidei umbre o cutremură plînsul, cît e de huidumă. Avansează împleticit, cade în genunchi la picioarele lui Leonard și îi sărută mîinile. Lacrimile fierbinți încălzesc mîinile reci, văduvite de viață. Pe vitregia momentului plînge în neștire și tăcerea la un loc cu sfărîmata nevinovată teleleică...

Matahala dispărînd, vocea stinsă, din altă lume, scurmă în mintea nefericitului părinte, tîlcul sfărîmăturilor :

— Uite, tată, sufletele oamenilor ... scumpii... tot îmi mai dau tîrcoale... Nu mă uită... deși eu nu mai sînt...

Nu spune mai mult. Fără să i se încâlcească gîndurile, împede, se duce înapoi, numai pentru el, pe fuiorul timpului care a tors.... Țărancă iubindu-l, venea des de la Cîmpulung la București. Zdravănă ca un zdrahon, în pitorescul costum național atrăgea atenția, de se ținea Calea Victoriei după ea... Trăgea la Hotel Imperial unde locuia și prințul dorurilor ei. La plecare îl acoperea cu bani. Încît, nu numai o dată, directorul și-a achitat angajații din nobila opulență a turmelor de oi, care nu prețuiesc fericirea în bumăști, precum la oraș... Ce strivitor abis între Miorița, picior 42, și rafinata Dora, cea cu inel legal de logodnă !

Alte cîteva zile și nopți de coșmar, între viață și moarte... îi deșiră plămîinii tușea, încîrligîndu-l la fel corzilor de viță îngropate cîrțițelor cînd dă bruma... Au să umble cîrțițele" pe buzele lui care, au fost, cuvîntătoare... S-au lipit, în sărut, de Roro, petală de floare, atunci, la început... Tare se bazează pe cîrțița lui din cușcă, Nik suflerul ! De la prima repetiție îi aruncă textul :

— Prinde-l Nik !

„Pentru voi, pentru mine (sparge paharul) pentru ea ! (două lacrimi) Oh ! Baiadera...”

Schwartzmann, dirijorul, se duce pe muzică după „floricelele” lui...

— Mă, Schwartzmann, dacă doamne ferește fac bis, de unde o luăm ?...

îi place enorm comedia.

„Și cînd mi se întîmplă vreodată Să iubesc, vai, cu adevărat, Lumea zice că e joc, Nu mă crede deloc ; Cînd eu mor Din amor”.

Turneu fără vagoane și la hotel. Patru primadone și patru subrete. Elena Mavrodî, Christofo- reanca, Miciora, Apăteanca ; Florica Florescu, Ionașca, Metaxa, Marioara Cinski. 14—15 operete diferite. *Heidelbergul de azi ... Cowboy-ul ... Briganzii ... Orfeu în infern ... Gheisha ... Conte de cerșetor ... Bobsleigh ... Frantzi ... Domino Lila ... Sybil ... Vagabondul nemuritor ...*

*Rizetta ... Soțul ideal ... în sfârșit, singuri ... Mascotta ...
 Frumoasa Elena ... Lăutarul ... Suzi ... Pipsi ...
 Gasparone ... Prințesa Olala ... Dușmanul femeilor ... O
 noapte de vară ... Escrocii ... Swen et Comp ...
 Pandurul ... După divorț ... Celebrul Gabriel ...
 Paradisul ... Dragoste în zăpadă ... Ciobănașul ... Katia ...
 Soldatul Măriei ... Madame Pompadour ... Femeia mo-
 dernă ... Frumoasa necunoscută ... Doina Elveției ...
 Contesa dansului ... Anișoara ... Fluturașul ... Și-a dat
 respirația fiecăreia cît să triumfe la rampă ; n-au decît
 prostii, care totdeauna știu mai exact cele întîmplate ca
 cel în cauză, să scrie că s-a sfîrșit de nopți pierdute și de
 delirul femeilor... Trei luni seară de seară numai Brăila-
 Galați... La Iași, la Craiova, în serile turneului, cînd se
 etalau adevărate galerii de modă...
 Plînge în oglindă la *Fire de artist* ... Lui Nik i se
 rupe inima în cușcă ...
 Face și box, cu Johnsohn. Meșterul Nottara,
 Soreanu, îi țîn prețuire, întreagă. Delirul i-l readuce pe
 Ciucurette, hitru cum era... Cîte efecte într-o replică de-o
 singură vorbă ! Douăsprezece î Ca Baron la Comedia
 Franceză. Să fie iarnă, să fie vară. Nae Ciucurette poartă
 ghetе cu gumilastic... Tam-nisam, pe scenă în turneu la
 Brăila, hazul și personificarea hitră a operetei românești
 n-are de lucru și spune în actul III texte din actul II...
 Iote-te ! Înnebunește. A doua zi, la bodega „Bratu”,*

trecînd pe lîngă masa lui Leonard, încadrat de Cazes și Nik, i se adresează :

— Mă, Nae, tu ești un om de treabă.

Și-i lasă un pachetel cu un săpun și un dop de plută.

Amețit de slăbiciune i se perindă învîlmășite... și din toate, cu desperare, el nu mai vrea decît un pumn de aplauze... Le duce vîntul sorții prîn zăpadă... la Roro, înția stea a tinereții lui...

Febra îi usucă buzele și-i zguduie mintea. Își făcea parte miliardara americană, la Viena, că poate să-l fure și să-l ducă numai pentru ea... înții teatrul, și mai apoi iubirea... A fugit la Oteteleşanu să asculte de inimă...

Print și bandit...

Taci inimă, taci...

Bunul, inimosul Scarlat Cocorăscu vrea să-l aducă la Operă... Să-i pună *Jongleur de Notre-Dame*... La Sofia, aplauze multe, și flori... aceleași femei... Gata s-o încurce la Marsilia — 39 de grade !

La căpătii, tatăl veghează, distras ; fără să știe că năucește, se-ntoarnă, ce-a fost, ce-a însemnat, ce spulberă viforita, alb, alb...

Tare i-a plăcut să se îmbrace în alb ! Ianco- vescu vrea să-l atragă la proză... Să trădeze opereta, ca ăilalți ... Numai el, nu ! A iubit-o, cu adevărat, numai pe Roro ... Frumos rol Torelli din *Fire de artist* ! L-a „mîncat” pe Max, deși cîmul credea că-și frînge gîtul intrînd în locul lui după plecarea la Paris... Joacă după el și *Soțul felicit* ... la fel, „iugoslavul” strîmbă din nas... La „Vetros”, la Galați ... primașul atacă *Zi-mi, țigane !* la apariția lui în local. într-alt an, rămas singur, doar cu tinerii credincioși, la Oteteleşanu, nu-i merge... Se revoltă orchestra, domeniu greu la teatrele muzicale. Promite să dea un *benefiss*, cu *Voievodul*, duminică seara, și să-i plătească. Toată săptămîna seri înstelate. Și-acum, cînd „gagii” trebuie să-și primească tainul, exact cu două ore înainte de gong, furtuna înneacă Parcul, fosa orchestrei, smulge cortina, scaldînd în trîmbe cuibul operetei românești... Neavînd ceva mai bun de făcut, coriștii, sărmanii, înconjoară clavirul pe care Schwartzmann arpegiază romanța din *Haina galbenă*. Murmurul neplătiților se împletește cu clapele și darabana ploii, ajungînd pînă la

cabina directorială... Jalnic murmur de histrioni, rătăcitor
acum pe vifornită printre stele ; purtat pînă la
crepusculul leonardin de aripa morții, ce se zbate în
fereastră...

răciunul e pe-aproape. Iarna face legămînt cu
lupii, să biruie. Leonard n-are a se mai împotrivi. Acum
cîteva zile, la 13 decembrie, a împlinit patruzeci și două
de primăveri. Băiatul prefectului de Cîmpulung, Tudorel
Mușatescu, se abate des să străjuiască liniștea de
moarte... *Vitrinele toamnei*, poeziile lui, nu au a veseli
paița crucificată. E prea prichindel față de ireparabil ...
Paloarea translucidă — de *Ridi Pagliacci* — contrastează
cu puzderia rolurilor în care se machia doar o idee,
tenul avîndu-i nuanța chihlimbarului. Pe figura liniștită,
care nu mai are contraste, singură candela, aprinsă de
bătrîn, picură lumina, semn că Providența leagă și
dezleagă totul...

S-a ivit în iarnă, sfîrșește în iarnă... De ce acum ?
și nu primăvara în timpul violetelor ?

Cineva urcă scara. Bate la ușă. Deschide. O
splendidă femeie, ninsă, de zăpadă. În brațe cu un vraf
de violete de Parma.

întocmai Therezei de Lorget, la scenă, în *Ducele
de Reichstadt*; Nutzi Stănescu, actriță în trupă la
Iancovescu, ajunsă de la București. Se apropie de pat...
Lumina primăverii adusă-n încăpere creează o nostalgie

a zilelor de glorie... Prințul deschide ochii mari, cu tot cerul în ei...

— Ai venit ca la moartea mea...

Femeia de zăpadă împrăstie violetele pe surîsul angelic al gigantului, pe albul imaculat al împăcării princiare...

La capul patului lipsește micul bust al lui

Napoleon I.

24 decembrie 1928.

Seara de Ajun.

Cîmpulungul nins adună din euforia dansantă a fulgilor pretext de beatitudine ca în Praterul vienez ... Zăpada face din pomii bulevardului ma- drepoti ai mărilor sudului ; din acoperişurile gospodăriilor cuşmă pe-o ureche ; din Riul Tîrgului copilăroasă gheţuşcă cristalină dînd vacanţa pe talpă... A nins pe Biserica Domnească cît să prindă igrasie feţele sfinţilor, să rebegească sgiîţi cu ochii îngheţaţi pe icoane, Negru Vodă afundîndu-se mai trainic în glie. Săniuş învîrtecuş, dealurile din jur, îmbătrînite şi ele pînă la partea contrarie... Lunecă sănii în clinchet de zurgălăi, încărcate cu cumpărături şi bradul tradiţional — „cu cetina tot verde" — care la noapte va scînteia în suflete bucuria vechii sărbători. A ieşit şi popa cu căldăruşa. Mătură zăpada cu antereul, val-vîrtej, din casă-n casă, cu smocul de busuic. În drumul lui, şi-al dascălului, bidiviii

săniilor, greu de ținut în zăbală, strănută asprimea gerului ca pe-un descîntec. Pe fețe, în zarva gălăgioasă, în mișcările tuturor, în prăvălii, pe stradă, se simte lipsa de echilibru a celor trei zile de Crăciun, prelungite pînă după Sfîntul Ioan... E o pierdere de cap și de măsură fără limită ! Se golesc magazinele ca la mobilizare. Singurul care nu cumpără, omul de zăpadă din capul bulevardului, încremenit de strajă, cu mătura ciugulită de vrăbii. Ninge pe el ca pe-o epopee, în vreme ce în bucătării se oțărăsc gospodinele că nu le cresc cozonacii, nu se rumenesc purceii de lapte. La foc potrivit... Și ca totul să fie cum s-a moștenit din moși strămoși, prin magazii, prin poduri, se întrec glasurile de copii, pregătind florile dalbe ale colindelor. Le vor strămuta pe drum de seară din casă-n casă, să se împletească cristalin cu scîin- teierea bradului împodobit, care va lăsa să cadă în traiste, covrigi, nuci poleite, roșcove, și ceva bănuți borteliți destinați filmului de la Cinema „Jinga”, în care năstrușnicul Harry Piei va face „de sărbători” deliciile puștii înmărmurite...

Tristețea dintr-o singură casă precumpănește bucuria și freamătul întregului oraș... În încăperea de la etaj neputinciosul părinte nu mai are demult cuvinte... Amiaza, mai rea ca cele de pînă acum, face soroc de deznădejde și lacrimă mută. O liniște zguduitoare se aține să suprima enigma vieții... Cel mai alb ca florile de

măr, și ca zăpada, duce intermitent cele două degete la gură, ca și cum ar manevra o aurită țigaretă „Principesa”. (Pînă și țigara o ținea în colțul buzelor altfel decît ceilalți artiști ...) Zadarnic. Fumul tutunului i l-au luat în ochi ielele ; nu mai poate, binefăcător, otrăvi plămînii. Umbră răstignită, în uitarea de sine, își revine. Ploaie de confete pe valsul lui nemuritor... Recade din nou în smîrcurile afunde ale aiurărilor... Dormitează... Visează... firimituri ale minții care și ea, încălțată, abia adaugă străfulgerarea îndepărtată vlăguirii singelui scurs : „Să trec prin viață lin ca un arcuș pe o vioară... Lutul din care sînt făcut poate să cînte soarelui pentru oameni...”

Pasărea paradisului e pe-aproape, să-i întraripeze lutul.

După amiaza Leonard e mai puțin agitat. Are chiar anumite momente de seninătate. Părintele, nu că speră, se agață de prelungirea deznodă- mîntului. Știe că după asta nu-i va mai rămîne nimic... Căutînd să încălzească mîinile fără sînge, tatăl se face una cu prințul adorat. Surîsul pal al nemuritorului risipește o vagă deșartă

mulțumire...
*„Ce bine-i la Maxim
 E totul mai intim...”*

Hain, vîntul zgîlție fereastra. Trîmbele ninsorii întetețe dînd în geam, dîndu-i în ochi, Leonard își ferește privirile duse... Sprijină capul pe inima bătrînă, rămînînd

aşa, în asmuţirea ei binefăcătoare. Cel ce şi-ar da viaţa
ca fulgeratul de stele să-şi menţină lumina, mîngîie în
neştire fruntea stinsă, părul încîlcit de-atîtea diavoleşti
coşmaruri...

Pe cei doi, tată şi fiu, pune stăpînire înserarea.
Doar bobul ceresc al candeliei picură lumină, din- tr-o
rivaită...

Tăcerea pulsează vis de amăgire dintr-altă lume,
mai bună.
Bună dimineaţa la Moş Ajun !...

Se fac auzite rebegite glasuri de copii purtate pe vînt. Se întetesc, vezi bine, la alte geamuri, luminate. Bătrînul face lumină, cum ar aprinde rampa amintirilor... Pe dată, trei prichindei înco- tosmănați — mai mari căciulile — bocănesc la ușă. Ne dați, ne dați, ori nu ne dați! ? !

Părintele dezăvărăște taina, puii ninsorii tre- cînd pragul nefericirii.
O, ce veste minunată .!...

Trezit din caldul vis părintesc, vioiciunea înșelătoare a lui Leonard, pe care se scutură florile colindelor, dezleagă proporțiile propriiei copilării.

— Tată, dă-le ceva. Cît mai mult... sufletul meu.

Și s-au făcut nevăzuți copiii, încărcăți cu de toate, fără să aibe cum ști că duc în buzunar și straițe, ultima generozitate leonardină...

Din nou amuțește liniștea și timpul face vrute și nevrute cu viața, în drum spre moarte... Nu mai e mult și Magii or să poposească la Naștere cu smîrnă, aur și tămîie. În curgerea timpului, cît de relativ e totul ! O șchioapă de azur de la naștere la moarte, nimic mai mult întreaga existență princiară.

Împăcat cu capătul drumului, Leonard pironeste ochii, dintr-odată atît de vii, în cei ai bătrînului. Perfect lucid, cutremurător de simplu — cum spunea în fel și chip la scenă dulcele „te iubesc” — spune de astă dată într-un singur ultim fel :

— Tată, să mă înmormîntezi îngropat în alb.

Să-și ascundă lacrimile, părintele umblă la sobă,
să întărească focul... Jăraticul violaceu purpuriu, ca un
apus de soare — agonia odraslei — usucă fierbinte fața
umezită.

Cu ochii la fereastra pe care roiesc fulgii, scuturat
de frig, dar și de o lăuntrică teamă, Leonard cere să fie
trecut pe fotelul de lângă sobă. Tatăl îl împăturește în
hermina sufletului ca la apariția țărâncii îmbrăcată
național. Nimeni nu mai ciocănește în ușă... Jur împrejur,
o înfiorată liniște de ridicare de cortină... Soba
dogorește, cît închipuirea, dacă mai există, să ajungă la
serile de basm ale aplauzelor... „Prințul operetei”
privește insistent patefonul mut de la căpătiul patului.
Face un semn...

Și tatăl pune același cîntec, repetat de cîteva ori
în cuprinsul cumplitului Ajun, după care se tîrăște în
camera de-alături.

În singurătatea năpraznică, de vecernie și de
sfîrșit de văleat, vocea leonardină psalmodiază destinul
nemuritor al prințului de poveste ...

*„Zi-mi, țigane, Zi-mi mereu ; Cîntă-mi la ureche. Vreau să cînt,
Să rid și să joc... Banii mei, i-ai, i-ai, i-ai,
Zi-mi, țigane, Zi-mi mereu ;
Vreau să cînt un cîntec de joc...”*

Cîntecul sfîrșit, se stinge odată cu el, la 7 seara, fulg de
nea în geana unui copil...

Ninge pe Schoenbrunnul vienez ca la teatru.

S-a călătorit înfășurat în albul imaculat al visului.

Ducea cu el sufletul
operetei. Au plîns zorile,
au plîns înserările ;
valsurile imperiale,
noaptele cu stele, mii ... Și
robitele dulcinee care au
păstrat în corsajul sinilor
regretul violetelor, al
ghioceilor, din care se

ivise...

Tulburătoare privire
leonardină

Căciulița de lutru

NICU POENARU, în trupa căruia Leonard a început eu doi lei pe ii,
bun la toate

Tenorul
ION BĂJENARU,
celebritatea
dinaintea lui

LEONARD,
visind armonii celeste pentru sufletele ce-i asalează, în extaz, festinul
de ortă

(CONTELE CERSETOR)

Tristețea ochilor, altădată
solahii. www.leser.com

LEONARD,
cîntînd la lîună, la stele, se
pierde printre astre, lîoi și
duh al dulcei iubiri, imblî-
zînd sîlbăticiunile
(ORFEU ÎN INFERN)

LEONARD.

Fasclnind noianul ridicărilor de cortin

ăConte, nu gluma ! Pune în umbră patria operetei, Viena, cu
renumitul teatru AN DER WIEN și al său protagonist, celebrul Girardi

Armonie plastica, rar intilnită în teatrul românesc
(*MASCOTA*)

(CONTELE DE
LUXEMBURG

)

MAXIMILIAN, frate de
ideal, pînă în 1923

CARUSSY
component al faimosului
cvartet în Compania Gri-
goriu, de la Parcul Ote-
teleganu

Lehar se duce după „flricelele” lui Léonard... Schimbă finalul romanței din PRINȚ ȘI BANDIT, după ce îl aude pe cîntăreț, împrumutîndu-i modulațiile. Respectul partiturii tronează azi în teatrele lumii, cu „flricelele” leonar-
„Țigan de mătase”, cît să-l riv nească feele și dulcineele

(PRINȚ ȘI BANDIT

)

jrmo... tuberoze...
orhidee... fi iubirea în
derutâ fi nebuni

e

LEONARD,
cu „balet” de operă, indescrip-
tibile ovații după RIZI PAIAȚĂ*,
celebra dificilă arie
(PAGLIACCI)

CIUCURETTE, neuitatul mare comic din Compania Grigoriu. în opereta
VAGABONZII cu un singur cuvînt - „Unspce I” - obține douăsprezece
efecte co-
A mai existat un singur atare artist în Franța, celebrul Baron

CIUCURETTE CIGALIA

(VAGABONDUL NEMURITOR)

In toate chipurile și-n toate
felurile : soldat credincios la
datorie

(SOLDATUL MARIEI)

Rostuit in candoarea fulgilor de
nea, adoră albul imaculat, al
sufletului său ; cel milenar, al
turmelor de oi

(BOBSLEIGH)

Cântă romanța în limba polonă
și ridică sala în picioare
(MAZURCA ALBASTRĂ)

Vals, polcă, mazurcă, dezlănțuie
superbele mijloace, de admirabil
dansator
(MAZURCA ALBASTRĂ)

In cea mai baltoasă operetă din
analele teatrului
(FLOAREA DIN STAMBUL)

TIMICA
rămîne pînă la urmă,
întocmai coriştilor, credin-
cios geniului leonardin

Triumful
Kalmos
operei lui
CONTESA

Rămas cu dinele
credincios, după plecarea

soției sale Dora, tristețea
„titanului" o poartă anii
înapoi, la începuturile
mizere. Iarna geroasă
1904, noaptea, pe ulițele
lașului, împărțind e piine
dată de pomană de niște
brutari, cu un biet ciine
de pripas, în viforniță...
Viață de om, viață de
ciine..

.Cowboy, în farmecul Cișmigiului

Depravat în dărmicie, Parisul se întreabă dacă prințul tinereții noastre nu este cumva un rajah...

(BAIADERA

)

Leonardin sigiliu și pe rolurile de
operă pe care le-a cîntat
(POVESTIRILE LUI HOFFMANN)

În anul cînd înregistrează plăcile, în exclusivitate pentru Columbia

Ultimă imagine
Scumpului meu prieten demnul Nicolas Leonatd cu toate
sentimentele pentru extracoidnaia croație • Prinșului Radjari din BAIADERA.
Vienna 1925 30/X Emmerich KALMA
Nredactor : MIRCEA M. ȘTEFANESCU Tehnoredactor : CARMIN A CIZER

Bun de tipar : 12.11.1984. Coli de tipar : 12 Plange : 1

Editura Muzicală

f* vw , - y
. / , < *
/r
» A* , ' e*
-np-ri ■ -v
*
' V

